

Univerzita Karlova v Praze

Přírodovědecká fakulta

Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program Geografie

Studijní obor Regionální a politická geografie

Lenka Pavelková

Rozmístění imigrantů po území Itálie
Spatial Distribution of Immigrants in Italy

Diplomová práce

Praha 2011

Vedoucí diplomové práce: doc. RNDr. Dušan Drbohlav, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

Praha 22. 8. 2011

Lenka Pavelková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala doc. RNDr. Dušanu Drbohlavovi, CSc., za pomoc při zpracování této práce. Poděkování si za cenné komentáře zaslouží také prof. Giorgio Osti, PhDr. Tomáš Mertin, Mgr. Viktor Zeisel a Mgr. Soňa Schováňková.

Obsah

Seznam tabulek	3
Seznam obrázků	5
Seznam grafů	6
Seznam příloh	8
Seznam použitých zkratk	9
Abstrakt v angličtině (English Abstract)	10
1. Úvod	11
2. Teoretické přístupy	12
2.1 Teorie sítí (network theory)	12
2.2 Human capital model	14
2.3 Institucionální teorie	15
2.4 Hypotézy	15
3. Metodika výzkumu	16
3.1 Analýza statistických dat	16
3.2 Kvalitativní výzkum pomocí dotazníkového šetření	18
4. Vývoj migrace v Itálii	19
4.1 Itálie po druhé světové válce	19
4.1.1 Imigrace těsně po druhé světové válce	20
4.1.2 Vnitřní migrace po druhé světové válce	20
4.1.3 Emigrace po druhé světové válce	20
4.1.4 Hospodářský zázrak 1958–1963	21
4.2 Proměna v imigrační zemi	22
4.2.1 Legislativa	22
4.3 Imigrace v Itálii po roce 1990	23
4.3.1 Politické změny začátku devadesátých let	23
4.3.2 Berlusconiho vláda 2001–2006	30
5. Současná situace v Itálii	33
5.1 Imigranti v roce 2010	34

5.2 Rozmístění imigrantů po území Itálie	35
5.3 Rozmístění jednotlivých skupin imigrantů po území Itálie	39
6. Kvantitativní výzkum	42
6.1 Období let 2004 až 2006	44
6.2 Období 2007–2009	55
6.3 Shrnutí výsledků kvantitativního výzkumu	65
7. Kvalitativní výzkum	67
7.1 Respondenti	68
7.2 Obecné závěry	69
7.3 Ověření stanovených hypotéz	70
7.3.1 První hypotéza: Imigranti, kteří přijdou do Itálie, mají tendenci usazovat se v oblastech, kde již dříve žili a žijí lidé z jejich země původu	70
7.3.2 Druhá hypotéza: Imigranti se koncentrují převážně v oblastech vysoce urbanizovaných a průmyslových, a to proto, že je zde větší poptávka po pracovní síle a možnosti osobního rozvoje	73
7.3.3 Třetí hypotéza: Cizinci se soustřeďují v oblastech, kde jsou instituce pomáhající imigrantům..	74
8. Celkové shrnutí výsledků výzkumu.....	75
9. Srovnání situace v Itálii a v České republice.....	77
9.1 Vývoj migrace v Československu a v České republice po druhé světové válce	77
9.1.1 Vývoj po roce 1989.....	77
9.2 Současná situace.....	79
9.3 Prostorové rozmístění cizinců na území České republiky	80
9.4 Srovnání rozmístění cizinců po území v Itálii a České republice.....	83
10. Závěr.....	84
10.1 Možné směry dalšího výzkumu.....	86
POUŽITÁ LITERATURA	87
STATISTICKÉ PRAMENY	90
INTERNETOVÉ DATABÁZE	91
DOKUMENTY	91
Přílohy	

Seznam tabulek

Tab. 1 Regularizace let 1990, 1995 a 1998: kontinenty a hlavní země původu.....	28
Tab. 2 Procento z celkového počtu cizinců s trvalým bydlištěm v Itálii dle regionů k 1. 1. 2010.....	35
Tab. 3 Provincie, na jejichž území mají trvalé bydliště více než 2 % cizinců v Itálii – 1. 1. 2010.....	36
Tab. 4 Počet cizinců s trvalým bydlištěm v regionech Itálie, jednotkách NUTS I a v celé Itálii a jejich podíl na celkovém počtu obyvatel k 1. 1. 2010.....	37
Tab. 5 Dvacet provincií s největším podílem cizinců na celkovém počtu obyvatel k 1. 1. 2010.....	38
Tab. 6 Výsledky korelační analýzy pro období 2004 až 2006 a provincie jako územní jednotky s proměnnou Počet cizinců – průměr 2004 až 2006.....	48
Tab. 7 Výsledky korelační analýzy pro období 2004 až 2006 a regiony jako územní jednotky s proměnnou Počet cizinců – průměr 2004 až 2006.....	50
Tab. 8 Korelační analýza vztahu indexu relativního růstu počtu občanů Rumunska mezi lety 2004 a 2006, počtu cizinců v roce 2004 a počtu občanů Rumunska v provinciích v roce 2004.....	52
Tab. 9 Korelační analýza vztahu indexu relativního růstu počtu občanů Srbska a Černé Hory mezi lety 2004 a 2006, počtu cizinců v roce 2004 a počtu občanů Srbska a Černé Hory v provinciích v roce 2004.....	54
Tab. 10 Výsledky korelační analýzy pro období 2007 až 2009 a provincie jako územní jednotky s proměnnou Počet cizinců – průměr 2007 až 2009.....	58
Tab. 11 Výsledky korelační analýzy pro období 2007 až 2009 a regiony jako územní jednotky s proměnnou Počet cizinců – průměr 2007 až 2009.....	60
Tab. 12 Korelační analýza vztahu indexu relativního růstu počtu občanů Rumunska mezi lety 2007 a 2009, počtu cizinců v roce 2007 a počtu občanů Rumunska v provinciích v roce 2007.....	62
Tab. 13 Korelační analýza vztahu indexu relativního růstu počtu občanů Srbska a Černé Hory mezi lety 2007 a 2009, počtu cizinců v roce 2007 a počtu občanů Srbska a Černé Hory v provinciích v roce 2009.....	64
Tab. 14 Počet respondentů bydlících v blízkosti svých krajanů.....	70

Tab. 15 Imigrace, emigrace, migrační saldo a počet cizinců (absolutní čísla a podíl na celkovém obyvatelstvu) v České republice v letech 1993–2008.....	79
Tab. 16 Deset nejčastějších zemí původu cizinců v ČR: celkový počet, počet lidí s trvalým pobytem a počet mužů k 30. 4. 2011.....	80
Tab. 17 Procento z celkového počtu cizinců v České republice k 30. 4. 2011.....	82

Seznam obrázků

Obr. 1 Podíl cizinců s trvalým bydlištěm na celkovém počtu obyvatel dle provincií, k 1. 1. 1993.....	26
Obr. 2 Podíl cizinců s trvalým bydlištěm na celkovém počtu obyvatel dle provincií, k 1. 1. 2000.....	29
Obr. 3 Podíl cizinců s trvalým bydlištěm na celkovém počtu obyvatel jednotlivých provincií k 1. 1. 2010.....	39
Obr. 4 Převládající země původu cizinců s trvalým bydlištěm v jednotlivých provinciích k 1. 1. 2010.....	41
Obr. 5 Okrsky města Terst na základě četnosti bydliště respondentů.....	71
Obr. 6 Okrsky města Terst na základě četnosti bydliště respondentů-občanů Srbska.....	72
Obr. 7 Okrsky města Terst na základě četnosti bydliště respondentů-občanů Rumunska.....	72
Obr. 8 Podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel dle okresů k 31. 12. 2009.....	81
Obr. 9 Počet cizinců v jednotlivých okresech k 31. 12. 2009.....	81
Obr. 10 Okresy dle převažujícího státního občanství cizinců k 31. 12. 2009.....	82

Seznam grafů

Graf 1 Počet cizinců s trvalým bydlištěm v jednotlivých regionech, k 1. 1. 1993.....	26
Graf 2 Počet cizinců s trvalým bydlištěm v jednotlivých regionech, k 1. 1. 2000.....	30
Graf 3 Regularizace 2002: hlavní země původu dle rozdělení NUTS I.....	31
Graf 4 Vztah mezi počtem cizinců a hustotou zalidnění v jednotlivých provinciích. Období 2004 až 2006.....	44
Graf 5 Vztah mezi počtem cizinců a mírou nezaměstnanosti v jednotlivých provinciích. Období 2004 až 2006.....	44
Graf 6 Vztah mezi počtem cizinců a mírou zaměstnanosti v zemědělství v jednotlivých provinciích. Období 2004 až 2006.....	45
Graf 7 Vztah mezi počtem cizinců a mírou zaměstnanosti v průmyslu v jednotlivých provinciích. Období 2004 až 2006.....	45
Graf 8 Vztah mezi počtem cizinců a mírou zaměstnanosti ve službách v jednotlivých provinciích. Období 2004 až 2006.....	46
Graf 9 Vztah mezi počtem cizinců (průměr za období 2004 až 2006) a podílem imigrantů a uprchlíků na celkovém počtu klientů dobrovolnických organizací (data za rok 2004).....	46
Graf 10 Vztah mezi počtem cizinců (průměr za období 2004 až 2006) a průměrným počtem dobrovolníků na jednu dobrovolnickou organizaci (data za rok 2004).....	47
Graf 11 Vztah mezi počtem cizinců a počtem studentů na 1000 obyvatel v jednotlivých regionech. Období 2004 až 2006.....	49
Graf 12 Vztah mezi počtem cizinců a podílem obyvatel s vysokoškolským vzděláním v jednotlivých regionech. Období 2004 až 2006.....	50
Graf 13 Vztah indexu relativního růstu počtu Rumunů mezi lety 2004 a 2006 a počtu Rumunů v provinciích v roce 2004.....	51
Graf 14 Vztah indexu relativního růstu počtu Rumunů mezi lety 2004 a 2006 a počtu cizinců v provinciích v roce 2004.....	52
Graf 15 Vztah indexu relativního růstu počtu občanů Srbska a Černé Hory mezi lety 2004 a 2006 a počtu občanů Srbska a Černé Hory v provinciích v roce 2004.....	53

Graf 16 Vztah indexu relativního růstu počtu občanů Srbska a Černé Hory mezi lety 2004 a 2006 a počtu cizinců v provinciích v roce 2004.....	53
Graf 17 Vztah mezi počtem cizinců a hustotou zalidnění v jednotlivých provinciích. Období 2007 až 2009.....	55
Graf 18 Vztah mezi počtem cizinců a mírou nezaměstnanosti v jednotlivých provinciích. Období 2007 až 2009.....	56
Graf 19 Vztah mezi počtem cizinců a zaměstnaností v zemědělství v jednotlivých provinciích. Období 2007 až 2009.....	56
Graf 20 Vztah mezi počtem cizinců a zaměstnaností v průmyslu v jednotlivých provinciích. Období 2007 až 2009.....	57
Graf 21 Vztah mezi počtem cizinců a zaměstnaností ve službách v jednotlivých provinciích. Období 2007 až 2009.....	57
Graf 22 Vztah mezi počtem cizinců a počtem studentů na 1000 obyvatel v jednotlivých regionech. Období 2007 až 2009.....	59
Graf 23 Vztah mezi počtem cizinců a podílem obyvatel s vysokoškolským vzděláním v jednotlivých regionech. Období 2007 až 2009.....	59
Graf 24 Vztah indexu relativního růstu počtu Rumunů mezi lety 2007 a 2009 a počtu Rumunů v provinciích v roce 2007.....	61
Graf 25 Vztah indexu relativního růstu počtu Rumunů mezi lety 2007 a 2009 a počtu cizinců v provinciích v roce 2009.....	61
Graf 26 Vztah indexu relativního růstu počtu občanů Srbska a Černé Hory mezi lety 2007 a 2009 a počtu občanů Srbska a Černé Hory v provinciích v roce 2007.....	63
Graf 27 Vztah indexu relativního růstu počtu občanů Srbska a Černé Hory mezi lety 2007 a 2009 a celkového počtu cizinců v provinciích v roce 2007.....	63

Seznam příloh

Příloha 1 Dotazník pro rumunskou a srbskou komunitu v Terstu.....	I
Příloha 2 Základní charakteristiky respondentů dotazníkového šetření.....	V
Příloha 3 Seznam italských provincií s kódy, regiony a jednotkami NUTS 1, do kterých patří, k 1. 1. 2011.....	VII
Příloha 4 Mapa italských provincií dle administrativního uspořádání platného k 1. 1. 2001.....	X
Příloha 5 Data použita v kvantitativním výzkumu.....	XI

Seznam použitých zkratek

ISTAT – Istituto nazionale di statistica (Národní statistický úřad, Itálie)

ČSÚ – Český statistický úřad

NUTS – Nomenclature of Units for Territorial Statistics (Nomenklatura územních statistických jednotek)

EU – Evropská unie

IRR – Index relativního růstu

Abstrakt v angličtině (English Abstract)

This thesis focuses on spatial distribution of immigrants in Italy. In the beginning, it presents three migration theories used in the thesis (network theory, human capital model, institutional theory) and related hypothesis for the research. Then it summarises the migration history of Italy since the Second World War and the current situation. After that, the text proceeds to the examination of the spatial distribution of immigrants in Italy. The examination is done in two ways. First, there is analysis of statistical data by correlation analysis which tries to find factors which explain the immigrants' distribution in Italy. Second is the analysis of the results of a survey done in Trieste, Italy, between March and June 2011 among the two largest groups of immigrants living in the province of Trieste (those with citizenship of Serbia and Romania). The main results are that one of the most important factors for the immigrants' distribution are the job opportunities and better earnings for themselves and for their families. Interestingly, the network theory wasn't supported by the research, especially for Romanians who seem to prefer provinces with less Romanians (and foreigners in general) already present. After the analysis, the results are compared with the situation in the Czech Republic.

For further research, it would be interesting and important to analyse spatial distribution of different groups of immigrants in Italy and specific factors that might predict such distribution. On the other hand, it would be also interesting to analyse spatial distribution of one group of immigrants in different European states.

1. Úvod

Pro svoji diplomovou práci jsem si vybrala analýzu územního rozmístění imigrantů po území Itálie jakožto téma aktuální a dosud poměrně málo zpracované. I v samotné Itálii, kde je o imigraci obecně a imigraci v Itálii dostupné velké množství literatury, dosud nevyšla žádná práce, která by se věnovala právě geografickému aspektu imigrace – výjimkou je článek autorů Albaniho, Conti a Guarneri (Albani, Conti, Guarneri 2010), kteří využili svých zkušeností z práce pro ISTAT (italský statistický úřad) a shrnuli základní vzorce rozmístění některých skupin imigrantů po území Itálie. Náčrt distribuce imigrantů na území Itálie pak najdeme také ve statistických ročenkách, které vydává křesťanská organizace Caritas společně s nadací Fondazione Migrantes (Immigrazione 2010) – tyto ročenky jsou velmi obsáhlé a dobře zpracované, územnímu rozmístění imigrantů je zde věnovaná krátká kapitola a pro každý region tady najdeme stručné shrnutí imigrační reality. Tyto publikace mají ale spíše informační charakter, a nejedná se tedy přímo o analýzu podmínek rozmístění imigrantů po území Itálie.

Téma územní distribuce imigrantů v Itálii je tedy prozatím spíše nové, výzkum v této oblasti komplikuje také velmi obtížná dostupnost dat zejména na úrovni územních jednotek menších, než jsou regiony¹.

Ke zpracování daného tématu mi velmi pomohl studijní pobyt v Terstu, díky kterému jsem se nejen dostala k cenné literatuře (zejména se jedná o publikace ISTAT), ale měla jsem také možnost provést dotazníkové šetření mezi imigranty žijícími v Itálii, a svoji diplomovou práci tak doplnit o výzkum v konkrétní lokalitě.

Ve své práci nejprve uvedu teoretické přístupy, které jsem použila. Poté představím jednotlivé hypotézy a způsob jejich ověřování. Následně přejdu k přehledu vývoje imigrace v Itálii po roce 1945 a popíšu současnou situaci a rozmístění imigrantů po území Itálie. Po tomto shrnutí situace následuje analýza statistických dat a kvalitativní hodnocení dotazníkového šetření. Zjištěné výsledky následně srovnám se situací v České republice.

---

¹ ISTAT zveřejňuje on-line data o počtech cizinců pouze za posledních osm let zpět, další data pak jsou dostupná pouze za některé roky.

2. Teoretické přístupy

Ve své práci jsem se rozhodla použít tyto teorie migrace: teorii sítí (network theory), human capital model a institucionální teorii. Všechny tři teorie se zabývají pokračováním migrace, přičemž teorie sítí a institucionální teorie se vůbec nezabývají vznikem migrace. Tyto teorie jsem si pro svou práci zvolila proto, že se chci zabývat tím, proč migranti přicházejí právě do Itálie a proč se soustřeďují v určitých italských regionech a městech. Samozřejmě se ve své práci dotknu i důvodů odchodu ze země původu, ale primárním cílem je analýza volby určité cílové země a oblasti v rámci této země.

Na tomto místě bych ráda jednotlivé teorie představila, posléze představím hypotézy vztahující se k jednotlivým teoriím.

2.1 Teorie sítí (network theory)

Pojem *migration network* (nejlepší překlad do češtiny by byl zřejmě „migrační síť“, anglické slovo network ovšem lépe vystihuje povahu sítě jako sítě určitých mezilidských vazeb) se objevil již v práci Williama Thomase a Floriana Zanieckiho *The Polish Peasant in Europe and America* (1918–1920), dnes má ale tento pojem ve výzkumu migrace mnohem důležitější roli a tyto sítě jsou v současnosti vnímány jako jeden z nejdůležitějších faktorů, které ovlivňují migraci (Arango 2000). Role osobních vazeb je totiž nadále posilována tím, že jednotlivé státy na jedné straně zavádějí restriktivní opatření – pro nové migranty je tak těžší se do cílové země dostat a vazby v této zemi se stávají důležitějšími. Na druhé straně pak mnoho států klade důraz na slučování rodin – tedy povolení k imigraci na základě rodinných vazeb² (Arango 2000).

Teorie sítí vychází ze skutečnosti, že každý jedinec má určité sociální vazby na ostatní jedince, a vytváří tak určitou síť osobních vztahů. To se samozřejmě týká i migrantů – osobní vztahy tak spojují migranty, bývalé migranty a ne-migranty v zemi původu i v cílové zemi. Tyto vztahy mohou mít přirozeně různou podobu – může se jednat o vztahy přátelské, příbuzenské či o vztahy na základě společného původu. Tyto

---

² Právě díky legislativě, která v mnoha zemích v různé míře povoluje rodinným příslušníkům imigrantů vstup do země, nabývají příbuzenské vztahy (tedy podskupina osobních vazeb) na důležitosti a díky ní se může každá dočasně miněná imigrace změnit v dlouhodobý migrační proud – což bylo možné sledovat v některých evropských zemích, které po druhé světové válce zvaly zahraniční pracovníky (Boyd 1989).

vztahy činí další migraci pravděpodobnější, a to proto, že novým migrantům migraci usnadňují snížením nákladů a snížením rizika³.

Snížení nákladů pro nové migranty je chápáno v širším smyslu, jedná se zejména o pomoc po příchodu a snazší hledání zaměstnání v nové zemi. Tím je následně také sníženo riziko migrace – díky vazbám na migranty, kteří již v cílové zemi jsou, má budoucí migrant mnohem větší jistotu, že se mu díky kontaktům a informacím podaří najít práci. Tento proces má kumulativní charakter, proto s každým dalším migrantem je pohyb snazší a méně riskantní pro stále více lidí.

Snížení nákladů a rizik migrace s každým dalším migrantem pak znamená, že od určitého momentu je pro každého člena dané skupiny v zemi původu možné bez problémů se přesunout do cílové země (na rozdíl od prvního migranta, pro kterého byla migrace extrémně nákladná a riskantní), migrace se tak stává dobrou možností příjmů (Massey 1993). V momentě, kdy je pro každého člena komunity v zemi původu migrace snadným krokem, migrace samotná slábne – také proto, že potenciální migranti jsou ze stále větší části ženy, děti a staří lidé, u kterých je pravděpodobnost migrace menší (Massey 1993).

Teorie sítí tak může vysvětlit, proč migrace pokračuje, a to bez ohledu na důvody jejího začátku, a může také vysvětlit rozdíly v emigraci a imigraci v rámci některých velmi podobných zemí⁴. Teorie sítí také zahrnuje makro- i mikroúroveň, a vhodně tak propojuje dva póly, v ostatních teoriích často neslučitelné (Boyd 1989).

Nedostatkem využití této teorie je opomíjení negativních důsledků kontaktů a sítí, mezi něž patří zejména vykořisťování (Boyd 1989).

Teorií sítí se zabývá například D. S. Massey (Durand, Massey 2004), M. Boyd (Boyd 1989), Ch. Tilly (Tilly 2006) nebo G. F. De Jong (De Jong, Gardner 1981).

---

³ Jak ale poznamenává M. Boyd (1989), mohou vazby mezi „starými“ a „novými“ imigranty vést také k vykořisťování „nových“ imigrantů.

⁴ S tím má naopak problém například neoklasický přístup, který tvrdí, že migrace vychází z rozdílu v platech mezi jednotlivými zeměmi – není ale schopen vysvětlit, proč například ze dvou rozvojových zemí se stejnými platy jen z jedné lidé odcházejí do bohatších zemí a z druhé nikoliv.

2.2 Human capital model

Human capital model je neoklasický ekonomický přístup k migraci na mikroúrovni. V souladu s neoklasickým přístupem obecně je jeho základem důraz na trh práce. Migrace je dle této teorie výsledkem rozdílů v platech mezi zeměmi či regiony. Lidé dle této teorie migrují proto, aby zvýšili své výdělky. Na rozdíl od neoklasické teorie na makroúrovni teorie zabývající se mikroúrovní bere v úvahu i pravděpodobnost zaměstnání v zemi původu a v cílové zemi a také individuální charakteristiky jedinců, kteří se rozhodují migrovat. Rozhodnutí odejít do jiného regionu či země je pak výsledkem kalkulace očekávaných (nikoliv nutně reálných) výhod přesunu do jiné lokality a určité investice do vlastního rozvoje (Massey 2008). Migrant tedy migruje proto, že očekává zlepšení kvality svého života, zejména pak lepší plat.

Oproti neoklasickému přístupu na makroúrovni má human capital model přednost v tom, že nepočítá pouze s rozdíly v platech, ale bere v úvahu i další proměnné, jako je vzdělání, společenské zázemí apod. Je proto schopen pracovat se situacemi, kde z oblasti se stejně nízkými platy neodcházejí všichni do oblasti s platy vyššími (což je slabina neoklasické teorie na makroúrovni).

Trh práce ale zůstává klíčovým i pro mikropřístup, a podle této teorie by tedy migrace neexistovala bez rozdílu v platech (tento přístup se tedy na rozdíl od dvou zbylých, se kterými pracuji v této práci, zabývá i samotným vznikem migrace, věnuje se ale i jejímu trvání). Právě tento důraz na trh práce je slabinou této teorie, jež bere pouze omezeně v úvahu faktory neekonomické povahy a „iracionální“ rozhodování jedinců. Nedostatkem teorie je také to, že kvalifikace migrantů nemusí být v cílové zemi uznána, a migrant tudíž nemůže přesně vědět, jaké bude jeho uplatnění v cílové zemi; migrace tedy v takovém případě není založena na kalkulaci zisku z migrace jako investice (Espinosa, Massey 1997). Human capital model, stejně jako neoklasická teorie na makroúrovni, pak neumí vysvětlit, proč existují migrační proudy i mezi zeměmi bez rozdílů v platech.

Mezi hlavní zastánce této teorie patří John R. Harris a Michael P. Todaro (Harris, Todaro 1970).

2.3 Institucionální teorie

Institucionální teorie tvrdí, že poté, co migrace začne, začnou se objevovat různé organizace, které reagují na nepoměr mezi počtem lidí, kteří chtějí do jednotlivých zemí vstoupit, a omezeným počtem vydaných povolení ke vstupu. V reakci na tuto situaci se jako první začnou objevovat zprostředkovatelé a další podnikatelé, kteří se snaží na novém jevu vydělat. Toto podnikání má tendence k vykořisťování, a proto se objevují různé neziskové a dobrovolnické organizace, které se snaží migrantům pomoci. (Massey, et al. 2008)

Kolem procesu migrace tak vzniká množství institucí, které se postupem času stávají mezi migranty známými, a usnadňují tak jejich přesun do jiné země – díky těmto institucím se migrace udržuje či posiluje.

Organizace, které profitují na migraci, nabízejí například pašování lidí přes hranice, dohody o práci mezi zaměstnavateli a imigranty, zajištění falešných dokumentů, smlouvené fingované sňatky s občany cílové země apod. Naopak neziskové organizace nabízejí poradenství, právní pomoc, sociální služby, ubytování, někdy také ochranu před právními autoritami v cílové zemi. (Massey 1993)

Slabinou této teorie může být obtížné dokazování závislosti pokračující migrace na těchto existujících institucích.

Touto teorií se zabývají například Jon Goss a Bruce Lindquist (Goss, Lindquist 2000).

2.4 Hypotézy

Ke každému z výše uvedených teoretických přístupů byla stanovena jedna hypotéza.

Teorie sítí: Imigranti, kteří přijdou do Itálie, mají tendenci usazovat se v oblastech, kde již dříve žili a žijí lidé z jejich země původu.

Human capital model: Imigranti se koncentrují převážně v oblastech vysoce urbanizovaných a průmyslových, a to proto, že je zde větší poptávka po pracovní síle a jsou zde možnosti osobního rozvoje.

Institucionální teorie: Cizinci se soustřeďují v oblastech, kde jsou instituce pomáhající imigrantům.

3. Metodika výzkumu

Výzkum situace v Itálii byl proveden dvěma způsoby. Prvním způsobem byla analýza statistických dat pro období 2004–2009, druhým pak dotazníkové šetření a rozhovory ve dvou skupinách imigrantů v Terstu, které proběhlo v období od března do června 2011.

3.1 Analýza statistických dat

Analýza statistických dat byla provedena pro období 2004–2009 – toto období bylo zvoleno proto, že pro něj existují data za všechny proměnné, které byly pro analýzu použity.

Údaje pro toto období byly čerpány z databází italského statistického úřadu ISTAT (demo.istat.it a dati.istat.it). Proměnné byly primárně sledovány za provincie – tato územní jednotka, odpovídající jednotkám NUTS 3, byla vybrána proto, že svojí rozlohou odpovídá rozsahu práce a zároveň je poměrně detailní (tedy větší než obce, jichž je příliš velké množství, ale výrazně menší než regiony, které jsou naopak velké, a zakrývají proto mnohé rozdíly v rámci svého území). Pro několik proměnných bohužel nejsou k dispozici data za provincie, bylo tedy nutné provést analýzu na úrovni regionů (jednotky NUTS 2), čímž samozřejmě došlo k zakrytí některých rozdílů v rámci jednotlivých regionů.

K ověření stanovených hypotéz byly použity následující proměnné:

- počet obyvatel
- hustota zalidnění
- počet cizinců s trvalým bydlištěm⁵
- počet cizinců s občanstvím Srbska (resp. Srbska a Černé Hory) a Rumunska⁶
- procento zaměstnaných lidí v zemědělství
- procento zaměstnaných lidí v průmyslu
- procento zaměstnaných lidí ve službách

---

⁵ Tedy počet cizinců, kteří mají v dané provincii/regionu trvalé bydliště. Do čísla nejsou zahrnuti cizinci, kteří v daném místě pobývají například na krátkodobé vízum za účelem sezónní práce, a nemají tak povinnost se registrovat na městském úřadě, a mít tak v místě trvalé bydliště. Číslo udávající počet cizinců může být tudíž podhodnocené, uvádí ale zároveň stabilnější složku skupiny imigrantů, u níž lze očekávat i méně náhodný výběr místa bydliště.

⁶ Tyto dvě skupiny imigrantů byly vybrány na základě jejich postavení v provincii Terst, kde bylo také provedeno dotazníkové šetření (Srbové jsou v provincii Terst nejpočetnější skupinou, Rumuni jsou s velkým odstupem na druhém místě).

- počet studentů vysokých škol
- podíl lidí s vysokoškolským vzděláním na celkovém počtu populace nad 15 let
- počet dobrovolnických organizací
- podíl imigrantů a uprchlíků⁷ na celkovém počtu klientů dobrovolnických organizací
- počet dobrovolníků

První hypotéza (*Imigranti, kteří přijdou do Itálie, mají tendenci usazovat se v oblastech, kde již dříve žili a žijí lidé z jejich země původu.*) byla ověřena na základě analýzy vývoje celkového počtu občanů Srbska a Černé Hory a Rumunska v jednotlivých provinciích.

Druhá ze stanovených hypotéz (*Imigranti se koncentrují převážně v oblastech vysoce urbanizovaných a průmyslových, a to proto, že je zde větší poptávka po pracovní síle a možnosti osobního rozvoje.*) byla ověřována na základě dat udávajících procento cizinců žijících v oblastech s vysokou hustotou zalidnění, procento zaměstnaných v zemědělství, průmyslu a službách, počet studentů vysokých škol a počet lidí s vysokoškolským vzděláním. Dále byla pro ověření této hypotézy použita proměnná míra nezaměstnanosti jako další celkové ekonomické situace daných územních jednotek, a tedy jejich potenciální atraktivita pro imigraci.

Poslední ze stanovených hypotéz (*Cizinci se soustřeďují v oblastech, kde jsou instituce pomáhající imigrantům.*) pak byla ověřována na základě statistik počtu dobrovolnických organizací pomáhajících imigrantům a dobrovolníků působících pro tyto organizace.

Tato data byla použita k ověření či vyvrácení stanovených hypotéz pomocí korelační analýzy. Pro analýzu vývoje celkového počtu občanů Srbska a Černé Hory a Rumunska byl použit také index relativního růstu.

Index relativního růstu (IRR) vyjadřuje poměr růstu počtu cizinců na dílčím území proti růstu počtu cizinců na celém území (v našem případě na území Itálie). Pokud je růst v dílčí územní jednotce stejný jako v celku, $IRR = 1$.

R_1 – počet cizinců ve výchozím časovém bodě na daném dílčím území

R_2 – počet cizinců v cílovém časovém bodě na daném dílčím území

---

⁷ ISTAT v tomto případě ve statistikách odděluje uprchlíky od ostatních imigrantů.

C_1 – počet cizinců na celém území (v tomto případě v celé Itálii) ve výchozím časovém bodě

C_2 – počet cizinců na celém území v cílovém časovém bodě

$$IRR = R_2C_1/R_1C_2$$

3.2 Kvalitativní výzkum pomocí dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření bylo provedeno mezi příslušníky dvou největších skupin imigrantů v Terstu, tedy mezi občany Srbska a Rumunska. Cílem tohoto šetření bylo podpořit či vyvrátit dané hypotézy pomocí kvalitativního výzkumu. Česká verze dotazníku je k dispozici v příloze této práce (příloha 1).

Cílem dotazníkového šetření bylo doplnit kvantitativní výzkum na základě statistických údajů a analýzu chování konkrétních jedinců. Respondenti byli nejdříve kontaktováni prostřednictvím odborových a kulturních organizací, dále pak metodou snowball, jejíž princip spočívá v tom, že respondenti poskytují kontakty na další, potenciální respondenty.

4. Vývoj migrace v Itálii

4.1 Itálie po druhé světové válce

Itálie se po druhé světové válce ocitla v komplikované situaci a na nové politiky čekalo mnoho zásadních úkolů.

Nejenže bylo zásadně zasaženo hospodářství země (zejména pak zemědělství, důsledkem čehož měla Itálie velké problémy se zásobováním potravinami), ale bylo také nutné vytvořit nový politický režim a najít pro Itálii místo v mezinárodních vztazích.

K vyřešení otázky politického uspořádání země bylo prozatímní vládou vyhlášeno referendum, které se konalo 2. června 1946 společně s volbami do ústavodárného shromáždění. Král Viktor Emanuel III. se sice pokusil zachránit monarchii svojí abdikací ve prospěch syna Umberta (který byl již od roku 1944 náměstkem-regentem), ale Italové si dobře pamatovali podporu fašistického režimu ze strany krále, a proto v referendu zvítězilo republikánské státní uspořádání (Sabbatucci, Vidotto 2002). Nová republikánská ústava pak vešla v platnost 1. ledna 1948. Příprava ústavy se nesla v jasné opozici k fašistickému režimu, do ústavy pak bylo zařazeno mnoho prvků na ochranu státního zřízení a také prvků decentralizace⁸, které měly zabránit přílišné koncentraci moci.

Vytvoření ústavy sice již provázely určité rozpory mezi jednotlivými stranami, nicméně větší rozpory vyvolaly až otázky mezinárodních vztahů, a to zejména mezi Křesťanskou demokracií (DC) a Komunistickou stranou Itálie (PCI). Komunisté byli přirozeně na straně rodícího se východního bloku, a byli tak v opozici ke spojení Itálie a Spojených států, zejména pak k Marshallovu plánu a vstupu Itálie do NATO v roce 1949 (Kogan 1968). Nakonec ale ve vnitřních diskusích zvítězila Křesťanská demokracie, a Itálie se tak zařadila mezi země západního bloku.

Kromě výběru spojení musela Itálie na mezinárodním poli řešit také otázku hranic, z nichž nejpalčivější byla otázka oblasti Venezia Giulia, kterou požadovala Jugoslávie (Kogan 1968). K faktickému rozdělení sporných území došlo až v roce 1954 a smlouvou bylo toto rozdělení potvrzeno teprve v roce 1975 (Sabbatucci, Vidotto 2002).

---

⁸ Mezi ochranné prvky politického systému patří prezident republiky volený na sedm let, ústavní soud, nejvyšší rada pro soudnictví (Consiglio superiore della magistratura), abrogativní referendum a regionální uspořádání. Kromě úřadu prezidenta však byly tyto mechanismy uvedeny do praxe až se značným zpožděním.

4.1.1 Imigrace těsně po druhé světové válce

Stejně jako v celé Evropě, i v Itálii byly důsledkem války pohyby obyvatel. Jednalo se zejména o vracející se Italy z válečné fronty, z Německa⁹, z bývalých kolonií a z italských území připojených k Jugoslávii (Istrie a Zadar). Do Itálie se také vrátilo mnoho Židů, kteří později pokračovali do Palestiny. Z Libye pak do Itálie přišla část libyjské židovské komunity – většina těchto Židů se usadila v Římě. (Einaudi 2007)

4.1.2 Vnitřní migrace po druhé světové válce

Po druhé světové válce se poměrně výrazně projeví rozdíly mezi jihem a severem země, a to vzhledem k odlišné válečné zkušenosti¹⁰ a také rozdílným rozsahem škod. Italský průmysl byl během války zasažen výrazně méně než zemědělství (Amatori, Colli 2008) – severní část země se tak poměrně rychle dostala do normálního tempa hospodářského vývoje. Důsledkem bylo pokračování předválečného trendu migrace do tzv. průmyslového trojúhelníku – Milán, Turín, Janov (Sommella, Viganoni 1997). Po válce se tento trend změnil v migrační explozi – během následujících dvaceti let se podle odhadů přesunulo do severní části Itálie asi 20 milionů obyvatel (Sommella, Viganoni 1997). Zároveň se ale rozšířila cílová oblast o Emiliu-Romagnu a Toskánsko a zmírnil se migrační proud z Benátska do Piemontu a Lombardie.

4.1.3 Emigrace po druhé světové válce

Po válce se také obnovila emigrace potlačená fašistickými zákony a následně samotným válečným konfliktem. Neobnovila se zdaleka v takové síle, jakou měla na přelomu století (Bonifazi 2007). Změnila se nejen síla emigrace, ale i její cíle – zmenšil se proud do Ameriky a ze seznamu cílových zemí zmizela Afrika¹¹. Jako významný nový cíl italské emigrace se pak objevila západní Evropa, a to zejména Německo a Švýcarsko (Sommella, Viganoni 1997). Italská vláda tento emigrační proud podpořila množstvím bilaterálních dohod s cílovými zeměmi¹² (Bonifazi 2007).

---

⁹ Během války bylo do Německa deportováno za prací 485 tisíc Italů (Bonifazi 2007).

¹⁰ Rozdíl mezi jihem a severem poloostrova byl viditelný již po sjednocení Itálie, postupně se ale zvyrazňoval. Během druhé světové války byl pak podstatně podpořen rozdílnou válečnou situací, protože jih země si díky okupaci Spojenců udržel základní institucionální kontinuitu a společenskou rovnováhu. Sever země byl naopak poznamenán německou okupací a občanskou válkou (Sabbatucci, Vidotto 2002).

¹¹ Odchod do afrických zemí souvisel s italskými koloniemi.

¹² Italská vláda uzavřela dohodu mimo jiné s Francií, Belgií, Německem, Švýcarskem. Tyto bilaterální dohody byly ale uzavřeny také s Argentinou, Brazílií a Austrálií. (Bonifazi 2007)

Důležitou změnou v tomto období byl také fakt, že emigranti stále více pocházeli z jižních regionů poloostrova, přitom na přelomu století stále ještě převládaly severní regiony jako hlavní zdroje emigrace (Bonifazi 2007).

4.1.4 Hospodářský zázrak 1958–1963

Během tzv. hospodářského zázraku let 1958 až 1963 se Itálii podařilo z velké části dohnat země západní Evropy. Tento ekonomický boom byl založen na vývozu italského zboží a na stále nízkých platech (Sabbatucci, Vidotto 2002).

Rozvoj italského hospodářství výrazně zmírnil emigraci – zůstala zejména krátkodobá emigrace za prací do evropských zemí (Bonifazi 2007). Zároveň rostla vnitřní migrace z venkova do měst, hlavním cílem pak byla průmyslová centra na severozápadě země a hlavní město Řím. Během padesátých a šedesátých let výrazně vzrostla koncentrace obyvatelstva ve městech a potvrdila se dominance největších měst – nejrychlejší růst zaznamenal Turín (mimo jiné sídlo Fiatu), jehož počet obyvatel vzrostl mezi roky 1951 a 1961 o 40 % (Sabbatucci, Vidotto 2002). Tento bleskový růst vyvolal nemálo problémů, jelikož města nebyla na takový růst připravena, chyběla regulace nové výstavby apod.

Během hospodářského boomu se pomalu začala objevovat poptávka po imigrační pracovní síle – Italové se totiž díky lepším životním podmínkám stávali kvalifikovanějšími, a tedy s určitou představou o svém povolání, začaly se tak profilovat první „odmítané“ pracovní pozice, zejména manuální práce, později také rybolov, zemědělství, pomoc v domácnostech a těžké práce v průmyslu (Einaudi 2007).

4.2 Proměna v imigrační zemi

Ačkoliv emigrace z Itálie nikdy plně nepřestala, během šedesátých a sedmdesátých let se Itálie pomalu přeměnila v zemi imigrační. Jako zlomový rok je často udáván rok 1973, kdy Itálie poprvé v historii zaznamenala kladné migrační saldo, je ale jasné, že tato změna nenastala během jediného roku.

Imigraci do Itálie nastartoval hospodářský růst v padesátých a šedesátých letech. Do konce šedesátých let cizinci v Itálii pocházeli zejména z Evropy a byli celkově málo aktivní na pracovním trhu¹³.

Od šedesátých let se ale Itálie stala také cílem pracovní imigrace – před rokem 1980 můžeme zaznamenat dvě velké vlny imigrace za prací:

1. Příchod pomocnic v domácnosti, tzv. *colf*¹⁴, které nejdříve přicházely z bývalých italských kolonií (Eritrea, Etiopie, Somálsko), katolických zemí, které s Itálií pojily misionářské vazby (Filipíny, Kapverdy), a z indického subkontinentu (Einaudi 2007).
2. Tunisané přicházející na Sicílii, kteří začali pracovat zejména v rybolovu, později i v zemědělství a stavitelství. Tato migrace se vyznačovala svojí dočasností, většina Tunisanů využívala turistická víza (Einaudi 2007).

Během osmdesátých let se ale rozšiřuje spektrum zemí původu imigrantů v Itálii, posiluje se propojení břehů Středozemního moře (k Tunisanům se připojují Egypťané, Alžíráné a hlavně Maročané, kteří se stávají stereotypem imigranta v Itálii), postupně také vznikají vazby s asijskými zeměmi (Colombo, Sciortino 2004).

4.2.1 Legislativa

Až do osmdesátých let neexistoval v Itálii opravdový jednotný přístup k imigraci z hlediska zákona. Během šedesátých a sedmdesátých let byly akutní situace řešeny oběžníky, většinou restriktivního charakteru, které vytvářely komplikovanou a neprůhlednou strukturu (nebo spíše chaos), v jejímž důsledku bylo pro cizince prakticky nemožné v Itálii žít a pracovat legálně (Einaudi 2007).

První komplexní zákon týkající se imigrace byl přijat až v prosinci 1986 (zákon č. 943/86, tzv. zákon Foschi), přijal principy konvence Světové organizace práce z roku

¹³ V roce 1961 bylo aktivních jen 32,6 % cizinců – samozřejmě se jedná o oficiální zaměstnání (Einaudi 2007).

¹⁴ *Colf* je v Itálii již zažitý pojem, který vznikl zkratkou ze slov *collaboratori familiari* (pomocníci v domácnosti).

1975 (Einaudi 2007). Tento zákon mimo jiné zavedl možnost náboru pracovní síly v zahraničí, ale procedura byla příliš komplikovaná, a odsoudila tak zákon k neúspěchu (Einaudi 2007). Významnou částí tohoto zákona byla také první hromadná regularizace, která měla původně trvat několik měsíců a nakonec byla prodloužena až do poloviny roku 1988 (Einaudi 2007) – během ní bylo regularizováno 105 tisíc imigrantů (Bonifazi 2007).

4.3 Imigrace v Itálii po roce 1990

4.3.1 Politické změny začátku devadesátých let

Politické změny let 1989–1990 měly na vývoj imigrace v Itálii poměrně výrazný dopad. Pád železné opony znamenal pro obyvatele východní Evropy možnost vycestovat. Cílem této migrace se stala i Itálie, kde po roce 1990 postupně stoupal podíl evropských imigrantů a zmenšoval se podíl (nikoliv však absolutní počet) imigrantů z Afriky a dalších zemí (Einaudi 2007). Podle statistik ISTAT bylo ještě v roce 1992 držitelů povolení k pobytu 35,1 % Afričanů a 31,8 % Evropanů. Zároveň ale mezi držiteli povolení figurovali již na třetím místě (po Maroku a Tunisku) občané Spojených států amerických, na šestém místě občané Německa a na desátém místě občané Spojeného království. Během následujících let však imigranti z těchto zemí ztratili na významu ve prospěch afrických zemí, ale také zemí východní Evropy, Asie a Latinské Ameriky. (Gli stranieri in Italia 2005)

Rozpad sovětského bloku byl také jedním z důvodů rozpadu italského politického systému, který po roce 1990 vstoupil do vleklé krize, která skončila v roce 1994 kompletní obměnou politické scény¹⁵ (Guarnieri 2006). Po této proměně se dostal do čela politické scény Silvio Berlusconi se svojí první pravicovou vládou, ve které mimo jiné figuruje také jeden ze zástupců nového fenoménu „lig“ – tj. Liga Severu, známá svým sklonem k extremismu v otázkách federalizace země a odporem k imigraci.

Ještě před proměnou politické scény byl schválen zákon Martelli¹⁶ (zákonný dekret 146/1986, později zákon č. 39/1990¹⁷). Zákon byl reakcí na aktivizaci antirasistických iniciativ, která následovala po vraždě jihoafrického uprchlíka Jerryho

---

¹⁵ Samozřejmě nešlo o jediný důvod propadu všech dlouhodobě fungujících politických stran, ale jistě napomohl narušení rovnováhy dlouhá léta fungující mimo jiné na příklonu/opozici k sovětskému bloku.

¹⁶ V Itálii je běžné označovat významné zákony jmény jejich hlavního autora. V tomto případě se jednalo o místopředsedu vlády Claudia Martelliho.

¹⁷ V italské legislativě existuje (poměrně dost využívaná) možnost vydat vládní dekret, který ale do určité doby musí schválit parlament, jinak pozbývá platnosti.

Massla, a na požadavky Hnutí za spravedlivou legislativu, *Movimento per una legislazione giusta*. (Einaudi 2007)

Zákon znamenal celkové zlepšení podmínek pracovních imigrantů – mimo jiné zavedl možnost povolení k pobytu za účelem samostatné výdělečné činnosti (do té doby existovalo jen povolení za účelem zaměstnání), větší důraz na boj proti nelegální imigraci včetně zavedení možnosti vyhoštění ze země; v praxi se ovšem jednalo pouze o formu zastrašení často bez praktické aplikace (Einaudi 2007).

V zákoně ovšem téměř chyběla integrační opatření a nová norma pro azyl byla nechána na pozdější zákon (který ale nebyl nikdy vytvořen). Jediným opatřením v otázce azylu bylo zrušení geografické výjimky z ženevské konvence. (Bonifazi 2007)

Velkou novinkou bylo zavedení kvót pro vstup cizinců za účelem práce. Tyto kvóty měly být určovány dekrety vydávanými společně zainteresovanými ministerstvy (ministerstvo financí, zahraničí, vnitra a práce), a to na základě vyhodnocení situace národního hospodářství. (Einaudi 2007)

Nejvýraznější součástí byla regularizace imigrantů nelegálně pobývajících na území Itálie. Tato regularizace byla velmi štedrá, co se týče cílové skupiny – o regularizaci mohli žádat kromě zaměstnanců a samostatně výdělečně činných imigrantů také nezaměstnaní, rodinní příslušníci i žadatelé o azyl, studenti si pak mohli zažádat o změnu povolení k pobytu na pracovní (Einaudi 2007). Přes tuto štedrost bylo podáno jen 218 000 žádostí – odhad cizinců nelegálně pobývajících na území Itálie byl přitom 800 000. (Einaudi 2007) Nejvíce žádostí bylo podáno na Sicílii a mezi regularizovanými převládali Maročané, Tunisané, Senegalci, Filipínci a Jugoslávci. Regularizováno bylo celkem 217 626 cizinců, mezi nimiž imigranti z Afriky tvořili celkem 58,4 % (Gli stranieri in Italia 2005), naopak imigranti z dalších evropských zemí tvořili pouze 12,7 % v souladu se situací imigrace v Itálii, kde na začátku devadesátých let stále ještě převažovali afričtí imigranti. Od roku 1990 se však tento poměr začal měnit, což se projevilo i v dalších regularizacích. (Gli stranieri in Italia 2005)

Další významnou událostí z hlediska studia migrace byla albánská krize v roce 1991. V Albánii došlo v tomto období k uvolnění kontrol na hranicích, což vzhledem k zoufalé ekonomické situaci země vedlo k odchodu mnoha obyvatel a Itálie se pro tyto emigranty stala přirozeným cílem vzhledem ke geografické blízkosti (Otrantský průliv

má jen něco málo přes 70 km) a dlouhodobým vztahům.¹⁸ V roce 1991 nabyla postupně albánská imigrace do Itálie masových rozměrů – v březnu připlulo do Itálie přes 25 tisíc Albánců, kteří byli přijati jako uprchlíci a dostali šestiměsíční povolení, aby měli možnost najít si práci (Einaudi 2007). V srpnu stejného roku pak došlo k dalšímu hromadnému vyloďování na pobřeží Apulie – od března ovšem došlo ke změně v přístupu, v Itálii převládl pocit invaze a strachu a proto byly uprchlíci posláni zpět do Albánie¹⁹. Pozitivním důsledkem této situace bylo rozhodnutí italské vlády spolupracovat s Albánií na zmírnění emigračních tlaků – mimo jiné tak Itálie investovala značné množství peněz do albánské infrastruktury. (Einaudi 2007)

Bohužel se od první albánské krize vztah italské veřejnosti k imigraci zhoršoval. Negativní přístup se odrazil i v novém zákoně o občanství, který byl schválen rok po albánské krizi. Tento zákon zcela jednoznačně podporuje princip *ius sanguinis* – usnadňuje nabytí občanství potomkům italských emigrantů, pro ostatní imigranty naopak tento zákon získání občanství výrazně ztížil²⁰. (Bonifazi 2007).

Přestože se postoj veřejnosti k imigraci zhoršoval, v roce 1993 tvořil počet cizinců pouze 1 % celé populace (La presenza straniera 1998), ve většině regionů byl poměr ještě nižší. Jak je vidět z obrázku 1, nízký podíl imigrantů zůstával zejména na jihu. Absolutní primát měla v roce 1993 s 2,7 % provincie Řím, díky které byl region Lazio na prvním místě (ve zbytku regionu se podíl cizinců pohyboval okolo jednoho procenta). Větší počet cizinců je také vidět v hraničních oblastech (zejména provincie Terst, Gorizia, Imperia, v rámci jižní části Itálie vyniká většina Sicílie a provincie Brindisi²¹). Ve vnitrozemí pak vynikají provincie Perugia, Florencie, Reggio nell'Emilia a Milán.

Z hlediska absolutních čísel byla v roce 1993 na prvním místě Lombardie (125 769 imigrantů), následována Laziem (113 706 imigrantů) – další regiony si držely výrazný odstup²² (viz graf 1).

---

¹⁸ Albánie má s Itálií vztahy již z doby Římské říše, již byla součástí. V nedávné historii pak obě země spojila například Mussoliniho anexe albánského území.

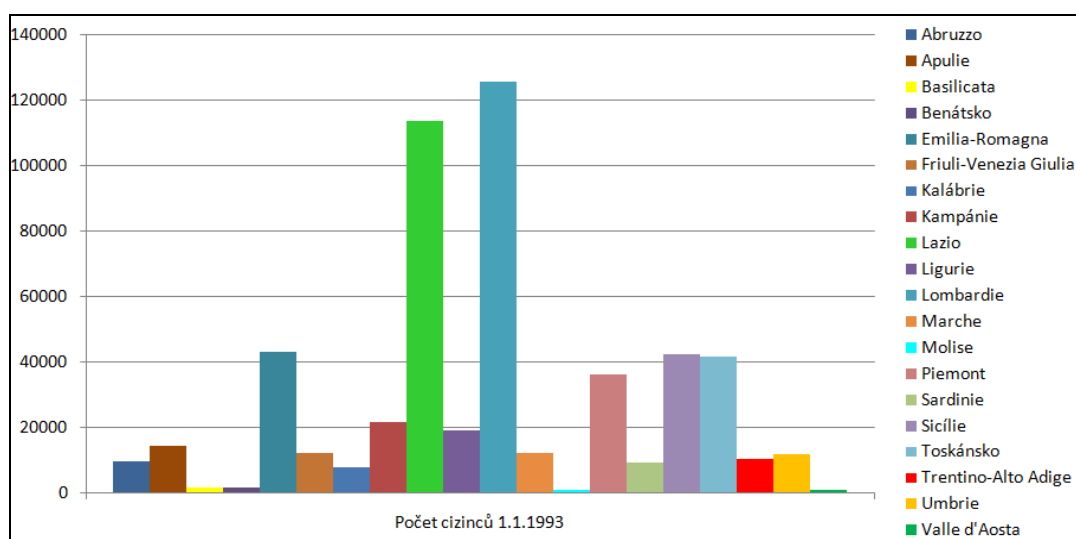
¹⁹ Itálie si za toto jednání vysloužila mezinárodní kritiku, většina italské veřejnosti ale toto jednání schválila. (Einaudi 2007)

²⁰ Jednalo se zejména o prodloužení pobytu na území Itálie, kromě podmínek se ale zkomplikoval celý byrokratický proces bez záruky výsledku. (Bonifazi 2007)

²¹ Provincie Brindisi se nachází v Otrantském průlivu, je tedy jedním z prvních míst, do kterých se mohou dostat lidé připlouvající z Albánie a dalších balkánských zemí.

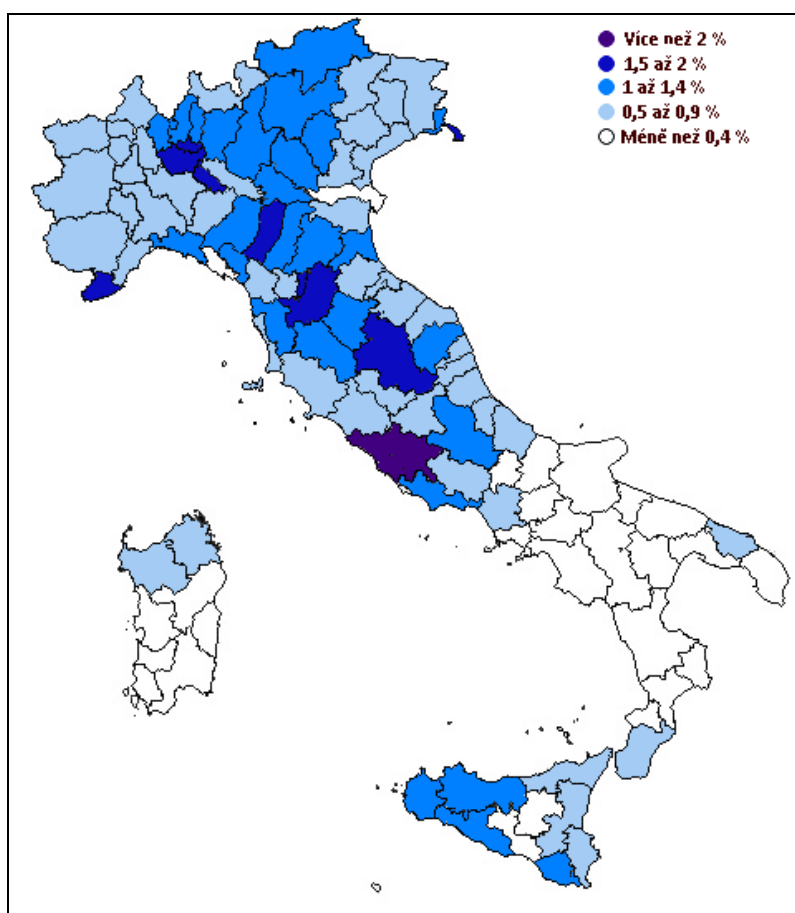
²² Na třetím místě se umístila Emilia-Romagna s 43 085 cizinci.

Graf 1 Počet cizinců s trvalým bydlištěm v jednotlivých regionech, k 1. 1. 1993

Poznámka: Vypracováno na základě dat ISTAT

Obr. 1 Podíl cizinců s trvalým bydlištěm na celkovém počtu obyvatel dle provincií, k 1. 1. 1993

Poznámka: Vypracováno na základě dat ISTAT

V roce 1994 došlo v Itálii k absolutní proměně politické scény a z voleb v roce 1994 vyšla vítězně koalice Silvia Berlusconiho. V období Berlusconiho první vlády byl zejména pod tlakem Ligy Severu vydán dekret Dini (č. 489/1995), který nakonec nebyl proměněn v zákon (nezískal potřebnou většinu), a tak jeho trvalým efektem zůstala pouze regularizace²³. (Bonifazi 2007) Během této regularizace již byla vidět zvyšující se váha evropské, respektive východoevropské, imigrace; z téměř 245 tisíc regularizovaných imigrantů mělo 25,8 % občanství evropské země, občané východoevropských zemí pak mezi evropskými imigranty jednoznačně převládli (25,2 % celkového počtu regularizovaných). Naopak počet regularizovaných imigrantů z afrických zemí klesl na 39,6 %. (Gli stranieri in Italia 2005)

O dva roky později, tj. v roce 1997, se v hluboké ekonomické krizi opět ocitla Albánie, což pro Itálii znamenalo další vlnu imigrace. Tentokrát pomoc organizovala i OSN, a to v rámci operace Alba pod italským velením, která měla být zaměřena na rekonstrukci albánského hospodářství. Italská vláda pak pokračovala s pomocí i po skončení operace OSN (např. spolupráce s albánskou policií). Situace se proto opět pomalu zlepšovala, i přes komplikace spojené s konfliktem v Kosovu. Nicméně se také rozrostl organizovaný zločin založený na převážení Albánců do Itálie. Postupně se však Otrantský průliv stal z hlediska migrace spíše marginálním. (Einaudi 2007)

V roce 1998 byl schválen další významný zákon upravující imigraci. Významným přínosem tohoto zákona bylo zakotvení základních lidských práv pro všechny imigranty, legálně pobývajícím cizincům pak byla navíc přiznána všechna práva v oblasti právní ochrany, ve vztazích s veřejnou správou a přístupem k veřejným službám. (Einaudi 2007)

Zákon schválený za Prodiho vlády byl celkově imigraci otevřený – významnou změnou bylo například zavedení možnosti přijít do Itálie legálně za účelem hledání práce²⁴, progresivní prodloužení povolení k pobytu (včetně nové možnosti získání trvalého pobytu, tzv. *carta di soggiorno*, nevyhostitelnost některých osob, například těhotných žen a nezletilých do 16 let) a také zvýhodněné kvóty pracovní imigrace pro občany zemí, s kterými Itálie uzavřela dohodu o spolupráci v oblasti migrace. Ani tento

---

²³ Efekt regularizace byl potvrzen zvláštním zákonem v prosinci 1996. (Einaudi 2007)

²⁴ Dosud bylo možné přijít již se sjednanou prací. Zákon Turco-Napolitano pro tento účel zavedl osobu tzv. sponzora, jímž mohla být i organizace, který se v případě příchodu cizince za hledáním práce zaručil, že se po dobu jeho pobytu postará o stravu, ubytování a v případě neúspěchu i o hrazení cestovních nákladů zpět do země původu. (Einaudi 2007)

zákon však nezahrnoval regulaci azylu (toto bylo opět necháno na zvláštní zákon, který nikdy nepřišel). (Einaudi 2007)

Zákon ale vzhledem k nutnosti zařadit se do schengenského systému musel řešit ochranu hranic a boj s nelegální imigrací – zákon tak například zvýšil tresty pro osoby, které napomáhají nelegálnímu vstupu na italské území, na druhé straně ale také zavedl povolení k pobytu za účelem ochrany na území pro oběti obchodu s lidmi. (Einaudi 2007, Colombo, Sciortino 2004)

Součástí nového zákona byla opět také regularizace cizinců nelegálně pobývajících na území Itálie, která umožnila legalizovat pobyt 217 124 cizincům (Gli stranieri in Italia 2005). Tato regularizace potvrdila trend růstu podílu imigrantů ze zemí východní Evropy a další pokles podílu imigrantů z Afriky (viz tab. 1).

Tab. 1 Regularizace let 1990, 1995 a 1998: kontinenty a hlavní země původu

Kontinent/země původu	1990	1995	1998
Evropa	12,7 %	25,8 %	37,6 %
Východní Evropa	10,4 %	25,2 %	37,3 %
Albánie	1,1 %	12,2 %	18 %
Rumunsko	0,3 %	4,5 %	11,1 %
Afrika	58,4 %	39,6 %	33,2 %
Maroko	22,4 %	14 %	7,4 %
Asie	21,6 %	25,1 %	13,6 %
Amerika	7,1 %	9,4 %	10,4 %

Zdroj: Gli stranieri in Italia 2005

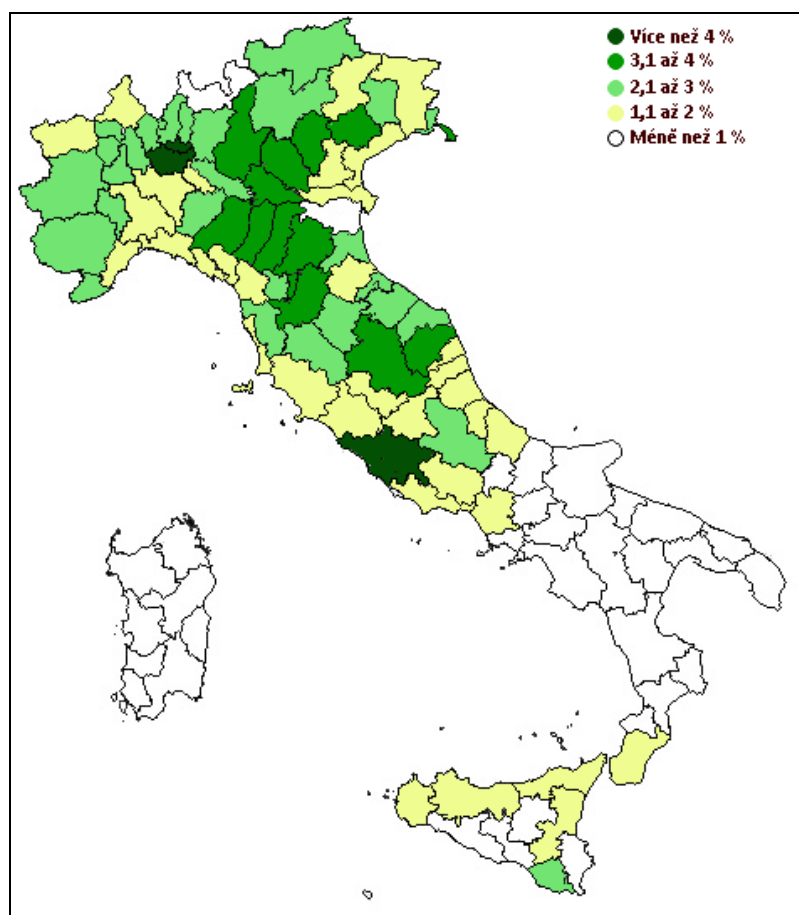
V roce 1999 přesáhl počet (registrovaných) imigrantů v Itálii milion a k 1. 1. 2000 bylo toto číslo již 1 270 553, tj. 2,2 % z celkových 57 679 895 obyvatel Itálie. (La presenza straniera 2001) Pouze v šesti regionech z celkových dvaceti v roce 2000 nepřesahoval podíl cizinců 1 %²⁵. Největší podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel zůstával i nadále v Laziu (3,94 %), a to díky hlavnímu městu. V těsném závěsu byla Lombardie (3,22 %), která si ale i v roce 2000 udržela první místo z hlediska absolutního

²⁵ Jednalo se o Apulii, Basilicatu, Kalábrii, Kampánii, Molise a Sardinii.

počtu imigrantů s trvalým bydlištěm na svém území – z grafu 2 je vidět, že Lombardie oproti roku 1993 svůj náskok ještě posílila. Nadále zůstalo patrné rozdělení severu a jihu země, a to jak z hlediska absolutního počtu cizinců (jen na území Lombardie mělo v roce 2000 trvalé bydliště více cizinců než v jižní části země a na ostrovech dohromady²⁶), tak i relativního, což je patrné z obr. 2. Výrazně nerovnoměrné rozmístění cizinců po území Itálie potvrzuje i ukazatel územní nerovnoměrnosti H, který ukazuje, že polovinu cizinců (přesněji 50,8 %) najdeme na pouhých 13,64 % území Itálie.

Nejpočetnější skupinou cizinců na území Itálie byli v roce 2000 Maročané, následováni Albánci a Filipínci. Imigranti z evropských zemí pak definitivně převážili nad těmi z Afriky.²⁷ (La presenza straniera 2001)

Obr. 2 Podíl cizinců s trvalým bydlištěm na celkovém počtu obyvatel dle provincií, k 1. 1. 2000

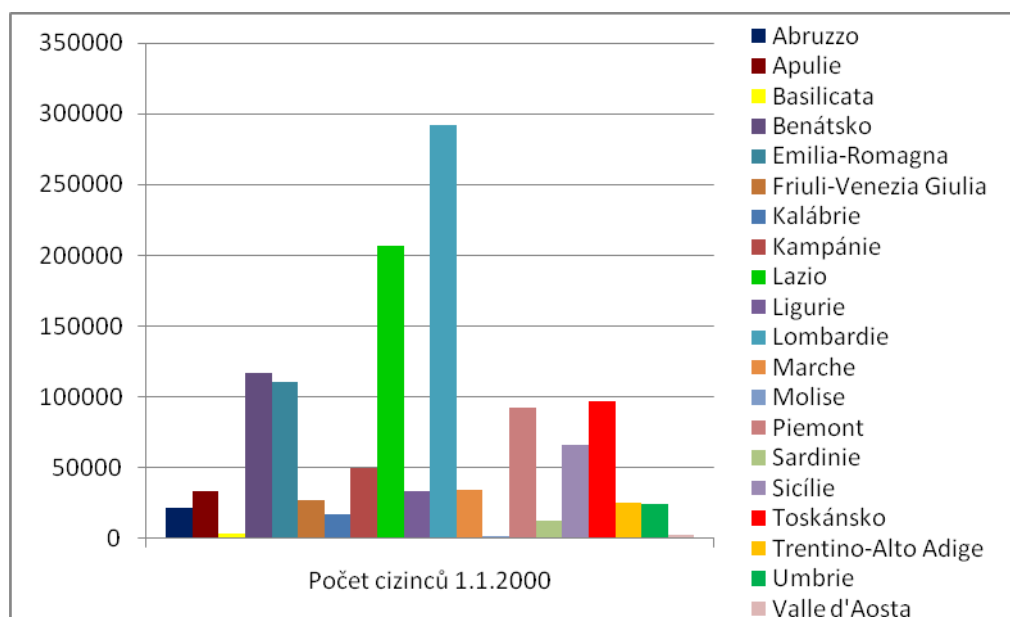
Poznámka: Vypracováno na základě dat ISTAT

²⁶ Vycházím z rozdělení Itálie na NUTS 1, které je standardně používáno pro statistiky a rozděluje zemi na severozápad, severovýchod, střed, jih a ostrovy.

²⁷ Dle údajů o držitelích povolení k pobytu bylo imigrantů z Evropy 530 237, z toho 363 445 z Evropy středovýchodní, a z Afriky 389 532, z toho 251 346 ze severoafrických zemí. (La presenza straniera 2001)

Graf 2 Počet cizinců s trvalým bydlištěm v jednotlivých regionech, k 1. 1. 2000

Poznámka: Vypracováno na základě dat ISTAT

4.3.2 Berlusconiho vláda 2001–2006

Přestože v průzkumech veřejného mínění na konci devadesátých let lze vysledovat zlepšení přístupu veřejnosti k imigraci, Liga Severu a celá pravicová koalice před volbami v roce 2001 uspěly se svojí antiimigrační kampaní a zdůrazňováním benevolentní legislativy. Nový zákon, zákon Bossi-Fini (č. 189/2002) byl proto schválen poměrně rychle po volbách, které vyhrála koalice pravého středu (pomalé bylo naopak uvádění zákona do praxe). (Einaudi 2007). Jeho účelem bylo zejména zavést restriktivní opatření²⁸ a usnadnit vyhoštění. K získání většiny ke schválení v parlamentu bylo ale také nutné zákon doprovodit další regularizací, která trvala skoro rok. (Einaudi 2007) Regularizace byla nakonec „dvojitá: založena nejen na zákoně Bossi-Fini, který umožnil regularizaci pomocných sil v rodinách (služby v rodinách – tzv. colf), ale také na zákoně č. 122/02, který regularizaci rozšířil i na zaměstnance. (Gli stranieri in Italia 2005)

Naprostá většina imigrantů (z celkového počtu 646 829), kteří díky této regularizaci legalizovali svůj pobyt v Itálii, přišla ze zemí východní Evropy, jejich počet dosáhl 383 107, a tedy 59,2 %, z nichž 134 909 (a tedy 20,9 % celkového počtu

²⁸ Například zákon kompletně zrušil možnost legálně přijít do Itálie za účelem hledání práce. (Colombo, Sciortino 2004)

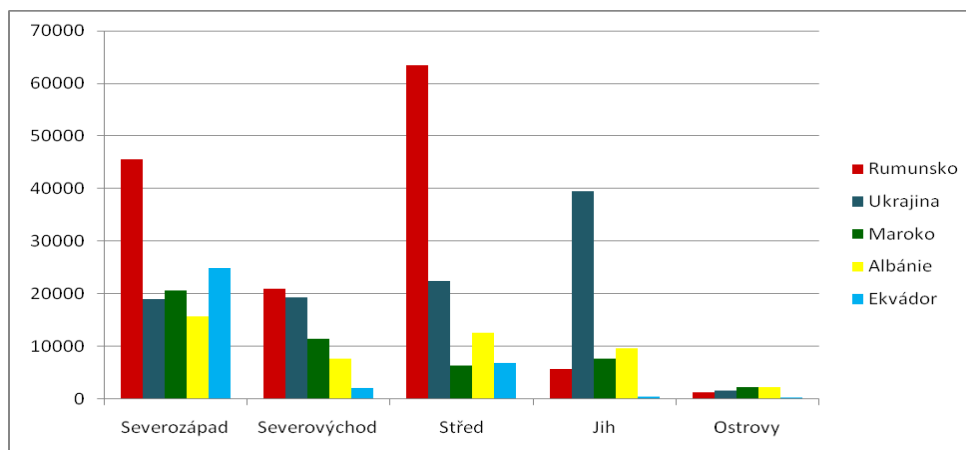
regularizovaných) byli občané Rumunska a tvořili nejpočetnější skupinu. Na druhém místě pak byli občané Ukrajiny (15,7 %) a na třetím místě se se značným odstupem umístili společně Albánci a Maročané (7,4 %). (Gli stranieri in Italia 2005)

Země původu i věk se ale liší, podíváme-li se na regularizace odděleně – v rámci služeb v rodinách nejenže nepřekvapivě převládají ženy (81,2 %), liší se ale také skladba dle zemí původu; v této oblasti převládli mezi regularizovanými Ukrajinci, Rumuni, Ekvádorci, Poláci a Moldavané. Mezi zaměstnanci se pak na prvních pěti místech umístili Rumuni, Maročané, Albánci, Číňané a Ukrajinci²⁹. (Gli stranieri in Italia 2005) Pokud srovnáme obě skupiny regularizovaných dle věku, zjistíme také, že průměrný věk pomocnic a pomocníků v domácnosti je vyšší než mezi regularizovanými zaměstnanci³⁰ (37,3 ku 31 pro ženy, 32,1 ku 30,8 pro muže). (Gli stranieri in Italia 2005)

Nejvíce regularizovaných bylo v oblasti severozápadu (celkem 214 272), v jižní oblasti byl pak nejvyšší poměr regularizovaných k legálně pobývajícím cizincům ze zemí se silným migračním tlakem³¹ – proto je také ve statistických údajích pro jižní regiony výraznější nárůst počtu imigrantů po regularizaci 2002 než v jiných regionech.

V grafu 3 je pak znázorněno rozmístění pěti nejpočetnějších skupin po území Itálie (dle jednotek NUTS I). Nejvíce regularizovaných cizinců bylo v Lombardii (144 369), Laziu (112 573) a Kampánii (61 401), z hlediska provincií se na prvních čtyřech místech umístily provincie velkých měst (Řím, Milán, Turín, Neapol).

Graf 3 Regularizace 2002: hlavní země původu dle rozdělení NUTS I

Zdroj: Gli stranieri in Italia 2005

²⁹ V obou případech odpovídá pořadí počtu lidí z jednotlivých zemí.

³⁰ Tento rozdíl byl 37,3 ku 31 pro ženy a 32,1 ku 30,8 pro muže.

³¹ Poměr dosáhl 91,3 regularizovaných na 100 cizinců ze zemí se silným migračním tlakem žijících legálně v oblasti jižní Itálie. (Gli stranieri in Italia 2005)

Zákon Bossi-Fini sice naznačoval, že nové volební období pod taktovkou středopravé koalice bude ve znamení maximálního omezování imigrace, nakonec se ale postoj vlády postupně zmírnil, neboť se imigrace ukázala pro Itálii nezbytnou. (Einaudi 2007) Nakonec tedy nejenže byl díky regularizaci legalizován pobyt téměř 650 tisíc cizinců, ale postupně se snižoval počet vyhoštěných cizinců a byly schvalovány stále vyšší kvóty pro legální pracovní imigraci. (Einaudi 2007) Nakonec tak bylo období 2001–2006 obdobím velmi rychlého růstu počtu cizinců legálně pobývajících v Itálii. (Einaudi 2007)

5. Současná situace v Itálii

Itálie je v současnosti jedním z nejvýznamnějších cílů imigrace v Evropě (Amato 2011), v rámci Evropské unie se pak poměrem imigrantů k celkovému počtu obyvatel řadí na 11. místo, na 9. místo pokud vezmeme v úvahu pouze cizince ze třetích zemí (Eurostat 2010)³². Přestože je Itálie tzv. imigrační zemí již třicet let, přístup veřejnosti i politiků je stále poměrně nejasný a mnohdy si protiřečící. (Ambrosini 2011)

Od roku 2008 vládne zemi středopravá koalice, jejíž součástí je i Liga Severu, která je proslulá svým extrémně antiimigračním přístupem a xenofobními prohlášeními, která mají často daleko ke kultivovanému projevu politické reprezentace. (Trocino, Signore 2008) Liga Severu se tak snaží využívat strachu mnohých Italů z „invaze“ cizinců (v poslední době zejména muslimů). Vládnoucí koalice jako celek se pak ve své rétorice výrazně vyhraňuje vůči imigraci a volá po větší bezpečnosti, vyhošťování apod. (Ambrosini 2011) Realita je ovšem jiná. Poslední dvě regularizace (v roce 2002 a v roce 2009³³) proběhly právě v obdobích vlády středopravé koalice, v období 2001–2006 vláda každý rok zvyšovala kvóty pro pracovní imigraci (Einaudi 2007), počet vyhoštěných cizinců v roce 2009 oproti předchozímu roku poklesl (Ambrosini 2011) a současná vláda navíc zrušila víza pro balkánské země (včetně Albánie) pro pobyt kratší než tři měsíce. V praxi je tedy přístup vládnoucích politiků k imigraci poněkud odlišný od toho prohlašovaného.

Stejně rozporuplný je často i přístup italské veřejnosti. V Itálii je poměrně výrazně zažitě rozlišování mezi imigranty z Evropské unie a ze třetích zemí už v pojmosloví. V málokteré zemi je v takové míře zakořeněn rozdíl mezi „*comunitari*“ (občané EU) a „*extracomunitari*“ (občané zemí mimo EU)³⁴, který se projevuje v každodenní mluvě, v tisku i v televizi³⁵. Stejně jako v jiných zemích je pak označení „imigrant“ používáno pro občany rozvojových zemí, nikoliv pro všechny imigranty. (Amato 2011) Přes tato

³² Eurostat uvádí ve zprávě Demography Report 2010, že průměrný podíl počtu cizinců v zemích EU na celkovém počtu obyvatel je 6,4 %, v Itálii pak 6,5 %. Pro cizince ze třetích zemí je dle této zprávy evropský průměr 4 % a v Itálii 4,6 %. (Demography Report 2010) Podle údajů italského statistického úřadu byl k 1. lednu 2010 podíl cizinců s trvalým bydlištěm na celkovém počtu obyvatel již 7,02 %. (Online databáze ISTAT)

³³ Regularizace z roku 2009 byla součástí protikrizového balíčku a umožnila zlegalizovat pobyt pomocnicím v domácnosti a pečovatelnám (viz stránky italského Ministerstva vnitra – www.interno.it). Během této regularizace bylo podáno 294 tisíc žádostí o legalizaci pobytu – hodnocení žádostí stále probíhá a je předmětem mnoha diskusí. (Ambrosini 2011)

³⁴ Rozlišení je v praxi poměrně zavádějící vzhledem k různorodosti obou skupin, kde mezi občany EU patří jak Britové, tak Rumuni (o kterých má mnoho Italů nevalné mínění), naopak pod pojem „*extracomunitario*“ by se měl zařadit i občan Spojených států amerických, Japonska apod. (Pro tyto země se však tento pojem užívá málokdy.) (Amato 2011)

³⁵ Zejména pokud zpráva pojednává o nějakém přestupku, je často zdůrazňováno, že pachatel byl „*extracomunitario*“.

rozlišení dorážející mnoho předsudků však například mnoho rodin využívá služeb imigrantek (zejména úklid, péče o staré a nemocné, hlídání dětí)³⁶, a to často nelegálně.³⁷

Přes tyto rozpory je ovšem jasné, že Itálie je již potvrzeným státem imigrace a některé ekonomické sektory fungují právě díky imigraci³⁸, stejně jako některé vylidněné obce byly díky přichozím imigrantům oživeny. (Ambrosini 2011) I když některé ekonomické sektory fungují díky práci imigrantů, je stále obtížné do Itálie přijít za prací legálně, proto i nadále v zemi pobývá mnoho cizinců nelegálně – tato situace je podpořena i existencí a tolerancí rozvinuté šedé ekonomiky, a to zejména na jihu země, kde se odhaduje vyšší počet nelegálně pracujících v zemědělství a v domácnostech než na severu. (Amato 2011)

Právě vzhledem k časté nelegalitě pobytu nebo práce³⁹ zůstává situace mnoha cizinců nejistá, dalším problémem je pak ubytování, které je v Itálii často finančně nedostupné a mnoho cizinců se také potýká s předsudky majitelů pronajímaných bytů. (Einaudi 2007)

5.1 Imigranti v roce 2010

K 1. 1. 2010 bylo v Itálii 4 235 059 cizinců s trvalým bydlištěm, tj. 7 % celkové populace. (On-line databáze ISTAT) Od roku 2000 tak přibýly v Itálii asi tři miliony cizinců – což byl téměř celý přírůstek celkového počtu obyvatel Itálie, která má dlouhodobě záporný přirozený přírůstek (v roce 2010 byl dle ISTATu přirozený přírůstek -25 544).

Nejpočetnější skupinou v Itálii se v roce 2007 (současně se vstupem do EU) stali Rumuni a k 1. lednu 2010 již měli výrazný náskok před ostatními skupinami imigrantů: k tomuto datu mělo trvalé bydliště v Itálii 887 763 Rumunů, 466 684 Albánců a 431 529 Maročanů. Za touto skupinou byli s dalším velkým odstupem imigranti z Číny (188 352) a Ukrajiny⁴⁰ (174 129). (La popolazione straniera 2010) Z hlediska kontinentů své první místo potvrdila Evropa (53,58 % oproti 39 % v roce 2000), Afrika zůstává na

---

³⁶ V polovině roku 2009 v Itálii takto pracovalo přes milion žen-imigrantek. (Ambrosini 2011)

³⁷ Přitom právě nelegální práce imigrantů je jedním z hlavních zdrojů obav spojených s imigrací. (Amato 2011)

³⁸ Příkladem mohou být například Sikhové žijící v oblasti „Zlatého mléčného trojúhelníku“ (Triangolo d'oro del latte) mezi Mantovou, Bresciou a Cremonou, odkud pochází třetina italské produkce mléka. Sikhové jsou zde dlouhodobě považováni za profesionální honáky. (Amato 2011) Dále je významná role imigrantů ve stavebnictví, sezonní práce v zemědělství, rybolovu a již zmíněná pomoc v domácnosti a pečovatelské. (Amato 2011, Bonifazi 2007)

³⁹ Výzkumný projekt CLANDESTINO odhaduje pro rok 2007 přes 600 tisíc nedokumentovaných imigrantů na italském území, tj. 20 % registrované imigrace. (Databáze projektu CLANDESTINO)

⁴⁰ Počet Ukrajinců v Itálii vzrostl od roku 2000 velice rychle – na začátku roku 2000 bylo v Itálii méně než 3500 občanů Ukrajiny, k 1. 1. 2010 jich bylo již 174 000. (Immigrazione 2010)

druhém místě – ale s výrazně větším rozdílem než v roce 2000 (22 % v roce 2010 oproti 32,4 % v roce 2000).

Přestože v Itálii najdeme imigranty téměř ze všech zemí světa, výrazná část pochází z několika málo zemí – prvních dvacet zemí žebříčku zahrnuje 90 % všech cizinců v Itálii, polovinu pak dostaneme pouze součtem imigrantů z prvních pěti zemí žebříčku – tj. Rumunska, Albánie, Maroka, Číny a Ukrajiny (Immigrazione 2010).

5.2 Rozmístění imigrantů po území Itálie

Rozmístění imigrantů po území Itálie zůstává i nadále značně nerovnoměrné. V tabulce 2 vidíme, že nejvíce z celkového počtu cizinců v Itálii žije v Lombardii, Laziu, Benátsku a Emilii-Romagni – jen tyto čtyři regiony dají dohromady více než polovinu z 4 235 059 cizinců s trvalým bydlištěm na území Itálie (57,19 %). Z ukazatele územní nerovnoměrnosti H pak vidíme, že polovina cizinců (50,9 %) žila v roce 2010 na 17,36 % území Itálie. Oproti roku 2000 tak došlo k mírné dekoncentraci, nicméně stále zůstává výrazná nerovnoměrnost.

Tab. 2 Procento z celkového počtu cizinců s trvalým bydlištěm v Itálii dle regionů k 1. 1. 2010

Region	Procento z celkového počtu cizinců v Itálii	Region	Procento z celkového počtu cizinců v Itálii
Lombardie	23,19	Friuli-Venezia Giulia	2,38
Lazio	11,76	Umbrie	2,20
Benátsko	11,35	Trentino-Alto Adige	2,01
Emilia-Romagna	10,89	Apulie	1,99
Piemont	8,91	Abruzzo	1,79
Toskánsko	8,00	Kalábrie	1,56
Kampánie	3,47	Sardinie	0,79
Marche	3,32	Basilicata	0,31
Sicílie	3,01	Valle d'Aosta	0,19
Ligurie	2,70	Molise	0,19

Poznámka: Vypracováno na základě dat ISTAT

Ještě výrazněji je vidět koncentrace z hlediska provincií (viz tabulka 3), kde jasné vedou provincie Milán a Řím, které každá s více než 9 % hostí více cizinců než většina regionů (zejména jižních). Na prvních třech místech sice najdeme provincie velkých měst, na dalších příčkách již ale najdeme méně urbanizované oblasti, které ukazují, že cizinci v Itálii nejsou jednoznačně koncentrováni do velkých měst. Celkově se ale imigranti v Itálii koncentrují spíše do urbanizovaných oblastí – více než třetina imigrantů žije v sídelních městech provincií (comuni capoluogo di provincia) (Immigrazione 2010). Z tabulky 3 je také opět vidět dominantní role severní a střední části Itálie – mezi provinciemi, ve kterých žijí více než 2 % z celkového počtu cizinců v Itálii, nenajdeme žádnou provincii jižní či ostrovní části země.

Tab. 3 Provincie, na jejichž území mají trvalé bydliště více než 2 % cizinců v Itálii – 1. 1. 2010

Provincie	% z celkového počtu cizinců
Milán	9,61
Řím	9,58
Turín	4,68
Brescia	3,78
Bergamo	2,62
Florence	2,46
Verona	2,39
Treviso	2,34
Boloňa	2,24
Vicenza	2,22
Padova	2,03

Poznámka: Vypracováno na základě dat ISTAT

Z hlediska podílu na celkovém počtu obyvatel zůstává vzorec rozmístění po území poloostrova podobný, na první místo se zde ale dostává Emilia-Romagna (viz tabulka 4), kde cizinci tvoří téměř 11 % obyvatel.

Tab. 4 Počet cizinců s trvalým bydlištěm v regionech Itálie, jednotkách NUTS I a v celé Itálii a jejich podíl na celkovém počtu obyvatel k 1. 1. 2010

Region	Počet cizinců	Procento z celkového počtu obyvatel	Region	Počet cizinců	Procento z celkového počtu obyvatel
Abruzzo	75 708	5,65	Lombardie	982 225	10,00
Apulie	84 320	2,06	Marche	138 994	8,91
Basilicata	12 992	2,21	Molise	8 111	2,53
Benátsko	480 616	9,78	Piemont	377 241	8,48
Emilia-Romagna	462 784	10,53	Sardinie	33 301	1,99
Friuli-Venezia Giulia	100 850	8,17	Sicílie	127 310	2,52
Kalábrie	65 867	3,28	Toskánsko	338 746	9,08
Kampánie	147 057	2,52	Trentino-Alto Adige	85 200	8,29
Lazio	497 940	8,76	Umbrie	93 243	10,35
Ligurie	114 347	7,08	Valle d' Aosta	8 207	6,42
Jižní Itálie	394 055	2,78	Severozápad	1 482 020	9,25
Ostrovy	160 611	2,39	Střední Itálie	1 068 923	9,00
Severovýchod	1 129 450	9,76	Itálie	4 235 059	7,02

Poznámka: Vypracováno na základě dat ISTAT

Pokud se podíváme na jednotlivé provincie (tabulka 5), najdeme mezi prvními dvaceti provinciemi seřazenými dle podílu cizinců na celkovém počtu obyvatel z velkých měst pouze Milán, Veronu a Florencii. Obrázek 3 pak opět ukazuje dominantní roli severní části země coby cíle cizinců žijících v Itálii.

Z hlediska obcí se pak i z hlediska podílu na celkovém počtu obyvatel potvrzuje větší role městských oblastí, kde v sídelních městech provincií jako celku dosahuje podíl cizinců na celkovém obyvatelstvu 8,7 %, na celostátní úrovni je to 7 % (Immigrazione 2010). Nicméně existují také malé a střední italské obce, které mají podíl imigrantů na celkovém počtu obyvatel výrazně vyšší – na prvním místě je to obec Telate ležící

v provincii Bergamo, kde počet cizinců dosahuje 25,4 % z celkových 4849 obyvatel (Immigrazione 2010)⁴¹.

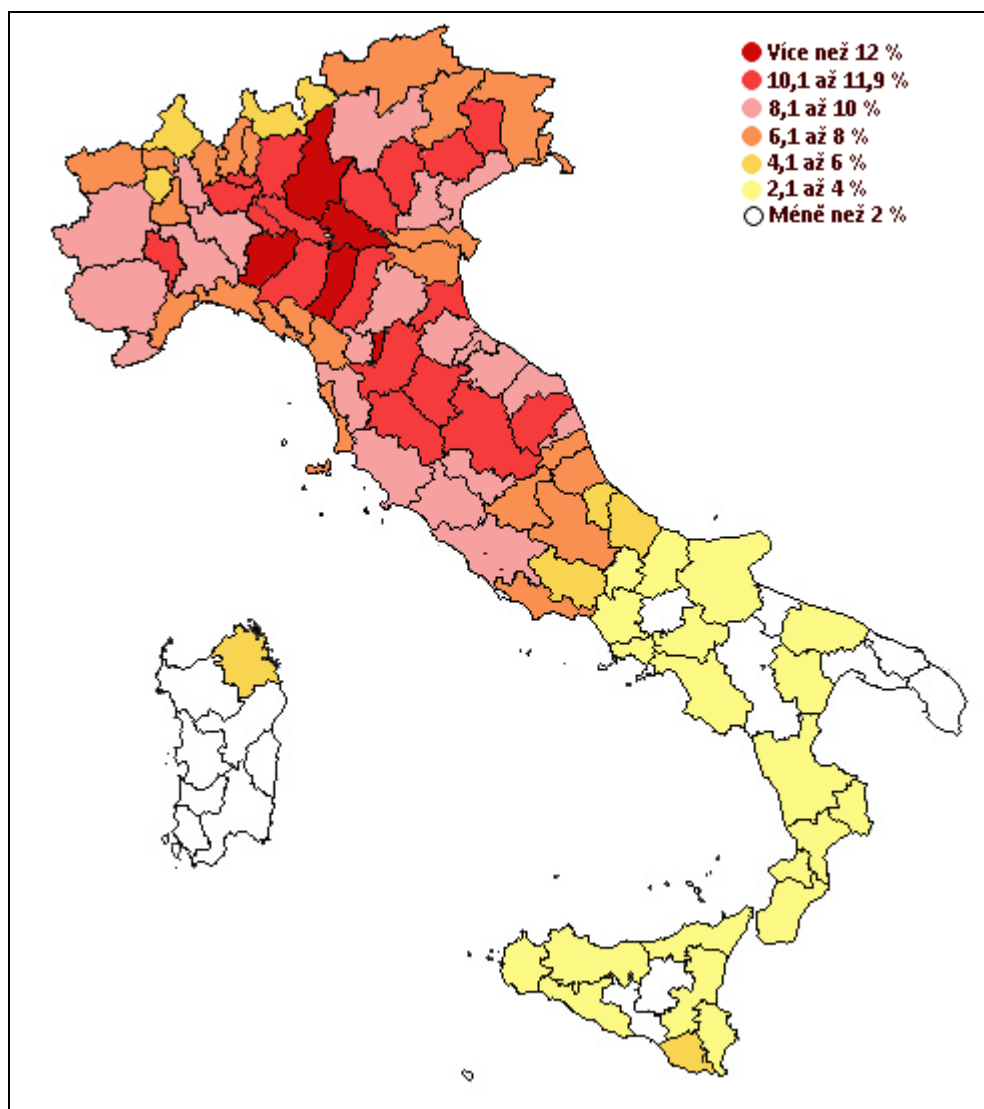
Tab. 5 Dvacet provincií s největším podílem cizinců na celkovém počtu obyvatel k 1. 1. 2010

Provincie	Podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel
Brescia	12,90
Prato	12,67
Piacenza	12,55
Reggio nell'Emilia	12,28
Mantova	12,17
Modena	11,89
Parma	11,47
Treviso	11,21
Milán	11,19
Verona	11,07
Pordenone	11,02
Perugia	10,89
Vicenza	10,84
Macerata	10,49
Florence	10,48
Ravenna	10,44
Lodi	10,43
Cremona	10,35
Siena	10,31
Bergamo	10,22

Poznámka: Vypracováno na základě dat ISTAT

⁴¹ I z hlediska těchto malých a středních obcí je pak potvrzena role severní poloviny země, jelikož mezi prvními dvaceti obcemi z hlediska podílu cizinců na celkovém počtu obyvatel opět nenajdeme žádnou obec, která by se nacházela na jihu země nebo na ostrovech. (Immigrazione 2010)

Obr. 3 Podíl cizinců s trvalým bydlištěm na celkovém počtu obyvatel jednotlivých provincií k 1. 1. 2010

Poznámka: Vypracováno na základě dat ISTAT

5.3 Rozmístění jednotlivých skupin imigrantů po území Itálie

Z pohledu kontinentu původu imigrantů je rozložení po území Itálie v souladu s celkovým rozmístěním imigrantů po území Itálie – ze všech kontinentů najdeme nejpočetnější komunity v Miláně a Římě, výjimkou jsou Afričané, jejichž druhou nejpočetnější komunitu najdeme v provincii Brescia. Největší koncentrace dosahují imigranti ze zemí Střední a Jižní Ameriky – více než polovinu (51,78 %) z nich najdeme pouze v pěti provinciích, a to v Miláně, Římě, Janově, Turíně a Bergamu. (On-line databáze ISTAT) Nejrovnoměrněji jsou pak po Itálii rozmístěni Afričané a Evropané.

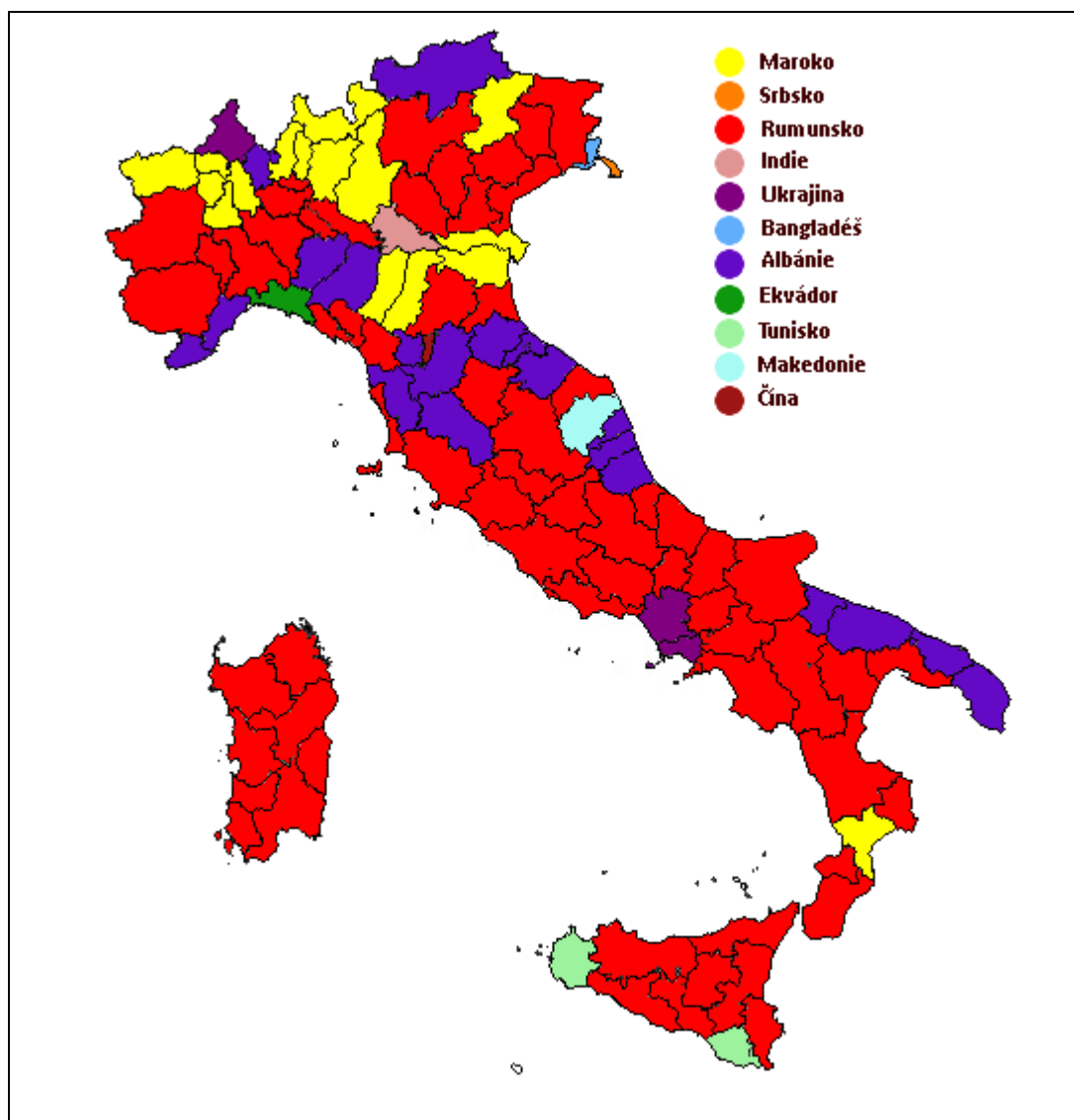
Mezi skupinami nahlíženými dle země původu jsou pak jednoznačně nejvíce koncentrováni Egypťané v provincii Milán, kde má trvalé bydliště 49,08 % ze všech Egypťanů žijících v Itálii⁴². (On-line databáze ISTAT) Výrazně soustředění na malém území jsou také Ekvádorci (33,49 % v Miláně a 20,57 % v Římě), Peruánci (33,34 % v Miláně a 14,66 % v Římě) a Filipínci (30,55 % v Miláně a 23,16 % v Římě). (On-line databáze ISTAT) Ve všech třech posledně jmenovaných skupinách převládají jednoznačně ženy, které pracují jako pečovatelky a pomocnice v domácnostech, což také vysvětluje jejich přetrvávající koncentraci ve velkých městech, kde je po těchto službách větší poptávka. (Immigrazione 2010) Naopak Indové, Maročané, Albánci, Makedonci a Tunisané žijí zejména mimo sídelní města provincií, jelikož pracují především v zemědělství a rybolovu. (Immigrazione 2010)

Tři nejpočetnější skupiny imigrantů v Itálii, tj. Rumuni, Albánci a Maročané, jsou relativně rovnoměrně rozmístěny po celém území Itálie. (La popolazione straniera 2010) Tyto tři skupiny také nejčastěji najdeme na prvních místech v procentech podílu na celkovém počtu cizinců v jednotlivých regionech i provinciích. Nejpočetnější skupiny imigrantů v jednotlivých provinciích jsou znázorněny na obrázku 4 – z něj je jasně vidět převaha i rovnoměrné rozložení imigrantů z Rumunska. Kromě tří výše zmíněných skupin najdeme v mapce také Ekvádorce (vítězí v provincii Janov), Ukrajince (Verbano-Cusio-Ossola, Neapol, Caserta), Bangladéšany (Gorizia), Srby (Terst), Indy (Mantova), Tunisany (Trapani, Ragusa), Makedonce (Macerata) a Číňany (Prato). V některých případech je pak viditelná souvislost s polohou dané provincie – v případě Srbů v Terstu, Tunisánů na Sicílii a Albánců v Apulii.

---

⁴² Na druhém místě je pak až Řím s 9,93 % Egypťanů.

Obr. 4 Převládající země původu cizinců s trvalým bydlištěm v jednotlivých provinciích k 1. 1. 2010

Poznámka: Vypracováno na základě dat ISTAT

6. Kvantitativní výzkum

Cílem kvantitativního výzkumu bylo na základě statistických dat (italského statistického úřadu ISTAT) zjistit faktory ovlivňující prostorové rozmístění imigrantů na území Itálie. Bylo proto nutné vybrat proměnné, které by podpořily či vyvrátily stanovené hypotézy.

Jak již bylo řečeno v úvodu, v italském prostředí dosud není – navzdory bohaté literatuře o problematice imigrace – lépe zpracováno téma rozmístění imigrantů po území Itálie a jeho podmíněnosti. V případě Itálie tedy v podstatě není na co v tomto směru navazovat.

Pokud se podíváme na podobné analýzy z dalších zemí, vidíme, že nejčastěji jsou v této souvislosti studovány čtyři hlavní okruhy faktorů ovlivňujících prostorové rozmístění cizinců. Prvním zásadním okruhem jsou faktory ekonomické, kam bývá nejčastěji řazena míra nezaměstnanosti, zaměstnanost v různých ekonomických sektorech, průměrná mzda apod. Jako druhý okruh můžeme označit faktory související zejména s teorií sítí, kam patří migrační saldo, změna v počtu cizinců, relativní index růstu počtu cizinců v jednotlivých okresech/krajích/obcích apod. Do třetího okruhu pak můžeme zařadit polohu dané územní jednotky z hlediska sídelní hierarchie a z hlediska polohy v rámci státu (obvyklé je rozdělení na městské a neměstské regiony, na regiony hraniční atd.). Čtvrtý okruh pak zahrnuje další ukazatele kvality života v daných regionech, například kriminalitu, dostupnost bydlení, možnost vzdělání. Kromě těchto hlavních tematických okruhů jsou do těchto analýz zahrnovány jako proměnné také instituce, jako jsou kupříkladu zprostředkovatelské agentury, neziskové organizace, vládní instituce věnující se imigrantům. V tomto případě je často problematické získat vhodná data i proto, že se může jednat také o organizace „nelegální“ a jejich klienty mohou být cizinci v neregulérním postavení, kteří nejsou zahrnuti do oficiálních statistik. Viz například Čermáková 2002, Čermáková, Janská, Novotný 2007, Van Der Gaag, Van Wissen 2000.

Pro hypotézy stanovené v této práci jsou z výše uvedeného relevantní proměnné týkající se ekonomické situace italských provincií, počet cizinců, počet občanů Srbska a Černé Hory a Rumunska (a následně relativní index růstu), proměnné týkající se neziskových organizací pomáhajících cizincům a proměnné týkající se možností vzdělávání.

Výběr konkrétních proměnných byl samozřejmě ovlivněn dostupností dat. Cílem bylo provést analýzu na úrovni provincií (NUTS 3), nicméně právě vzhledem k omezené dostupnosti části dat byla analýza některých faktorů provedena na úrovni regionů (NUTS 2) – konkrétně se jedná o proměnné týkající se vzdělanosti a vzdělávání.

Pro analýzu dat bylo stanoveno období let 2004 až 2009, poněvadž všechny proměnné jsou k dispozici za tyto roky. Výjimkou jsou data pro dobrovolnické organizace (které zastupují instituce neziskového sektoru), která jsou dostupná pouze za rok 2004.

Pro analýzu tedy byly vybrány tyto proměnné:

- počet obyvatel
- hustota zalidnění
- počet cizinců s trvalým bydlištěm⁴³
- počet cizinců s občanstvím Srbska (resp. Srbska a Černé Hory) a Rumunska⁴⁴
- procento zaměstnaných lidí v zemědělství
- procento zaměstnaných lidí v průmyslu
- procento zaměstnaných lidí ve službách
- počet studentů vysokých škol na 1000 obyvatel
- podíl lidí s vysokoškolským vzděláním na celkovém počtu populace nad 15 let
- průměrný počet dobrovolníků na dobrovolnickou organizaci⁴⁵
- podíl imigrantů a uprchlíků⁴⁶ na celkovém počtu klientů dobrovolnických organizací

Pro analýzu jsem data rozdělila do dvou období (2004–2006 a 2007–2009), aby bylo možné alespoň v krátkém horizontu provést srovnání vývoje v čase.

Data byla analyzována pomocí korelační analýzy.

---

⁴³ Tedy počet cizinců, kteří mají v dané provincii/regionu trvalé bydliště. Do čísla nejsou zahrnuti cizinci, kteří v daném místě pobývají například na krátkodobé vízum za účelem sezonní práce, a nemají tak povinnost se registrovat na městském úřadě, a mít tak v místě trvalé bydliště. Číslo udávající počet cizinců může být tedy podhodnocené, uvádí ale zároveň stabilnější složku skupiny imigrantů, u níž lze očekávat i méně náhodný výběr místa bydliště.

⁴⁴ Tyto dvě skupiny imigrantů byly vybrány na základě jejich postavení v provincii Terst, kde bylo také provedeno dotazníkové šetření (Srbové jsou v provincii Terst nejpočetnější skupinou, Rumuni jsou s velkým odstupem na druhém místě).

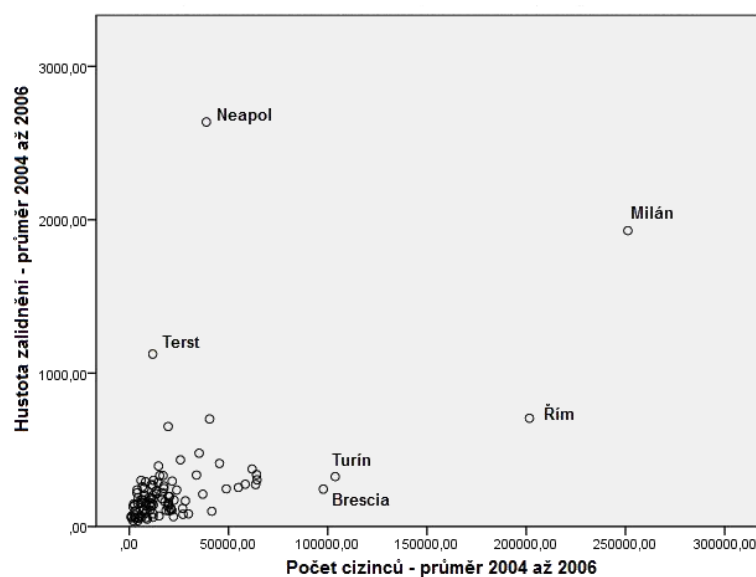
⁴⁵ Tato proměnná zahrnuje dílčí proměnné: počet dobrovolníků v provinciích a počet dobrovolnických organizací. Použitá proměnná byla vytvořena proto, že dílčí proměnné by mohly být zavádějící – počet dobrovolnických organizací může být někde velký s malým počtem dobrovolníků, naopak v některé provincii může být velký počet dobrovolníků působících v jediné organizaci.

⁴⁶ ISTAT v tomto případě ve statistikách odděluje uprchlíky od ostatních imigrantů.

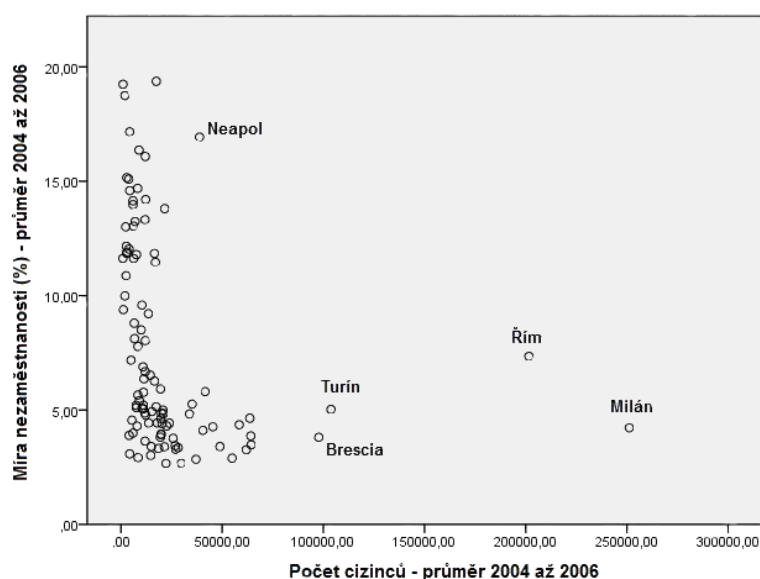
6.1 Období let 2004 až 2006

Pro období let 2004 až 2006 byla nejprve provedena korelační analýza sedmi proměnných, pro něž máme data za provincie. Data byla nejdříve zobrazena graficky (viz grafy 4 až 10).

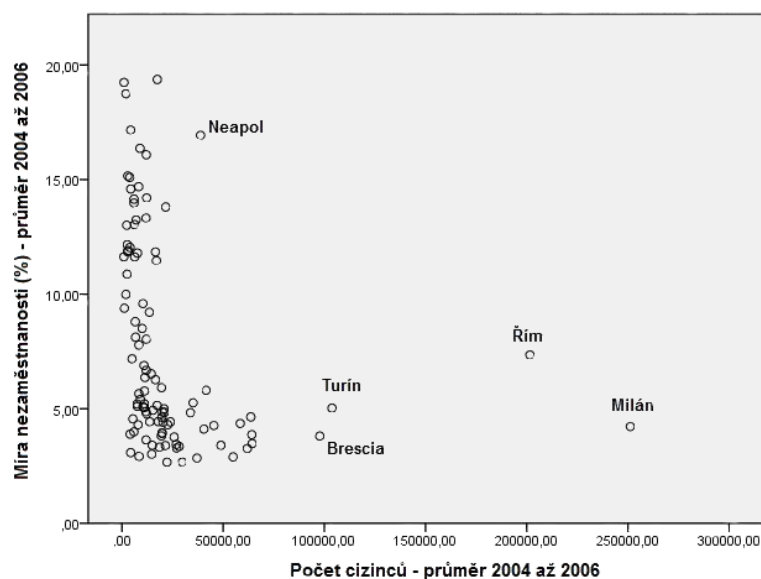
Graf 4 Vztah mezi počtem cizinců a hustotou zalidnění v jednotlivých provinciích. Období 2004 až 2006.

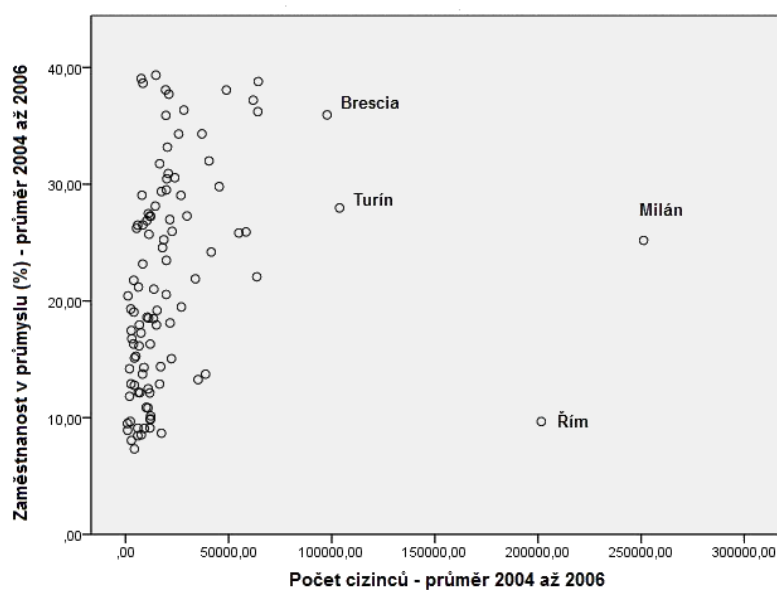
Graf 5 Vztah mezi počtem cizinců a mírou nezaměstnanosti v jednotlivých provinciích. Období 2004 až 2006.

Graf 6 Vztah mezi počtem cizinců a mírou zaměstnanosti v zemědělství v jednotlivých provinciích. Období 2004 až 2006.

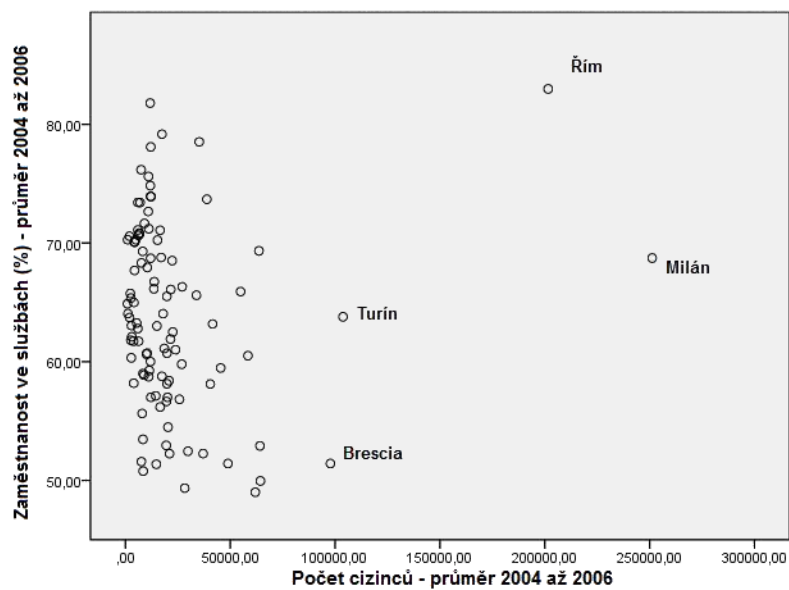

Graf 7 Vztah mezi počtem cizinců a mírou zaměstnanosti v průmyslu v jednotlivých provinciích. Období 2004 až 2006.

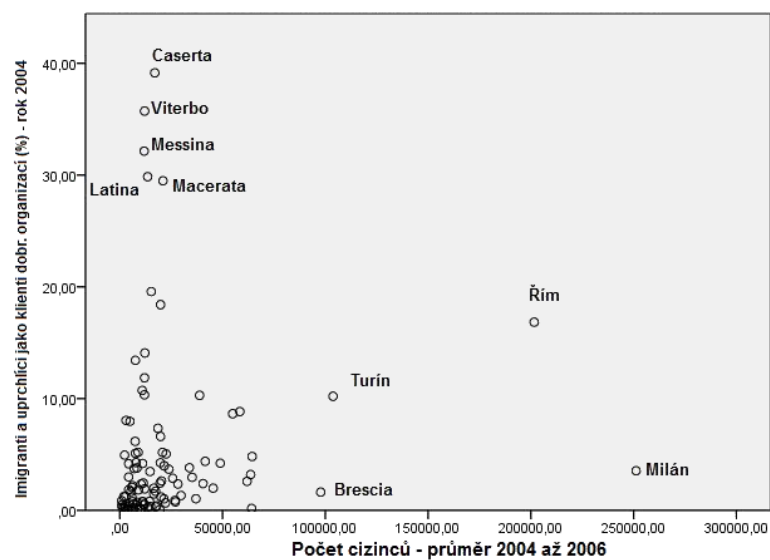

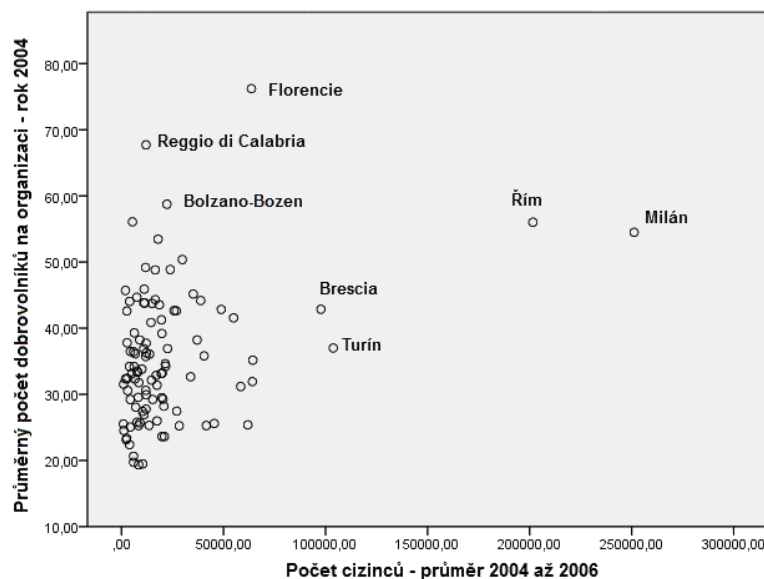
Graf 8 Vztah mezi počtem cizinců a mírou zaměstnanosti ve službách v jednotlivých provinciích. Období 2004 až 2006.

Graf 9 Vztah mezi počtem cizinců (průměr za období 2004 až 2006) a podílem imigrantů a uprchlíků na celkovém počtu klientů dobrovolnických organizací (data za rok 2004)

Graf 10 Vztah mezi počtem cizinců (průměr za období 2004 až 2006) a průměrným počtem dobrovolníků na jednu dobrovolnickou organizaci (data za rok 2004)

Vzhledem k tomu, že z grafického vyjádření se ukázala častá existence výrazně odlehlých hodnot (nejčastěji pro provincie Říma a Milána), rozhodla jsem se pro použití Spearmanova korelačního koeficientu, který je vůči těmto odlehlým hodnotám rezistentní (Hendl 2009). Spearmanův korelační koeficient je založen na korelaci pořadí hodnot a na rozdíl od Pearsonova korelačního koeficientu tak zachycuje i jiné než lineární vztahy. Jeho výhodou je také to, že nepředpokládá normální rozložení proměnných. Stejně jako další korelační koeficienty nabývá hodnot od 1 do -1. Pokud jsou jeho hodnoty kladné, závislost má vzestupný charakter, pokud jsou hodnoty koeficientů záporné, závislost má charakter sestupný (Hendl 2009).

Podle Spearmanova korelačního koeficientu jsou všechny sledované asociace statisticky významné, a to na hladině významnosti $\alpha = 0,01$. Jak vidíme v tabulce 6, nejsilnější asociaci tento koeficient ukazuje v případě vztahu počtu cizinců a nezaměstnanosti ($r_s = -0,583$) – tento koeficient je záporný, znamená tedy, že tam, kde bude vyšší míra nezaměstnanosti, najdeme pravděpodobně také méně cizinců. Další podobně silnou asociaci vidíme pro vztah počtu cizinců a zaměstnanosti v průmyslu ($r_s = 0,524$) a také počtu cizinců a hustoty zalidnění ($r_s = 0,526$). V těchto případech má asociace dvojic proměnných vzestupný charakter. Lze tedy předpokládat, že najdeme větší počet cizinců v provinciích s větší hustotou zalidnění (tedy ve více urbanizovaných oblastech) a v provinciích, kde je vyšší míra zaměstnanosti v průmyslu. Další silnější

asociace pak existuje mezi počtem cizinců a mírou zaměstnanosti v zemědělství ($r_s = -0,492$). V tomto případě má korelační koeficient opět zápornou hodnotu, což znamená, že více cizinců najdeme v provinciích s menší mírou zaměstnanosti v zemědělství. Pozitivní asociaci pak vidíme také mezi počtem cizinců a podílem imigrantů na celkovém počtu klientů dobrovolnických organizací ($r_s = 0,319$), což znamená, že je více cizinců tam, kde jsou mezi klienty dobrovolnických organizací více zastoupeni imigranti a uprchlíci. Závislost mezi počtem cizinců a zaměstnaností ve službách a průměrným počtem dobrovolníků je pak již malá⁴⁷, vliv zaměstnanosti ve službách a průměrného počtu dobrovolníků na organizaci bude pravděpodobně také poměrně malý.

Tab. 6 Výsledky korelační analýzy pro období 2004 až 2006 a provincie jako územní jednotky s proměnnou Počet cizinců – průměr 2004 až 2006

Počet cizinců – průměr 2004 až 2006 versus:		
Míra nezaměstnanosti (%) – průměr 2004 až 2006	Spearmanův koeficient	-0,583
	Hladina významnosti	0,000
Hustota zalidnění – průměr 2004 až 2006	Spearmanův koeficient	0,526
	Hladina významnosti	0,000
Zaměstnanost v zemědělství (%) – průměr 2004 až 2006	Spearmanův koeficient	-0,492
	Hladina významnosti	0,000
Zaměstnanost v průmyslu (%) – průměr 2004 až 2006	Spearmanův koeficient	0,524
	Hladina významnosti	0,000
Zaměstnanost ve službách (%) – průměr 2004 až 2006	Spearmanův koeficient	-0,266
	Hladina významnosti	0,007
Podíl imigrantů a uprchlíků na celkovém počtu klientů dobrovolnických organizací (%) – rok 2004	Spearmanův koeficient	0,319
	Hladina významnosti	0,001
Průměrný počet dobrovolníků na organizaci – rok 2004	Spearmanův koeficient	0,266
	Hladina významnosti	0,007

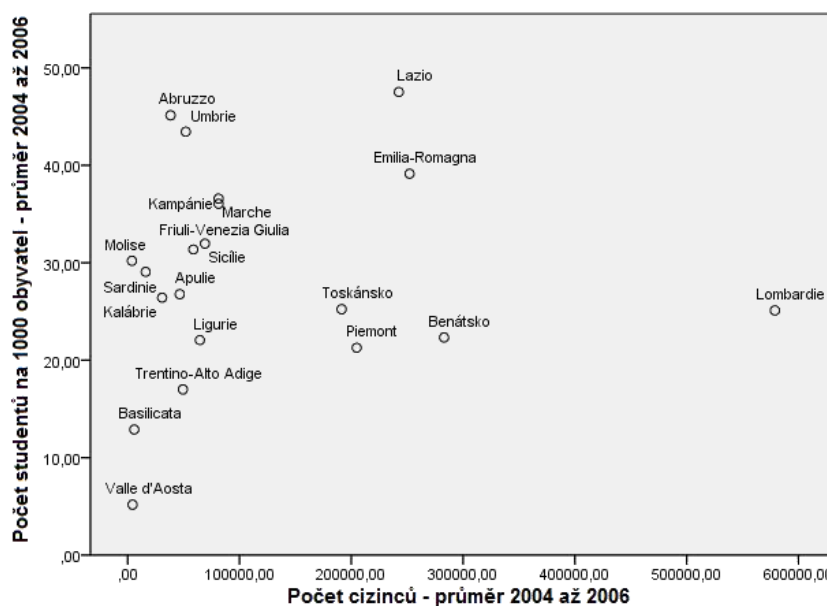
Poznámka: Vypracováno na základě dat ISTAT

⁴⁷ Podle Hendla lze jako slabou asociaci označit takovou asociaci, jejíž korelační koeficient nabývá hodnot v rozmezí $[0,1]$ a $[0,3]$ (Hendl 2009).

Z této korelační analýzy lze tedy usoudit, že vliv na rozmístění cizinců v italských provinciích v období 2004 až 2006 měly zejména tři proměnné (Míra nezaměstnanosti – průměr 2004 až 2006, Hustota zalidnění – průměr 2004 až 2006, Zaměstnanost v průmyslu (%) – průměr 2004 až 2006), pro jejichž závislost s proměnnou Počet cizinců – průměr 2004 až 2006 vychází korelační koeficient vyšší než $|0,5|$. Společně s těmito proměnnými mají pak s proměnnou Počet cizinců – průměr 2004 až 2006 střední sílu asociace⁴⁸ i další dvě proměnné, a to Zaměstnanost v zemědělství (%) – průměr 2004 až 2006 a Podíl imigrantů a uprchlíků na celkovém počtu klientů dobrovolnických organizací (%) – rok 2004. Lze tedy shrnout, že větší počet cizinců byl v tomto období v provinciích s nižší nezaměstnaností, vyšší hustotou zalidnění, vyšší mírou zaměstnanosti v průmyslu, nižší mírou zaměstnanosti v zemědělství, a/nebo tam, kde tvořili cizinci větší podíl z celkového počtu klientů dobrovolnických organizací.

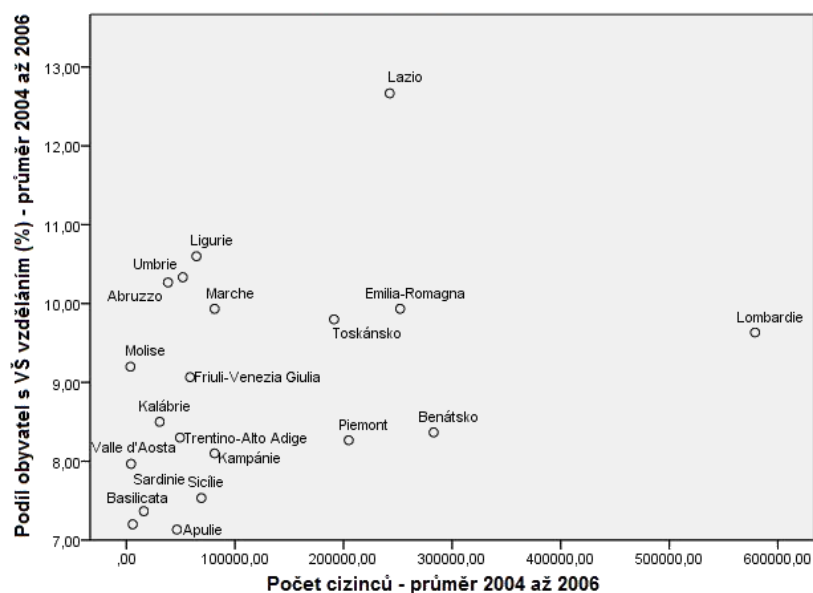
Dále byla pro období let 2004 až 2006 provedena korelační analýza proměnné Počet cizinců – průměr 2004 až 2006 se dvěma proměnnými týkajícími se vzdělání. Data pro tyto proměnné jsou k dispozici pouze za regiony, proto bylo nutné tuto korelační analýzu oddělit od té předchozí. I zde byla nejdříve provedena grafická analýza dat (viz grafy 11 a 12).

Graf 11 Vztah mezi počtem cizinců a počtem studentů na 1000 obyvatel v jednotlivých regionech. Období 2004 až 2006

⁴⁸ Střední síla asociace je taková, jejíž absolutní hodnota korelačního koeficientu se nachází v intervalu (0,3–0,7) (Hendl 2009).

Graf 12 Vztah mezi počtem cizinců a podílem obyvatel s vysokoškolským vzděláním v jednotlivých regionech. Období 2004 až 2006.

I v tomto případě vidíme z grafického vyjádření přítomnost odlehlých hodnot (zejména Lombardie a Lazio). Proto byl i zde použit Spearmanův korelační koeficient. Výsledky korelační analýzy vidíme v tabulce 7. Z té jasně vidíme, že asociace mezi počtem cizinců a počtem studentů na 1000 obyvatel a podílem obyvatel s vysokoškolským vzděláním není statisticky významná. Závislost mezi těmito dvěma proměnnými proto nelze prokázat.

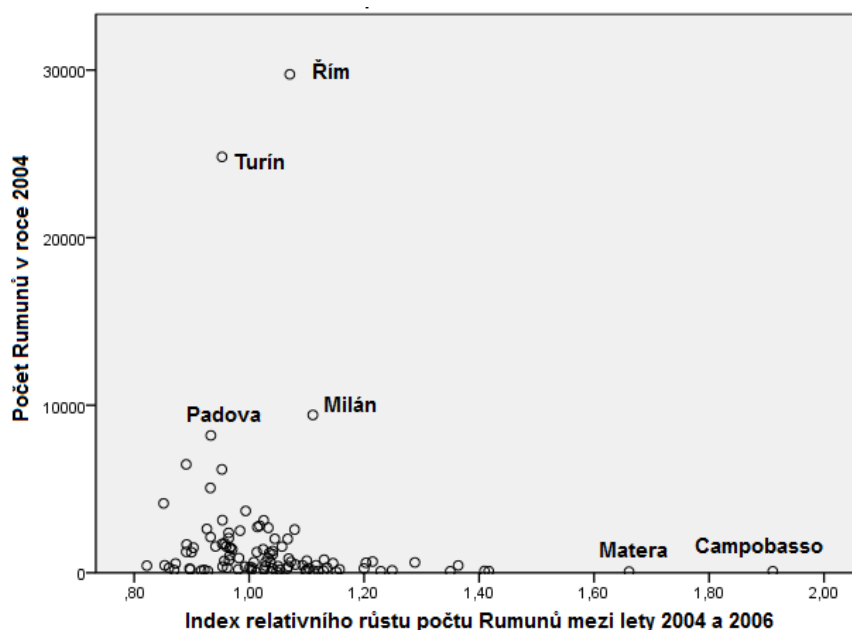
Tab. 7 Výsledky korelační analýzy pro období 2004 až 2006 a regiony jako územní jednotky s proměnnou Počet cizinců – průměr 2004 až 2006

Počet cizinců – průměr 2004 až 2006 versus:		
Počet studentů na 1000 obyvatel – průměr 2004 až 2006	Spearmanův koeficient	0,194
	Hladina významnosti	0,413
Podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním – průměr 2004 až 2006	Spearmanův koeficient	0,368
	Hladina významnosti	0,111

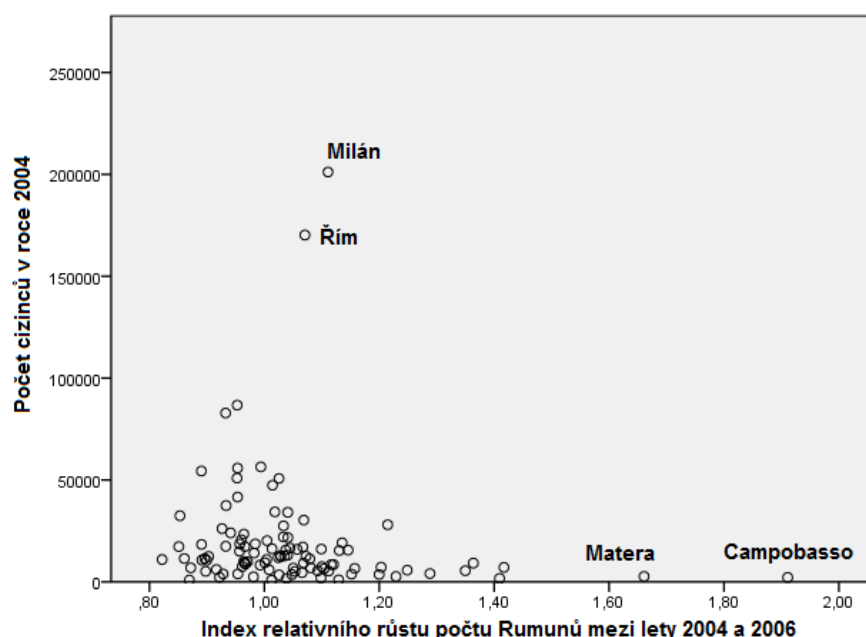
Poznámka: Vypracováno na základě dat ISTAT

Třetí korelační analýzou provedenou pro toto období je analýza vztahů rychlosti růstu počtu občanů Rumunska, resp. Srbska a Černé Hory, s výchozím počtem občanů těchto zemí a s celkovým počtem cizinců v jednotlivých provinciích. Nejprve byla tato analýza provedena pro občany Rumunska. Smyslem této analýzy je zjistit, zda v provinciích, ve kterých byl na začátku sledovaného období (v tomto případě v roce 2004) větší počet občanů Rumunska, resp. větší počet cizinců obecně, došlo v daném období (zde mezi lety 2004 a 2006) k rychlejšímu růstu právě počtu občanů Rumunska. To je provedeno za pomoci indexu relativního růstu, který ukazuje, zda v dané územní jednotce vzrostl počet cizinců, resp. občanů Rumunska, větší rychlostí než na celostátní úrovni. Z grafů 13 a 14 opět vyplývá nutnost použít Spearmanův korelační koeficient, který je rezistentní vůči odlehlým hodnotám.

Graf 13 Vztah indexu relativního růstu počtu Rumunů mezi lety 2004 a 2006 a počtu Rumunů v provinciích v roce 2004

Graf 14 Vztah indexu relativního růstu počtu Rumunů mezi lety 2004 a 2006 a počtu cizinců v provinciích v roce 2004

Z tabulky 8 vidíme, že index relativního růstu počtu Rumunů má pro období mezi lety 2004 až 2006 podobný, negativní vztah s počtem cizinců i počtem Rumunů v jednotlivých provinciích v roce 2004, a to na hladině významnosti $\alpha = 0,01$. Z toho lze usoudit, že počet Rumunů za toto období vzrostl rychleji v těch provinciích, ve kterých bylo v roce 2004 Rumunů a cizinců obecně málo (z grafu 14 vidíme, že nejrychlejší růst počtu Rumunů proběhl v jižních provinciích Matera a Campobasso, ve kterých byl v roce 2004 počet cizinců téměř nulový).

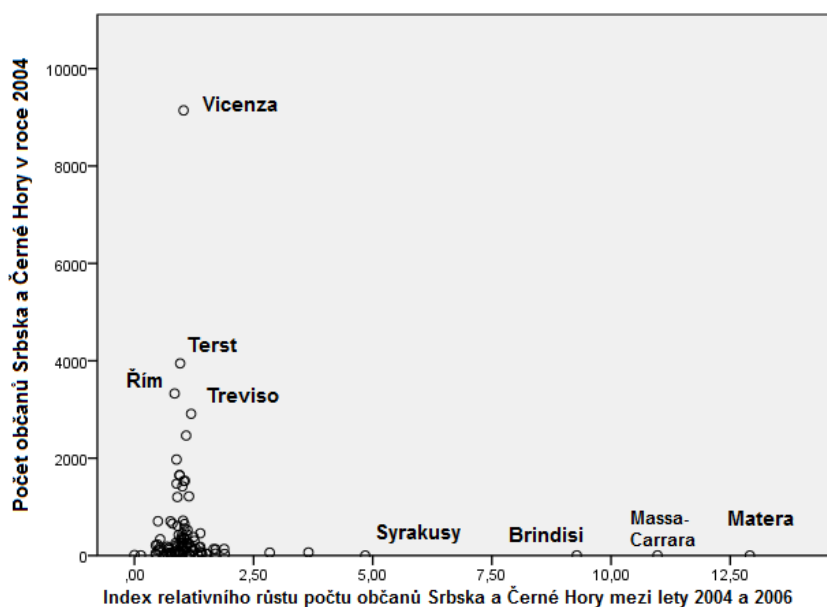
Tab. 8 Korelační analýza vztahu indexu relativního růstu počtu občanů Rumunska mezi lety 2004 a 2006, počtu cizinců v roce 2004 a počtu občanů Rumunska v provinciích v roce 2004

Index relativního růstu počtu občanů Rumunska mezi lety 2004 a 2006 versus:		
Počet cizinců v roce 2004	Spearmanův koeficient	-0,304
	Hladina významnosti	0,002
Počet občanů Rumunska 2004	Spearmanův koeficient	-0,382
	Hladina významnosti	0,000

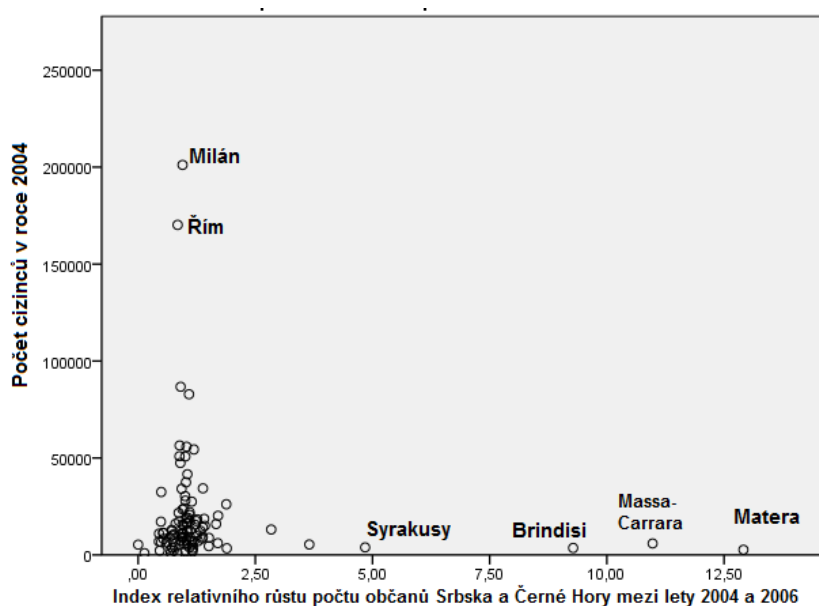
Poznámka: Vypracování na základě dat ISTAT

Stejným způsobem byla provedena i korelační analýza rychlosti vývoje počtu občanů Srbska a Černé Hory. I zde je již z grafického vyjádření jasná přítomnost odlehlých hodnot (viz grafy 15 a 16), které naznačují značnou nerovnoměrnost vývoje počtu občanů Srbska a Černé Hory v jednotlivých provinciích.

Graf 15 Vztah indexu relativního růstu počtu občanů Srbska a Černé Hory mezi lety 2004 a 2006 a počtu občanů Srbska a Černé Hory v provinciích v roce 2004

Graf 16 Vztah indexu relativního růstu počtu občanů Srbska a Černé Hory mezi lety 2004 a 2006 a počtu cizinců v provinciích v roce 2004

V tabulce 9 jsou vyznačeny výsledky této korelační analýzy. Vidíme, že ani jedna ze dvou sledovaných asociací není statisticky významná a korelační koeficienty ani neukazují na silnou závislost. Nelze tedy doložit závislost mezi rychlostí růstu počtu občanů Srbska a Černé Hory na výchozím počtu cizinců či občanů Srbska a Černé Hory v jednotlivých italských provinciích.

Tab. 9 Korelační analýza vztahu indexu relativního růstu počtu občanů Srbska a Černé Hory mezi lety 2004 a 2006, počtu cizinců v roce 2004 a počtu občanů Srbska a Černé Hory v provinciích v roce 2004

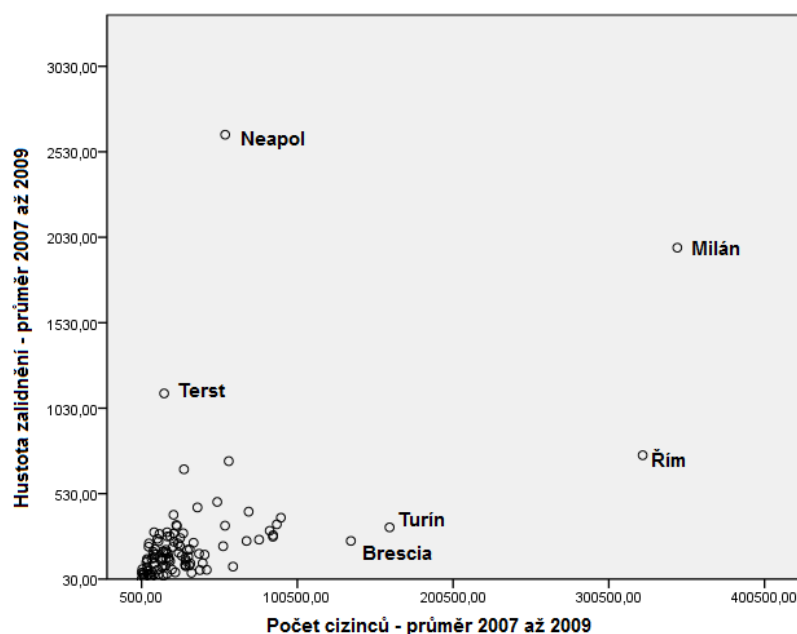
Index relativního růstu počtu občanů Srbska a Černé Hory mezi lety 2004 a 2006 versus:		
Počet cizinců v roce 2004	Spearmanův koeficient	0,024
	Hladina významnosti	0,808
Počet občanů Srbska a Černé Hory v roce 2004	Spearmanův koeficient	-0,142
	Hladina významnosti	0,155

Poznámka: Vypracováno na základě dat ISTAT

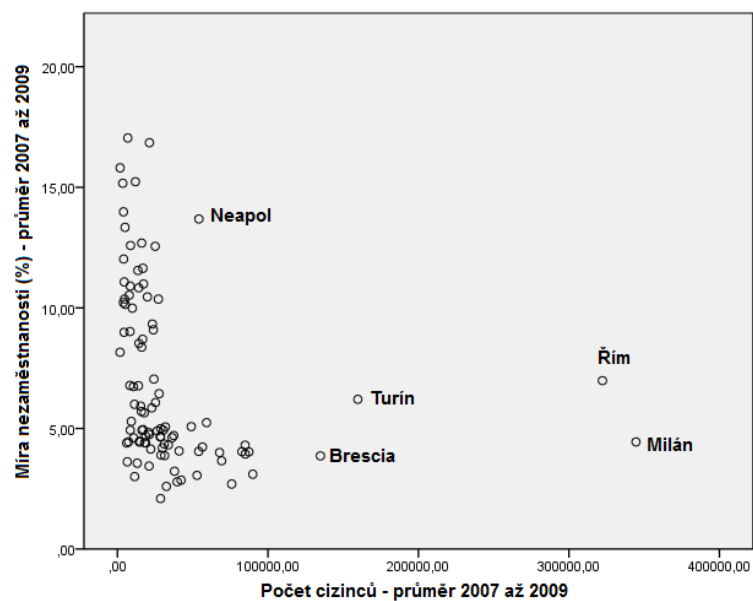
6.2 Období 2007–2009

I pro druhé období byly vypracovány tři korelační analýzy. První z nich se opět týká proměnných, pro které jsou data dostupná za provincie. Pro toto období zde chybí proměnná týkající se dobrovolnických organizací, protože tato data nejsou k dispozici. Proto byla první korelační analýza provedena pouze se šesti proměnnými. Grafy 17 až 21 jsou grafickým vyjádřením vztahů mezi proměnnou Počet cizinců – průměr 2007 až 2009 a ostatními proměnnými.

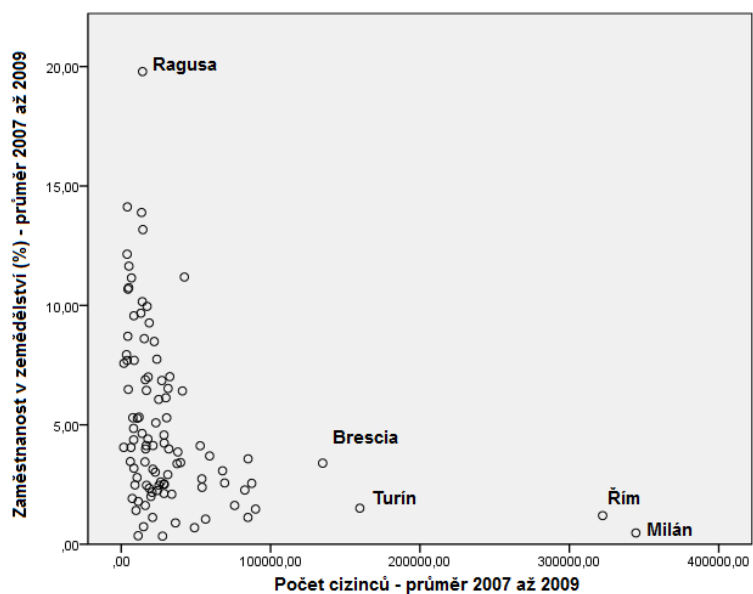
Graf 17 Vztah mezi počtem cizinců a hustotou zalidnění v jednotlivých provinciích. Období 2007 až 2009.

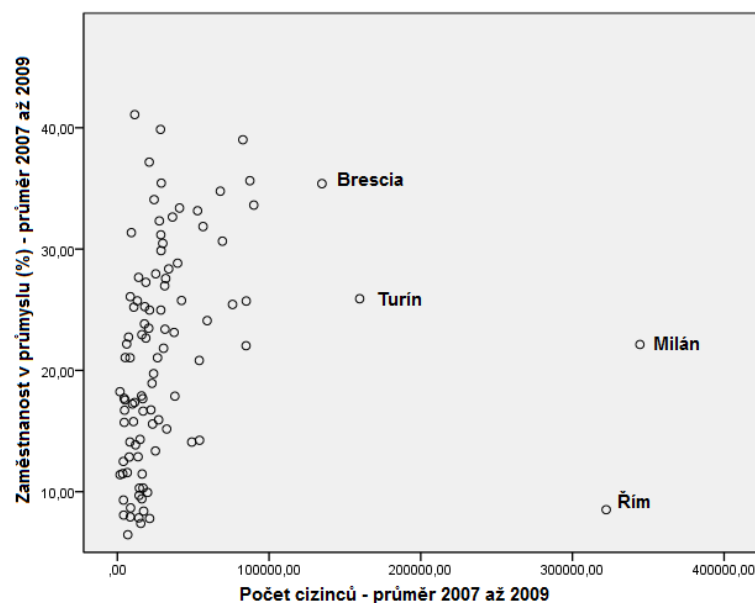
Graf 18 Vztah mezi počtem cizinců a mírou nezaměstnanosti v jednotlivých provinciích. Období 2007 až 2009.

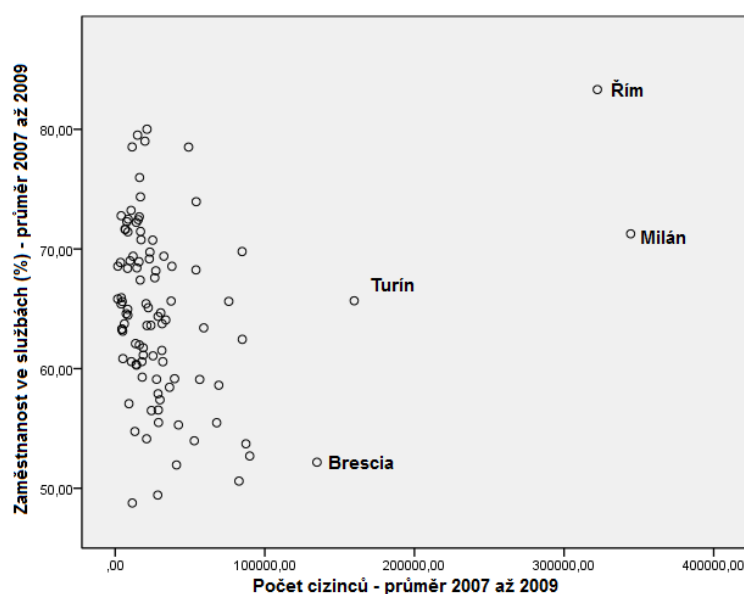
Graf 19 Vztah mezi počtem cizinců a zaměstnaností v zemědělství v jednotlivých provinciích. Období 2007 až 2009.

Graf 20 Vztah mezi počtem cizinců a zaměstnaností v průmyslu v jednotlivých provinciích. Období 2007 až 2009.

Graf 21 Vztah mezi počtem cizinců a zaměstnaností ve službách v jednotlivých provinciích. Období 2007 až 2009.

Již grafické vyjádření vztahů jednotlivých dvojic proměnných napovídá, že výsledky pro období let 2007 až 2009 jsou podobné výsledkům se stejnými proměnnými z období let 2004 až 2006. To potvrzuje i tabulka 10. Jak vidíme, všechny asociace jsou opět statisticky významné na hladině významnosti $\alpha = 0,01$. Oproti předchozímu období došlo k drobným změnám v síle asociací dvojic proměnných – vždy se ale jedná o rozdíly

v setinách a tisícinách, které význam závislosti příliš nemění. Lze tedy shrnout, že i v tomto období korelační koeficient ukazuje na to, že ze sledovaných proměnných je s proměnnou Počet cizinců – průměr 2007 až 2009 nejvíce asociovaná proměnná Míra nezaměstnanosti (%) – průměr 2007 až 2009 (i když o něco méně než v období předchozím, kde $r_s = -0,583$). Další silnou asociaci s proměnnou Počet cizinců – průměr 2007 až 2009, tentokrát pozitivní, vykazují i v tomto období proměnné Hustota zalidnění – průměr 2007 až 2009 a Zaměstnanost v průmyslu (%) – průměr 2007 až 2009. Proměnná Zaměstnanost v zemědělství (%) – průměr 2007 až 2009 vykazuje pro toto období mírnější zápornou asociaci. Stejně jako v letech 2004 až 2006, i v letech 2007 až 2009 měla nejmenší závislost s počtem cizinců zaměstnanost ve službách.

Tab. 10 Výsledky korelační analýzy pro období 2007 až 2009 a provincie jako územní jednotky s proměnnou Počet cizinců – průměr 2007 až 2009

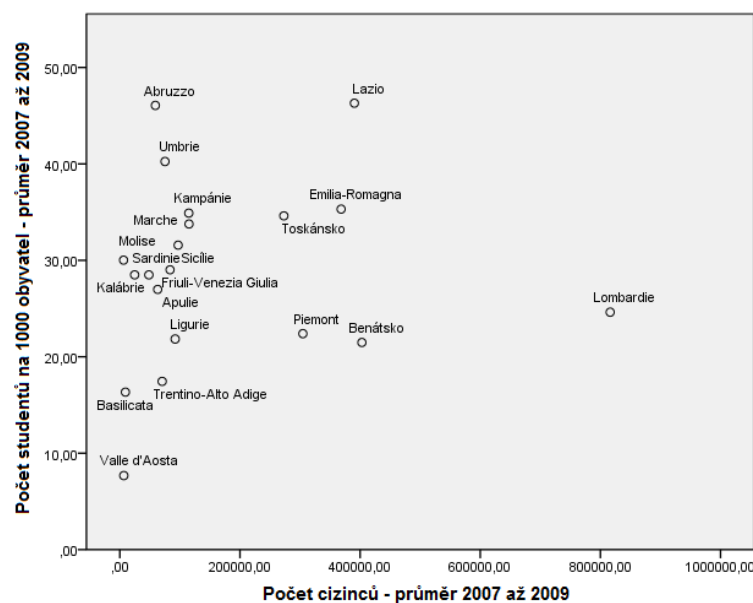
Počet cizinců – průměr 2007 až 2009 versus:		
Míra nezaměstnanosti (%) – průměr 2007 až 2009	Spearmanův koeficient	-0,571
	Hladina významnosti	0,000
Hustota zalidnění – průměr 2007 až 2009	Spearmanův koeficient	0,566
	Hladina významnosti	0,000
Zaměstnanost v zemědělství (%) – průměr 2007 až 2009	Spearmanův koeficient	-0,482
	Hladina významnosti	0,000
Zaměstnanost v průmyslu (%) – průměr 2007 až 2009	Spearmanův koeficient	0,514
	Hladina významnosti	0,000
Zaměstnanost ve službách (%) – průměr 2007 až 2009	Spearmanův koeficient	-0,281
	Hladina významnosti	0,005

Poznámka: Vypracováno na základě dat ISTAT

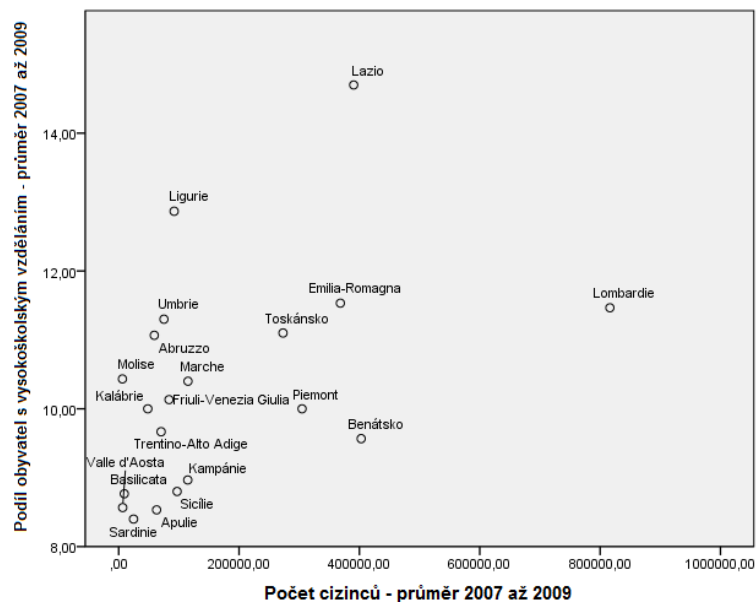
Naopak po provedení korelační analýzy pro proměnné týkající se vzdělanosti najdeme významný rozdíl. V grafech 22 a 23 tento rozdíl není zřetelný, ale v tabulce 11 již vidíme, že na rozdíl od předchozího období je pro období let 2007 až 2009 statisticky významná závislost mezi počtem cizinců a podílem vysokoškolsky vzdělaných lidí, a to na hladině významnosti $\alpha = 0,05$. Pro tuto závislost je v této korelační analýze i vyšší korelační koeficient ($r_s = 0,488$, v minulém období to bylo $r_s = 0,368$). Tato závislost se

tedy oproti minulému období zvýšila a má vzestupný charakter. To znamená, že více cizinců najdeme v regionech, kde žije více lidí s vysokoškolským vzděláním.

Graf 22 Vztah mezi počtem cizinců a počtem studentů na 1000 obyvatel v jednotlivých regionech. Období 2007 až 2009.

Graf 23 Vztah mezi počtem cizinců a podílem obyvatel s vysokoškolským vzděláním v jednotlivých regionech. Období 2007 až 2009.

Tab. 11 Výsledky korelační analýzy pro období 2007 až 2009 a regiony jako územní jednotky s proměnnou Počet cizinců – průměr 2007 až 2009

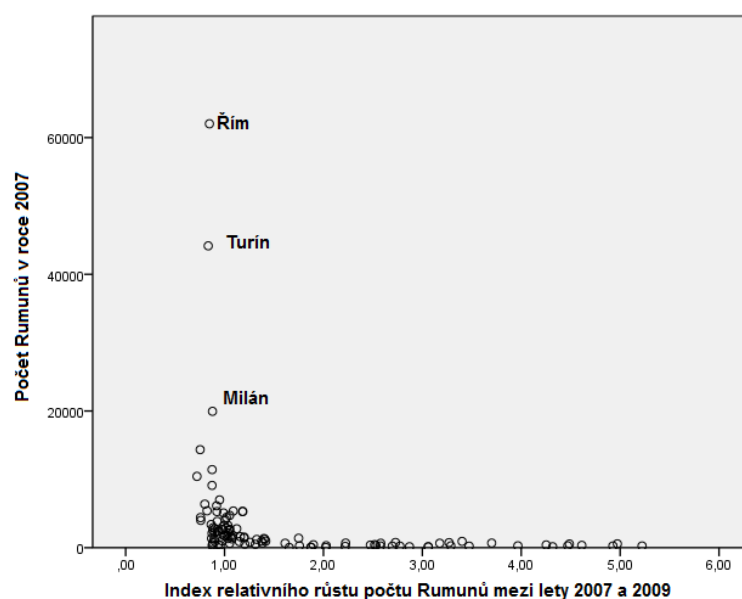
Počet cizinců – průměr 2007 až 2009 versus:		
Počet studentů na 1000 obyvatel – průměr 2007 až 2009	Spearmanův koeficient	0,251
	Hladina významnosti	0,286
Podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním – průměr 2007 až 2009	Spearmanův koeficient	0,488
	Hladina významnosti	0,029

Poznámka: Vypracováno na základě dat ISTAT

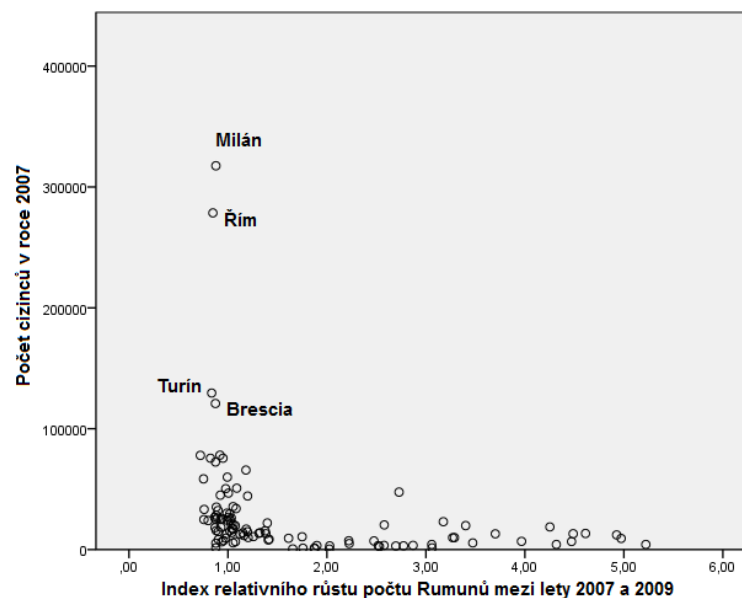
Posledními dvěma korelačními analýzami pro toto období budou analýzy vývoje počtu občanů Rumunska a Srbska a Černé Hory.

Podíváme-li se na grafické vyjádření vztahu indexu relativního růstu počtu Rumunů mezi lety 2007 a 2009 a počtem Rumunů, resp. celkově cizinců, v jednotlivých provinciích v roce 2007 (grafy 24 a 25), vidíme přirozeně rozdíl ve výchozím počtu Rumunů i cizinců v provinciích. Můžeme si ale také všimnout, že zatímco (stejně jako v předchozím období) se provincie tří velkých měst (Řím, Milán, Turín) drží víceméně v průměru, co se týče rychlosti růstu počtu Rumunů na svém území, více provincií zaznamenalo rychlejší růst počtu Rumunů na svém území, než je celostátní průměr ($IRR = 1$). Většina těchto provincií pak měla v roce 2007 (tedy ve výchozím bodě srovnání) stále velmi nízký počet Rumunů na svém území. Z toho lze usuzovat, že nejvíce občanů Rumunska přibýlo právě v provinciích, kde jich dosud bylo málo.

Graf 24 Vztah indexu relativního růstu počtu Rumunů mezi lety 2007 a 2009 a počtu Rumunů v provinciích v roce 2007

Graf 25 Vztah indexu relativního růstu počtu Rumunů mezi lety 2007 a 2009 a počtu cizinců v provinciích v roce 2009

Tuto úvahu podporuje i tabulka 12, která ukazuje hodnoty Spearmanova korelačního koeficientu pro obě dvojice vztahů. Z této tabulky vidíme, že oproti období let 2004 až 2006 se výrazně zvýšila závislost indexu relativního růstu počtu občanů Rumunska na výchozím počtu cizinců a Rumunů (tedy počtu v roce 2007). Pro toto

období je tato závislost silná (zejména v závislosti na počtu Rumunů v roce 2007, kde $r_s = -0,748$). V tomto období tedy zřejmě nejvíce Rumunů přišlo do provincií, v nichž bylo dosud méně cizinců, a zejména méně Rumunů než v provinciích jiných.

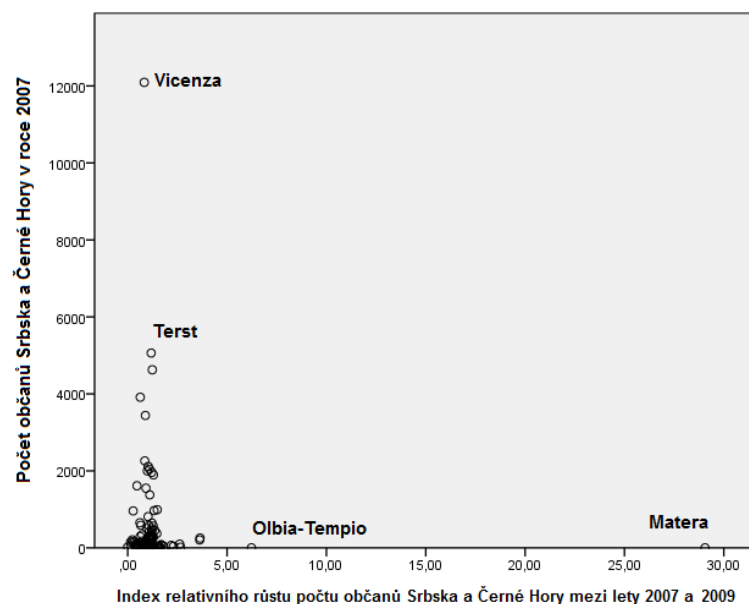
Tab. 12 Korelační analýza vztahu indexu relativního růstu počtu občanů Rumunska mezi lety 2007 a 2009, počtu cizinců v roce 2007 a počtu občanů Rumunska v provinciích v roce 2007

Index relativního růstu počtu občanů Rumunska mezi lety 2007 a 2009 versus:		
Počet cizinců v roce 2007	Spearmanův koeficient	-0,615
	Hladina významnosti	0,000
Počet občanů Rumunska v roce 2007	Spearmanův koeficient	-0,748
	Hladina významnosti	0,000

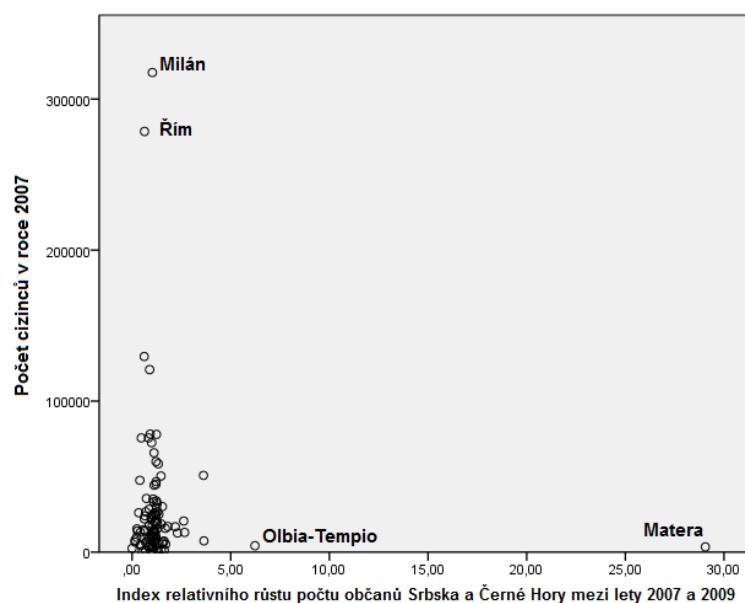
Poznámka: Vypracováno na základě dat ISTAT

Naopak pro občany Srbska a Černé Hory (pro rok 2009 byly sečteny údaje za již dva rozdělené státy – jde o nutné zjednodušení, které umožnilo analýzu vypracovat až do roku 2009) k tomuto „vyrovnávání“ nedochází. Z grafů 26 a 27 vidíme, že vzorec zůstává v zásadě stejný. Zvýšil se sice počet občanů Srbska a Černé Hory v některých provinciích, v těch ostatních ale k nějakému výraznějšímu „dovrovnávání“ jako v případě občanů Rumunska nedochází – i když můžeme také sledovat průměrný růst počtu občanů Srbska a Černé Hory v provinciích s jejich největším počtem (Vicenza, Terst) a s největším počtem cizinců celkem (Milán, Řím). Výjimkou je do očí bijící pozice provincie Matera, ve které došlo mezi roky 2007 a 2009 k téměř třicetkrát rychlejšímu růstu počtu obyvatel Srbska a Černé Hory. Tento extrém nám ale odhalí jednoduché zjištění: v roce 2007 žil v provincii Matera pouze jediný občan Srbska a Černé Hory, je tedy jasné, že snáze došlo k takto rychlému relativnímu růstu.

Graf 26 Vztah indexu relativního růstu počtu občanů Srbska a Černé Hory mezi lety 2007 a 2009 a počtu občanů Srbska a Černé Hory v provinciích v roce 2007

Graf 27 Vztah indexu relativního růstu počtu občanů Srbska a Černé Hory mezi lety 2007 a 2009 a celkového počtu cizinců v provinciích v roce 2007

V tabulce 13 pak vidíme, že ani pro toto období neexistuje statisticky významná závislost indexu relativního růstu počtu občanů Srbska a Černé Hory na počtu cizinců a počtu občanů Srbska a Černé Hory ve výchozím roce, tedy v roce 2007.

Tab. 13 Korelační analýza vztahu indexu relativního růstu počtu občanů Srbska a Černé Hory mezi lety 2007 a 2009, počtu cizinců v roce 2007 a počtu občanů Srbska a Černé Hory v provinciích v roce 2009

Index relativního růstu počtu občanů Srbska a Černé Hory mezi lety 2007 a 2009 versus:		
Počet cizinců v roce 2007	Spearmanův koeficient	0,003
	Hladina významnosti	0,977
Počet občanů Srbska a Černé Hory v roce 2007	Spearmanův koeficient	-0,152
	Hladina významnosti	0,120

Poznámka: Vypracováno na základě dat ISTAT. Pro rok 2009 byly sečteny již oddělené statistiky pro občany Srbska a občany nově vzniklé Černé Hory.

6.3 Shrnutí výsledků kvantitativního výzkumu

Nyní provedu shrnutí kvantitativní část výzkumu z hlediska stanovených hypotéz. První hypotéza (*Imigranti, kteří přijdou do Itálie, mají tendenci usazovat se v oblastech, kde již dříve žili a žijí lidé z jejich země původu.*) se na základě kvantitativního výzkumu nepotvrdila. V případě občanů Srbska a Černé Hory nebyla za žádné ze dvou období prokázána statisticky významná závislost mezi rychlostí růstu počtu občanů Srbska a Černé Hory v jednotlivých provinciích a výchozím počtem občanů Srbska a Černé Hory.

V případě občanů Rumunska sice byla dokázána statisticky významná závislost, ale tato závislost je sestupného charakteru (Spearmanův korelační koeficient je menší než nula) – to znamená, že počet Rumunů se zvyšoval rychleji v provinciích, kde byl výchozí počet Rumunů menší. Docházelo tedy spíše k vyrovnávání počtu Rumunů po území Itálie než ke koncentraci v určitých oblastech, a to zejména v období po roce 2007 ($r_s = -0,748$, což značí silnou asociaci sestupného charakteru).

Naopak druhá hypotéza (*Imigranti se koncentrují převážně v oblastech vysoce urbanizovaných a průmyslových, a to proto, že je zde větší poptávka po pracovní síle a možnosti osobního rozvoje.*) byla korelační analýzou v zásadě potvrzena. Analýza ukázala v celém sledovaném období pozitivní vztah mezi počtem cizinců a hustotou zalidnění a zaměstnaností v průmyslu. Naopak negativní závislost se ukázala mezi počtem cizinců a mírou nezaměstnanosti a zaměstnaností v zemědělství. Pro období let 2007 až 2009 pak analýza také odhalila pozitivní závislost mezi počtem cizinců a podílem obyvatel s vysokoškolským vzděláním – to by mohlo naznačovat, že se cizinci soustřeďují v oblastech s lepšími možnostmi vzdělání, je ale také možné, že je více cizinců v regionech se vzdělanějším obyvatelstvem spíše proto, že je zde větší potřeba nekvalifikované pracovní síly vzhledem k vyšší kvalifikaci domácí populace⁴⁹. Pro lepší pochopení tohoto vztahu by tedy bylo nutné se dále zabývat možnými charakteristikami týkajícími se vzdělání a jejich vlivem na počet imigrantů v jednotlivých regionech.

Celkově je ale možné hypotézu na základě korelační analýzy statistických dat spíše potvrdit – na základě této analýzy je možné říci, že se imigranti soustřeďují v oblastech více urbanizovaných (tj. s větší hustotou zalidnění), průmyslových (tj. s větší

---

⁴⁹ Tímto tématem se zabývá například Saskia Sassen (např. Sassen 2000).

zaměstnaností v průmyslu) a v oblastech s nižší nezaměstnaností, tedy v oblastech, kde je větší možnost pracovního uplatnění.

Třetí hypotézu (*Cizinci se soustřeďují v oblastech, kde jsou instituce pomáhající imigrantům.*) lze na základě provedené korelační analýzy potvrdit pouze částečně. Spearmanův korelační koeficient ($r_s = 0,319$) ukazuje, že existuje středně velká pozitivní asociace mezi počtem cizinců v provinciích a podílem imigrantů a uprchlíků na celkovém počtu klientů dobrovolnických organizací. Dle korelační analýzy také existuje slabá pozitivní asociace ($r_s = 0,266$) mezi počtem cizinců v provincii a průměrným počtem dobrovolníků na organizaci. Oba koeficienty mají ale poměrně nízkou hodnotu a z korelační analýzy nelze lépe určit přesnou závislost mezi těmito proměnnými. Také tento aspekt by zasluhoval hlubší analýzu, bohužel o neziskových a dobrovolnických organizacích je v Itálii k dispozici velice málo dat, což znemožňuje přesnější analýzu vztahu počtu cizinců a příslušných organizací a institucí.

7. Kvalitativní výzkum

Cílem kvalitativního výzkumu bylo doplnit kvantitativní analýzu statistických dat. Tento výzkum byl proveden pomocí dotazníkového šetření, které proběhlo v období března až června 2011 v Terstu. Podmínkou pro zařazení potenciálního respondenta do výzkumu (k vyplnění dotazníku) byla plnoletost a občanství Rumunska či Srbska, žádné další podmínky stanoveny nebyly.

Kontakt respondentů proběhl primárně prostřednictvím kulturních organizací a odborů⁵⁰, přes tyto kontaktované osoby pak byli kontaktováni další respondenti metodou snowball.

Kontakt proběhl přes pět ze všech kontaktovaných organizací, a to těchto:

- ANOLF CILS (odborová organizace)
- FENEAL UIL (odborová organizace)
- ACLI COLF (odborová organizace)
- Srbská ortodoxní náboženská komunita (Comunità religiosa serba-ortodossa)
- Farnost zmrtvýchvstání Páně (Parrocchia della Resurrezione del Signore)

Dotazovaných bylo celkem třicet, dvacet občanů Srbska a deset občanů Rumunska – tento rozdíl v počtu odpovídá i rozdílu v počtu evidovaných občanů Srbska a Rumunska na území provincie Terst, kde k 1. 1. 2010 bylo registrováno 5850 občanů Srbska a 1803 občanů Rumunska (On-line databáze ISTAT). Rumuni tedy zauímají druhé místo na žebříčku dle občanství, ale s velkým odstupem. Jednoznačné prvenství Srbů je pak dané historicky (Srbové jsou v oblasti tradiční menšina) a také geografickou blízkostí.

Tento vzorek samozřejmě není reprezentativní, zejména vzhledem ke způsobu výběru a také k nízkému počtu respondentů, jeho cílem je ale doplnit kvantitativní analýzu a dále tak podpořit či vyvrátit stanovené hypotézy doplněním kvalitativní dimenze.

Primárně byl dotazník vytvořen tak, aby byli respondenti schopni otázky zodpovědět sami. V praxi ale byla často nutná pomoc zejména vzhledem k horší znalosti italštiny (nebo jejích formálních termínů) jednotlivých respondentů.

---

⁵⁰ Odbory mají v Itálii poměrně významnou úlohu a tradičně patří mezi hlavní zastávce imigrantů. Téměř každá odborová organizace má odbor pro imigranty, v jehož čele jsou nezřídka samotní imigranti.

Do dotazníku byly zařazeny otázky zjišťující základní údaje o respondentovi (pohlaví, věk, stav, země původu, místo bydliště na území Terstu, typ pobytu). Ostatní otázky byly formulované tak, aby umožnily potvrzení, či vyvrácení stanovených hypotéz.

K první stanovené hypotéze (*Imigranti, kteří přijdou do Itálie, mají tendenci usazovat se v oblastech, kde již dříve žili a žijí lidé z jejich země původu.*) se v dotazníku vztahovaly otázky na to, zda respondent před svým příchodem do Itálie již někoho v Itálii znal, zda žije v blízkosti lidí ze stejné země, zda je v kontaktu s lidmi ze stejné země žijícími v Itálii. Této hypotézy se také týkají nepřímo dvě další otázky – otázka týkající se důvodu odchodu ze země původu a otázka zjišťující, zda respondent před příchodem do Terstu již žil v jiném místě mimo svoji zemi původu a proč.

Druhá hypotéza (*Imigranti se koncentrují převážně v oblastech vysoce urbanizovaných a průmyslových, a to proto, že je zde větší poptávka po pracovní síle a možnosti osobního rozvoje.*) byla ověřována na základě otázek v dotazníku týkajících se zaměstnání respondenta, kvalifikace a jejího využití a místech pobytu před příchodem do Terstu.

Poslední stanovená hypotéza (*Cizinci se soustřeďují v oblastech, kde jsou instituce pomáhající imigrantům.*) byla ověřována na základě otázek zjišťujících, zda je respondent členem krajské organizace.

7.1 Respondenti

Jak již bylo uvedeno výše, dotazník vyplnilo 20 občanů Srbska a 10 občanů Rumunska. Z hlediska pohlaví pak byl celý vzorek vyrovnaný – otázky zodpovědělo 14 žen a 16 mužů. Méně vyrovnané jsou ale z tohoto hlediska dvě dílčí skupiny (Rumuni a Srbové): z dvaceti dotazovaných Srbů bylo pouze šest žen, z dotazovaných Rumunů naopak byli pouze dva muži. Tento rozdíl je zřejmě způsoben (kromě metody kontaktování respondentů) v prvním případě převahou mužů v srbské menšině v Terstu (3087 mužů z celkového počtu 5850), jejich větší přístupností k rozhovoru a lepší znalostí italštiny. Naopak mezi Rumuny v provincii Terst převažují ženy (973 žen z celkového počtu 1803) a byly ochotnější zúčastnit se šetření. V případě Rumunek pak není tak častý problém s neznalostí jazyka – nejen kvůli blízkosti rumunštiny a italštiny, ale také proto, že mnoho Rumunek odchází do Itálie samostatně za prací, a nikoliv za manželem (jsou tedy nucené si rychleji italštinu osvojit).

Věk respondentů se pohyboval mezi 19 a 62 lety, průměr pak byl 41,86 roku, většina respondentů pak byla ve věku nad 40 let (55,2 %). Většina (63,3 %) respondentů byla vdaných či ženatých, pouze dva respondenti byli svobodní – tento nepoměr zjevně také souvisí s věkovou strukturou respondentů (stejně jako fakt, že 24 z 30 respondentů uvedlo, že má děti).

Průměrná délka pobytu v Itálii byla 9,6 roku, ale rozdíly mezi jednotlivými respondenty byly výrazné (nejkratší pobyt byl 5 měsíců, nejdelší pak 24 let). Co se týče povolení k pobytu, tak občané Rumunska přirozeně již povolení k pobytu nepotřebují, mezi občany Srbska pak jednoznačně převládá povolení k pobytu za účelem zaměstnání (10 respondentů).

Základní charakteristiky respondentů dotazníkového šetření jsou uvedeny v tabulce v příloze 2.

7.2 Obecné závěry

Toto dotazníkové šetření potvrdilo již mnohokrát ověřenou hypotézu, že hlavním důvodem migrace jsou důvody ekonomické – jako hlavní (a mnohdy jediný⁵¹) důvod odchodu ze země původu. Konkrétně se pak jednalo nejčastěji o lepší výdělek či méně náročnou práci, v některých případech respondenti uvedli na tomto místě jako důvod odchodu najít práci, a tedy přežít. Těmito respondenty je tedy přesun vnímán jako věc nezbytná k tomu, aby dokázali zajistit přežití sobě a svým blízkým.

Žádný z respondentů neuvedl politické, náboženské či environmentální důvody.

V souladu s celostátní situací nejvíce dotazovaných pracovalo ve stavebnictví, pečovateltví, sociálních službách, úklidu a pohostinství (celkem polovina respondentů).

Většina respondentů (24) se vrací do země původu jednou až čtyřikrát ročně a s lidmi ve své zemi původu udržuje kontakt, nejčastěji telefonický.

---

⁵¹ V dané otázce měli respondenti seřadit důvody odchodu ze země původu od nejdůležitějších po nejméně důležité (jednalo se o důvody ekonomické, rodinné, politické, náboženské, environmentální, studium a případně další důvody). Téměř všichni respondenti však zaškrtnuli pouze ekonomické důvody i přesto, že jsem je na možnost seřazení upozornila – naopak někteří respondenti zdůraznili, že žádné jiné než ekonomické důvody neměli.

7.3 Ověření stanovených hypotéz

7.3.1 První hypotéza: Imigranti, kteří přijdou do Itálie, mají tendenci usazovat se v oblastech, kde již dříve žili a žijí lidé z jejich země původu

Tato hypotéza byla ověřována na základě devíti otázek. Nejjasněji se této hypotézy týká otázka zjišťující, zda respondenti žijí v blízkosti lidí ze stejné země. Na tuto otázku odpovědělo kladně 20 respondentů, tj. dvě třetiny z nich. Tři z těchto dvaceti respondentů pak dokonce uvedli, že bydlí v blízkosti více než 50 lidí ze stejného původu. Jedna z respondentek, občanka Srbska, dokonce otázku komentovala tímto „Tady jsou ale všude Srbové, musíte bydlet blízko Srbů!“ Tato odpověď je přirozeně naopak spíše důkazem nízké koncentrace Srbů na území Terstu (tj. pokud by toto tvrzení bylo platné pro celý Terst, naznačovalo by to, že Srbové jsou rozmístěni rovnoměrně, a nedochází tedy k žádné koncentraci v určitém místě).

Pokud se ale podíváme odděleně na skupiny dle země původu, zjistíme, že se odpovědi poměrně liší – respondenti z Rumunska jsou dle otázky bydliště blízko lidí z Rumunska rozdělení přesně na půl. Naopak Srbové v 75 % uvedli, že bydlí blízko dalších lidí ze Srbska (viz tabulka 14).

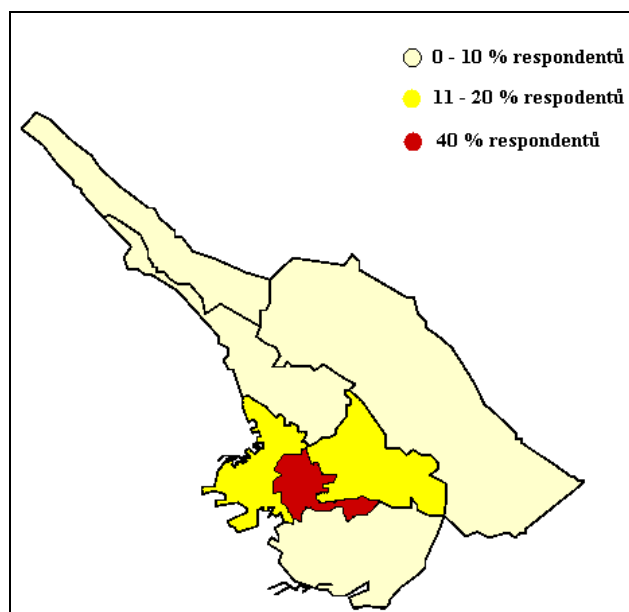
Tab. 14 Počet respondentů bydlících v blízkosti svých krajanů

	Celkem	Občané Srbska	Občané Rumunska
Respondenti, kteří bydlí blízko svých krajanů	20	15	5
Respondenti, kteří bydlí blízko méně než 10 svých krajanů	7	3	4
Respondenti, kteří bydlí blízko 10–50 svých krajanů	8	7	1
Respondenti, kteří bydlí blízko 50–100 svých krajanů	3	3	0
Respondenti, kteří bydlí blízko více než 100 svých krajanů	0	0	0
Celkový počet respondentů	30	20	10

Zdroj: Dotazníkové šetření provedené v období března až června 2011 v Terstu

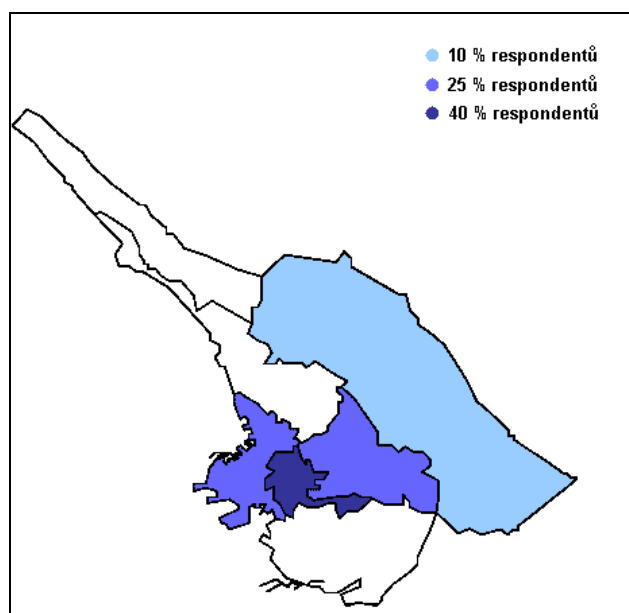
Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že většina dotazovaných bydlí blízko svých krajanů. Samozřejmě v tomto případě hraje roli také pocit blízkosti, tj. odpovědi jsou založené na zkušenosti či dojmech respondenta. Proto byla do dotazníku zařazena také otázka na městský okrsek, ve kterém respondenti bydlí. Výsledek odpovědí na tuto otázku zanesený do mapy potvrzuje odpovědi na otázku předchozí. Obrázek 5 ukazuje rozmístění všech respondentů po území města Terst, kde jasně dominuje centrální okrsek Barriera Vecchia-San Giacomo, v němž žije 12 respondentů (40 %). Stejný okrsek dominuje i na obrázcích 6 a 7, které ukazují rozmístění respondentů z každé země původu. Celkové rozmístění respondentů se ale liší dle země původu – občané Srbska se zřejmě koncentrují do menší oblasti než občané Rumunska⁵². Počet respondentů je samozřejmě velmi malý na jednoznačné závěry, zajímavé nicméně je, že tato situace odpovídá té celostátní, kde dle statistických dat občané Rumunska vykazují relativně rovnoměrné rozmístění po území Itálie, zatímco občané Srbska jsou koncentrováni v menším počtu lokalit (On-line databáze ISTAT).

Obr. 5 Okrsky města Terst na základě četnosti bydliště respondentů

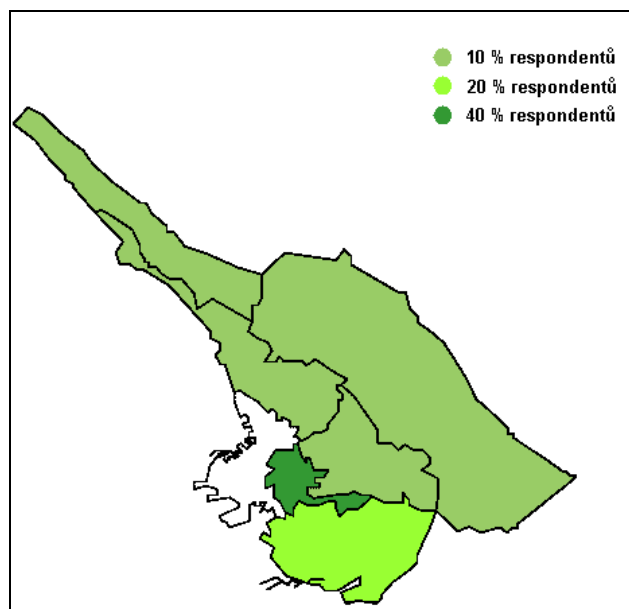

⁵² Zatímco občané Rumunska jsou poměrně rovnoměrně rozmístěni v provinciích po celém území Itálie, občané Srbska, resp. Srbska a Černé Hory, najdeme ve větší míře pouze v některých provinciích – a to zejména na severovýchodě země (Vicenza, Treviso, Udine, Terst, Benátky) a na severu (Bolzano, Brescia, Trento, Verona).

Obr. 6 Okrsky města Terst na základě četnosti bydliště respondentů-občanů Srbska

Obr. 7 Okrsky města Terst na základě četnosti bydliště respondentů-občanů Rumunska

Výše uvedené údaje napovídají tomu, že imigranti mají tendenci soustředit se v určitých lokalitách, kde již jsou jejich krajané – a to zejména občané Srbska. Podíváme-li se ale na další související otázky, týkající se důvodů odchodu ze země původu, na

důvody pobytu na dalším místě mimo zemi původu a Terst a ty zjišťující, zda respondent již před příchodem někoho v Itálii znal, nedojdeme k tak jednoznačnému závěru. Rodinné důvody jako důvod odchodu ze země původu uvedlo na prvním místě jen pět respondentů, čtyři je pak uvedli na místě druhém. Šest respondentů pak před příchodem do Itálie nemělo v Itálii ani členy rodiny ani přátele. Respondenti také často zmiňovali jako důvod výběru země to, že je Itálie blízko jejich země, nebo to, že zde našli práci. Jen v několika případech pak respondenti zmínili to, že už v Itálii někoho znali – jednalo se zejména o partnery či rodiče. Třináct respondentů (z nichž deset Srbů, tj. polovina ze všech respondentů ze Srbska) uvedlo, že před příchodem do Itálie zde mělo více (tj. více než jednoho) přátel, a 22 respondentů uvedlo, že je s krajany v Itálii ve styku „často“ nebo „někdy“, což roli vazeb na krajany dále potvrzuje. Na druhou stranu ale většina respondentů nemluvila o vazbách na přátele či vzdálenější rodinné příslušníky jako o něčem zásadním pro výběr lokality – jen jedna z respondentek uvedla přímo, že jí její sestřenice po příjezdu do Itálie ubytovala a pomohla s hledáním práce. Ostatní respondenti se tedy zřejmě vědomě neřídili tím, zda v cílové zemi/regionu bydlí někdo, koho již znají. Je ale také možné, že tuto skutečnost podvědomě vzali v úvahu při rozhodování o tom, kde zkusit hledat nový domov.

Pokud bychom měli srovnat obě skupiny dle země původu, z odpovědí vyplynulo, že občané Srbska se také častěji stýkají a pomáhají si se svými krajany, respondenti z Rumunska pak většinou uváděli, že se „s krajany stýkají, ale málo“. Obecně občané Rumunska dávali najevo menší pouto ke svým krajanům, dle odpovědí ale nejde o nechuť či odmítání styků s dalšími Rumuny. Je tedy možné, že v případě občanů Srbska je vzhledem k déle trvající imigraci v oblasti Terstu více rozvinuta právě ona „sít kontaktů“ a je snazší se k těmto kontaktům dostat.

Z hlediska dotazníkového šetření tak byla tato hypotéza spíše potvrzena, zejména pak pro respondenty ze Srbska.

7.3.2 Druhá hypotéza: Imigranti se koncentrují převážně v oblastech vysoce urbanizovaných a průmyslových, a to proto, že je zde větší poptávka po pracovní síle a možnosti osobního rozvoje

Tato hypotéza byla v dotazníkovém šetření ověřována zjišťováním využívání kvalifikace a vzdělávání v Itálii ze strany respondentů.

V tomto případě se zdá, že si respondenti svým pobytem v Itálii kvalifikaci zvyšují a v Itálii se také vzdělávají. Na otázku využití kvalifikace ze země původu či

z Itálie bohužel osm respondentů neodpovědělo, z vyplněných odpovědí však většina uvedla, že nevyužívá kvalifikaci získanou v zemi původu, naopak využívá tu získanou v Itálii. Osm ze všech respondentů pak absolvovalo v Itálii nějaký druh formálního vzdělání. Tento samotný fakt by mohl naznačovat, že příchod do Itálie byl pro respondenty jasným postupem na cestě k dobré kvalifikaci – je ale nutné se také podívat na typ vykonávané práce v Itálii, který často nesouvisí s vystudovaným oborem v zemi původu ani s původním povoláním, naopak mnohdy je v Itálii získaná kvalifikace (alespoň z běžného pohledu) spíše krokem dolů po pomyslném společenském žebříčku. Což znamená, že respondenti, kteří ve své zemi původu absolvovali vysokou školu, toto vzdělání nevyužívají a využívají kvalifikace získané v Itálii, což může být například kurz zednických prací či jiné manuální práce. Důvodem pro tuto změnu je dle slov respondentů jednoznačně výdělek – například respondentka z Rumunska uvedla, že za práci veterinární lékařky dostávala v Rumunsku 30 eur měsíčně, takže se raději rozhodla odjet do Itálie, kde pracuje jako pomocnice v domácnosti a podobnou sumu si vydělá za den či méně. Další respondent ze Srbska pak také opustil původní profesi (shodou okolností také veterinárního lékaře) a odešel s rodinou do Itálie, kde pracuje jako stavební dělník.

Kvalifikace jako možnost osobního rozvoje tedy zjevně není důvodem pro výběr místa k životu. Dotazníkové šetření tak tuto hypotézu spíše vyvrací. Pokud jde ale o roli pracovního trhu (tedy důležitosti poptávky po pracovní síle), z odpovědí dotazovaných vyplynulo, že hlavním důvodem pro výběr lokality bylo právě to, zda v místě našli práci.

7.3.3 Třetí hypotéza: Cizinci se soustřeďují v oblastech, kde jsou instituce pomáhající imigrantům

Této hypotézy se v dotazníku týkala otázka na členství v krajanských organizacích jako institucích, které sdružují imigranty a zprostředkovávají pomoc. Ze všech respondentů bylo členem nějaké krajanské organizace pouze sedm, někteří z dalších se nad otázkou naopak podívovali v tom smyslu, že by je něco takového ani nenapadlo. Žádný z respondentů se při rozhovoru nezmiňoval o žádné další instituci či organizaci, která by mu nějak pomáhala – a to i přesto, že kontaktování respondentů proběhlo právě přes podobné organizace. Ty ale zřejmě nebudou mít vliv na výběr místa pobytu. Organizace, přes které kontakty proběhly, tj. odbory a náboženská sdružení, jsou navíc zastoupeny poměrně rovnoměrně po území Itálie (zejména pak odbory).

Tuto hypotézu tedy nelze na základě šetření potvrdit.

8. Celkové shrnutí výsledků výzkumu

Pokud se podíváme celkově na výsledky kvantitativního a kvalitativního výzkumu, vidíme, že první hypotézu potvrdit nemůžeme, druhá a třetí hypotéza pak byly potvrzeny pouze částečně.

První hypotéza týkající se výběru místa na základě přítomnosti lidí ze stejné země se v případě občanů Rumunska neprokázala ani v kvantitativním, ani v kvalitativním výzkumu. Statistická analýza naopak ukázala, že občanů Rumunska rychleji přibývá v oblastech, kde bylo dosud Rumunů málo, a to zejména po roce 2007. V případě občanů Srbska, resp. Srbska a Černé Hory, nelze tuto hypotézu takto jasně vyvrátit, ale ani potvrdit, jelikož korelační analýza v žádném sledovaném období neprokázala závislost mezi výchozím počtem občanů Srbska a Černé Hory a růstem počtu cizinců z této země. Dotazníkové šetření pak ale pro občany Srbska naznačuje spojitost mezi výběrem místa bydliště a vztahy se spoluobčany.

Lze tedy říci, že pro občany Rumunska můžeme tuto hypotézu vyvrátit. V případě občanů Srbska, resp. Srbska a Černé Hory, lze hypotézu spíše potvrdit na základě dotazníkového šetření. Je tedy možné, že role vazeb hraje v tomto případě roli na úrovni měst či provincií, nikoliv na úrovni celého státu.

Druhá hypotéza byla potvrzena jen částečně. Statistickou analýzou byla potvrzena výrazná korelace počtu cizinců a hustoty zalidnění (a tedy míře urbanizace), což potvrzuje fakt, že se cizinci soustřeďují spíše do více osídlených oblastí. Dále byl korelační analýzou prokázán pozitivní vztah mezi počtem cizinců a podílem zaměstnaných v průmyslu, a naopak negativní vztah mezi počtem cizinců a mírou nezaměstnanosti a také podílem zaměstnaných v zemědělství. Pro druhé sledované období byl také prokázán vztah mezi počtem cizinců a podílem obyvatel s vysokoškolským vzděláním – jak bylo ale uvedeno v kapitole 6.2, tento vztah sám o sobě nedokazuje výběr bydliště na základě možností vzdělávání. Z dotazníkového šetření pak zcela zásadně vyplývá to, že pro výběr místa bydliště je naprosto zásadní to, zda je v daném místě možnost pracovat.

Celkově lze tedy říci, že druhá stanovená hypotéza byla potvrzena částečně. Z obou částí výzkumu vyplývá, že klíčová je možnost pracovního uplatnění. Analýza statistických dat také naznačuje, že cizinci mají tendenci žít ve více urbanizovaných a průmyslových oblastech. Naopak nelze prokázat jasnou vazbu na možnosti vzdělávání a osobního rozvoje.

I třetí hypotézu lze potvrdit pouze částečně a velmi opatrně. Z korelační analýzy vyplývá určitá spojitost mezi počtem cizinců a dobrovolnickými organizacemi v provinciích, nicméně tato závislost je pouze slabá a není z ní možné jednoznačně určit charakter závislosti. Kvalitativní výzkum pak tuto hypotézu nepotvrdil.

9. Srovnání situace v Itálii a v České republice

9.1 Vývoj migrace v Československu a v České republice po druhé světové válce

Po druhé světové válce probíhaly v celé Evropě velké přesuny obyvatel a některé z nich se projevy i na území Československa. Nejvýznamnější je odsun téměř tři milionů Němců z českého pohraničí, mezi další velké přesuny obyvatel pak patří například odchod 90 tisíc Maďarů z jižního Slovenska či odchod asi 50 tisíc lidí do zemí Sovětského svazu (Drbohlav a kol. 2010). Opačným proudem, tj. proudem imigračním, pak byl zejména návrat válečných emigrantů (mezi lety 1945–1949 se jich vrátilo asi 130 tisíc), dále příchod Slováků ze Sedmihradska a v letech 1946–1947 také příchod 12 tisíc bulharských zemědělců. Všechny tři tyto skupiny se podílely na dosídlení pohraničních oblastí, odkud byli vystěhováni Němci. (Drbohlav a kol. 2010)

Vývoj po roce 1948 byl v Československu poznamenán specifickým politickým kontextem. Až do roku 1989 tak Československo nebylo atraktivním cílem pro imigranty – země si sice držela dobré ekonomické postavení v rámci východního bloku, ale za západní Evropou výrazně pokulhávala (Drbohlav a kol. 2010). Československo proto nebylo atraktivním cílem pro imigranty⁵³ a zároveň „vyprodukovalo“ poměrně velké množství emigrantů: odhaduje se, že mezi lety 1948 a 1989 z Československa emigrovalo až půl milionu lidí. (Drbohlav a kol. 2010) Migrační saldo tedy zůstávalo záporné.

9.1.1 Vývoj po roce 1989

Vzhledem ke specifické situaci bylo Československo „opožděno“ za vývojem migrace ve většině Evropy. Po roce 1989 se ale tato situace začala rychle měnit a migrační saldo bylo brzy kladné (Valenta 2006), což samozřejmě souvisí i s výrazným poklesem politické emigrace a obecněji s proměnou emigrace z trvalé na dočasnou (Čermáková 2002). Od roku 1993 pak začal rychle stoupat počet cizinců žijících v České republice⁵⁴. To bylo způsobeno jednak ekonomickým růstem České republiky, jednak liberální legislativou (Valenta 2006). Zejména v souvislosti se zhoršením situace hospodářství v letech 1997–1998 byla zavedena první restriktivní opatření v oblasti

---

⁵³ Imigrace probíhala spíše organizovaně ze strany československého státu, v rámci výpomoci mezi socialistickými státy, a to zejména od 70. let, kdy mělo Československo nedostatek pracovní síly. Tři největší skupiny v rámci tohoto druhu imigrace byli Poláci, Vietnamci a Kubánci. (Drbohlav a kol. 2010)

⁵⁴ Mezi lety 1992 a 1993 vzrostl počet cizinců v ČR dokonce o 155 %. (Čermáková 2002)

imigrace⁵⁵, v roce 1999 pak byly schváleny dva nové, přísnější zákony týkající se imigrace a zároveň byla zavedena vízová povinnost pro některé země. (Drbohlav a kol. 2010)

Výrazným zlomem z hlediska migrace byl pak vstup České republiky do Evropské unie v květnu 2004 (a následně vstup do schengenského systému o několik let později), který mimo jiné znamenal rozdělení přístupu k imigrantům v ČR na ty pocházející ze zemí Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska a na ty z tzv. třetích zemí (tj. zemí mimo Evropskou unii). Lidé z Evropského hospodářského prostoru a Švýcarska mohou v ČR pobývat za zjednodušených podmínek, stejně jako jejich rodinní příslušníci.

Dalším významným bodem je globální ekonomická krize, která se v České republice začala projevovat ke konci roku 2008. Ačkoliv jsou cizinci, vzhledem k typu práce, který nejčastěji vykonávají, náchylní k podobným změnám, krize nezpůsobila masový návrat cizinců do zemí původu, spíše se projevila na poklesu počtu nově příchozích. (Drbohlav a kol. 2010)

Tabulka 15 zachycuje vývoj migrace v České republice.

---

⁵⁵ Tento vývoj legislativy ale souvisel také s postupnou přípravou na vstup do Evropské unie. (Drbohlav a kol. 2010)

Tab. 15 Imigrace, emigrace, migrační saldo a počet cizinců (absolutní čísla a podíl na celkovém obyvatelstvu) v České republice v letech 1993–2008

Rok	Imigrace	Emigrace	Migrační saldo	Počet cizinců k 31. 12.	Podíl na obyvatelstvu ČR (%)
1993	12 900	7 424	5 476	77 668	0,75
1994	10 207	265	9 942	104 352	1,01
1995	10 540	541	9 999	159 207	1,54
1996	10 857	728	10 129	199 152	1,93
1997	12 880	805	12 075	210 311	2,04
1998	10 729	1 241	9 488	220 187	2,14
1999	9 910	1 136	8 774	230 131	2,23
2000	7 802	1 263	6 539	202 201	1,96
2001	12 918	21 469	-8 551	212 069	2,05
2002	44 679	32 389	12 290	232 942	2,27
2003	60 015	34 226	25 789	241 934	2,35
2004	53 453	34 818	18 635	255 917	2,49
2005	60 294	24 065	36 229	280 111	2,71
2006	68 183	33 463	34 720	323 343	3,12
2007	104 445	20 500	83 945	394 124	3,78
2008	77 817	6 027	71 790	440 294	4,19

Zdroj: Drbohlav a kol. 2010

9.2 Současná situace

K 30. dubnu 2011 žilo dle Českého statistického úřadu v České republice 422 225 cizinců⁵⁶ – oproti roku 2008 tak počet cizinců v ČR mírně poklesl (viz tabulka 16), což může být způsobeno pokračováním ekonomické krize⁵⁷. Je ale také patrné, že i přes mírný pokles počtu cizinců, zůstávají imigranti významnou součástí obyvatelstva země.

⁵⁶ Jedná se samozřejmě o registrované cizince, tj. cizince v legálním postavení.

⁵⁷ Ekonomická krize způsobila pokles pracovních příležitostí pro imigranty, jichž v důsledku toho do země v posledních letech přijelo méně – v roce 2009 to bylo pouze 40 tisíc lidí. Migrační saldo ale zůstává pozitivní. (Drbohlav a kol. 2010)

V souladu s vývojem v předchozích letech zůstávají nejvýznamněji zastoupenými skupinami Slováci, Ukrajinci, Vietnamci, Rusové a Poláci (viz tabulka 16).

Tab. 16 Deset nejčastějších zemí původu cizinců v ČR: celkový počet, počet lidí s trvalým pobytem a počet mužů k 30. 4. 2011

Státní občanství	Celkový počet	Trvalý pobyt	Muži
Ukrajina	117 104	47 659	66 378
Slovensko	78 617	29 709	43 212
Vietnam	58 015	36 893	33 662
Rusko	30 618	13 800	14 056
Polsko	18 877	10 932	9 111
Německo	15 158	4 437	11 985
Moldavsko	8 054	2 712	4 883
USA	6 188	2 786	3 774
Čína	5 288	3 367	2 859
Mongolsko	5 167	2 310	2 089

Vypracováno na základě dat ČSÚ

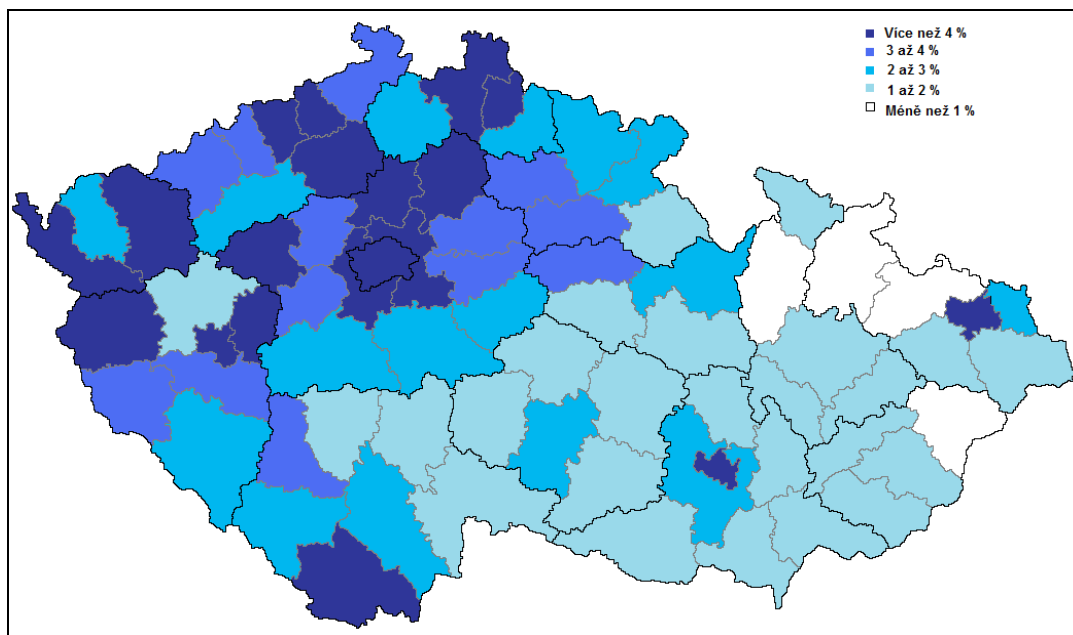
9.3 Prostorové rozmístění cizinců na území České republiky

Stejně jako v případě Itálie, i v případě České republiky je rozmístění cizinců po území výrazně nerovnoměrné. Jak vidíme na obrázcích 8 a 9, výrazným rysem je silné postavení městských regionů, zejména Prahy, Brna a Ostravy – v těchto třech městech žilo k 30. 4. 2011 42,7 % všech cizinců v České republice (ČSÚ). Na území hlavního města je největší koncentrace cizinců jak v absolutních, tak v relativních číslech. Další na první pohled patrný je tzv. východo-západní gradient: směrem k západu počet cizinců v okresech stoupá, což je patrné zejména z obrázku 8, který ukazuje podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel okresu. Tuto tendenci narušují výrazně pouze již zmíněné městské okresy. Dalším viditelným prvkem je pak větší zastoupení cizinců v severní části Čech, která poskytuje větší pracovní příležitosti. (Drbohlav a kol. 2010)

V příhraničních okresech najdeme větší zastoupení občanů sousedních zemí, což platí zejména pro Němce a Poláky, ale také pro Slováky – ty ale vzhledem k historickému vývoji najdeme více po celém území republiky. Na obrázku 10 také vidíme, že v hraničních okresech s Německem převažují imigranti z Vietnamu, a to vzhledem

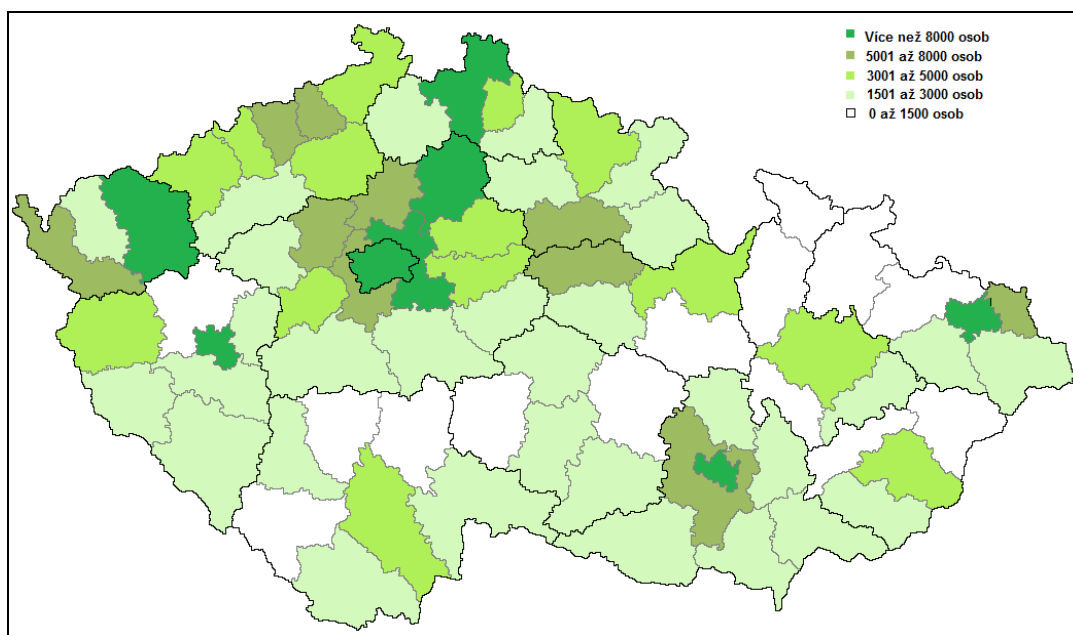
k zaměření na německou klientelu. (Drbohlav a kol. 2010) Ze stejné mapy je zřejmé, že stejně jako v Itálii i v Česku má nejvíce zastoupená skupina cizinců dominantní postavení ve většině okresů dominantní roli (v případě Itálie se jedná o Rumuny, u nás to jsou Ukrajinci).

Obr. 8 Podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel dle okresů k 31. 12. 2009

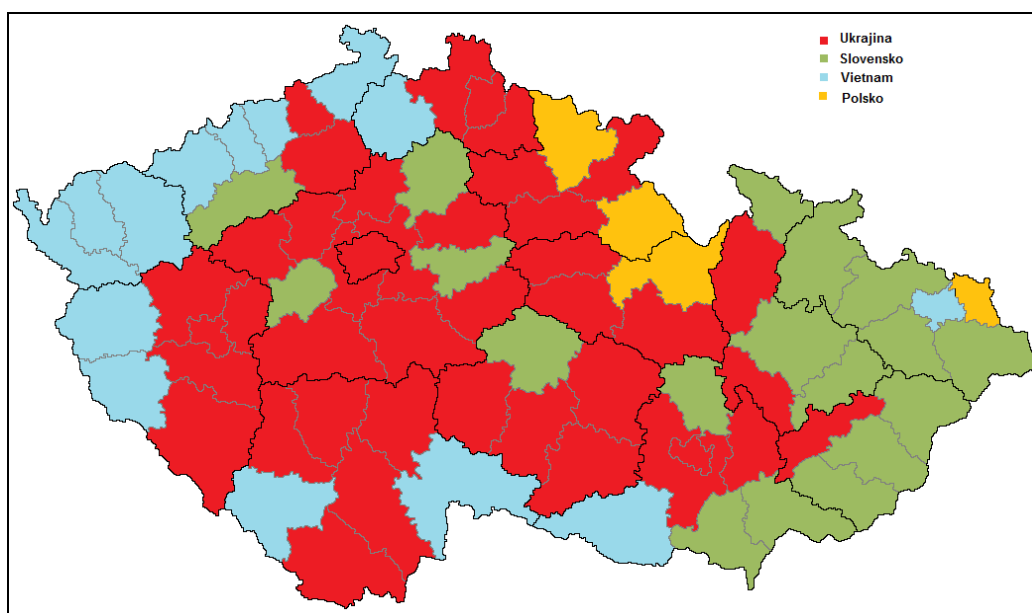
Zdroj: Cizinci v České republice 2010

Obr. 9 Počet cizinců v jednotlivých okresech k 31. 12. 2009

Zdroj: Cizinci v České republice 2010

Obr. 10 Okresy dle převažujícího státního občanství cizinců k 31. 12. 2009

Vypracováno na základě dat ČSÚ

V tabulce 17 vidíme podíl jednotlivých krajů na celkovém počtu cizinců v České republice. Z této tabulky je jasné patrné, že téměř polovina (48,7 %) všech cizinců žije v Praze a ve Středočeském kraji.

Tab. 17 Procento z celkového počtu cizinců v České republice k 30. 4. 2011

Kraj	% z celkového počtu cizinců
Praha	35,4
Středočeský	13,3
Jihomoravský	8,4
Ústecký	7,3
Plzeňský	5,9
Moravskoslezský	5,4
Karlovarský	4,6
Liberecký	3,9
Královéhradecký	3,5
Jihočeský	3,5
Pardubický	2,8
Olomoucký	2,3
Zlínský	1,9
Vysočina	1,9

Vypracováno na základě dat ČSÚ

9.4 Srovnání rozmístění cizinců po území v Itálii a České republice

Porovnání rozmístění cizinců na území Itálie a České republiky musí být samozřejmě prováděno opatrně, neboť každá ze zemí se nachází v jiném stadiu migračního cyklu. V České republice došlo vzhledem k politickému vývoji k určitému „zpoždění“ za zeměmi západní a jižní Evropy, nicméně v současnosti se zdá, že je v jejich migračním vývoji následuje. Počet cizinců žijících v České republice je sice stále menší než v Itálii, a to zejména v relativních číslech: podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel Česka je 4 %, zatímco v Itálii již 7 %. Nicméně je možné říci, že i Česká republika se již stala stabilizovaným státem imigrace.

Jak již bylo řečeno výše, v Itálii jsou cizinci poměrně koncentrováni do menší části země – v roce 2010 žilo 50,9 % cizinců v Itálii na 17,36 % území. Jedná se zejména o severní regiony – v případě Itálie tak můžeme sledovat jiho-východní gradient. Stejně jako v případě České republiky je tak určitá část země pro cizince atraktivnější. V České republice je ale koncentrace do malého prostoru výrazně větší – k 30. 4. 2011 žilo 51,8 % cizinců na pouhých 4,6 % celého území České republiky. To je dáno především tím, že více než jedna třetina cizinců žije na území Prahy. Oproti Itálii je tedy v Česku koncentrace cizinců mnohem větší, a to především v městských oblastech (kromě výše zmíněné Prahy, Brna a Ostravy se jedná také o Prahu-východ, Prahu-západ, Plzeň-město, ale i o Mladou Boleslav, která je atraktivní vzhledem k velkým továrnám nabízejícím pracovní uplatnění pro cizince). Samozřejmě takto nerovnoměrné rozložení cizinců po území země může být způsobeno právě kratší historií imigrace a je možné, že v budoucnu dojde k tomu, že více cizinců zvolí bydliště v dalších okresech a mimo velká města. Tomu by nasvědčovalo i snižování koncentrace cizinců v Itálii, ale také fakt, že cizinci s trvalým pobytem jsou po území České republiky rozloženi rovnoměrněji (Drbohlav a kol. 2010) – a je pravděpodobné, že počet cizinců s trvalým pobytem bude během času stoupat. Proto je také možné, že se Česko přiblíží situaci v Itálii i v tom, že budou cizinci více zaměstnávání například v zemědělské výrobě, tedy mimo větší města. To by přirozeně také vedlo k rovnoměrnějšímu rozdělení imigrantů na území Česka.

V Česku tedy zřejmě více než v Itálii platí, že se cizinci soustřeďují v průmyslovějších a více urbanizovaných oblastech (kromě větších měst také průmyslové severní Čechy, dále například Mladá Boleslav), které jim nabízejí větší pracovní uplatnění.

10. Závěr

Cílem této práce bylo analyzovat prostorové rozmístění imigrantů v Itálii. Nejprve jsem proto představila použité teoretické přístupy, poté jsem popsala vývoj imigrace a současnou situaci v Itálii. Následovala samotná analýza faktorů, které mohou ovlivňovat rozmístění imigrantů po území státu. Na závěr jsem pak provedla srovnání se situací v České republice.

Itálie prošla od druhé světové války poměrně významnou kapitolou své migrační historie. V poválečném období se o Itálii stále dalo mluvit jako o zemi emigrační. Dnes je naopak tato země téměř symbolem imigrace do Evropy, a to zejména kvůli často medializované imigraci z Afriky. Tento migrační proud (Afrika → Itálie) již však paradoxně není zdaleka tím hlavním zdrojem imigrantů žijících v Itálii. Po přechodu k zemi imigrační byli nejpočetnější skupinou mezi imigranty v Itálii Afričané. To se ale začalo během devadesátých let měnit a v roce 2000 již mezi imigranty v Itálii převládali Evropané, i když občané Maroka tvořili stále nejpočetnější skupinu. Od roku 2007 pak tvoří nejpočetnější skupinu občané Rumunska. V roce 2010 bylo 53,58 % všech cizinců s trvalým pobytem v Itálii z evropských zemí – nejvíce bylo občanů Rumunska, na druhém místě byli občané Albánie a až na třetím imigranti z Maroka.

Rozmístění imigrantů po území italského poloostrova bylo od začátku nerovnoměrné, i když v poslední době došlo k mírné dekoncentraci. Dominantní byla a je severní část země, kde také najdeme většinu italského průmyslu a dalších důležitých odvětví. V severní části země pak najdeme také většinu velkých měst, která jsou většinou pro cizince atraktivnější například větší nabídkou práce (v Itálii ale není koncentrace cizinců ve velkých městech tak výrazná jako například v České republice). Z hlediska podílu cizinců na celkovém počtu obyvatel byl dlouhou dobu na prvním místě region Lazio (zejména díky hlavnímu městu), v roce 2010 ho ale najdeme až na místě sedmém. Na prvním místě je Emilia-Romagna. Z hlediska absolutního počtu cizinců zůstává na prvním místě Lombardie s téměř milionem cizinců. Jednotlivé skupiny imigrantů mají poměrně odlišné rozmístění po území Itálie. Zatímco občané Rumunska, Albánie a Maroka najdeme ve větším počtu na většině území Itálie, imigranti z jiných zemí vykazují výraznou koncentraci v menších lokalitách. Jedná se zejména o Egypťany, jichž žije téměř polovina pouze na území provincie Milán. Výraznou koncentraci vykazují také občané Ekvádoru, Peru a Filipín.

Pro analýzu rozmístění cizinců po území Itálie byly stanoveny tři hypotézy, z nichž každá se vztahovala k jedné teorii migrace. Hypotézy byly ověřovány na základě kvantitativního a kvalitativního výzkumu. Kvantitativní výzkum byl proveden na základě statistických dat ISTAT pro období let 2004 až 2009 (za provincie neboli jednotky NUTS 3, případně za regiony neboli jednotky NUTS 2), a to metodou korelační analýzy, v případě analýzy rychlosti růstu počtu imigrantů byl také použit index relativního růstu. Kvalitativní výzkum byl proveden formou dotazníkového šetření v rámci dvou největších skupin imigrantů žijících v provincii Terst (občané Srbska a Rumunska).

K teorii sítí se vztahuje první hypotéza, proklamující, že *imigranti, kteří přijdou do Itálie, mají tendenci usazovat se v oblastech, kde již dříve žili a žijí lidé z jejich země původu*. Tato hypotéza byla ověřována na základě dat a dotazníkového šetření pro dvě skupiny imigrantů žijící v Itálii: občany Srbska (resp. Srbska a Černé Hory) a občany Rumunska. V případě občanů Rumunska je možné tuto hypotézu vyvrátit, jelikož statistická data ukazují spíše na opačný trend (rychlejší růst počtu občanů Rumunska v provinciích, kde bylo na začátku sledovaného období občanů Rumunska méně), a z dotazníkového šetření taková závislost také nevyplývala. V případě občanů Srbska a Černé Hory lze tuto hypotézu spíše potvrdit, neboť z dotazníkového šetření byl viditelný vztah mezi volbou místa bydliště a kontakty se spoluobčany. Z výsledků korelační analýzy ale není prokazatelná jasná souvislost mezi rychlostí růstu počtu občanů Srbska a Černé Hory a jejich původním počtem v jednotlivých provinciích.

Druhá stanovená hypotéza (*Imigranti se koncentrují převážně v oblastech vysoce urbanizovaných a průmyslových, a to proto, že je zde větší poptávka po pracovní síle a možnosti osobního rozvoje.*) se vztahuje k teorii human capital model. Tato hypotéza byla potvrzena pouze částečně. Korelační analýza prokázala pozitivní vztah mezi počtem cizinců a podílem zaměstnaných v průmyslu, a naopak negativní vztah mezi počtem cizinců a mírou nezaměstnanosti a také podílem zaměstnaných v zemědělství. Dotazníkové šetření pak ukázalo jednoznačnou roli možnosti pracovního uplatnění při výběru místa bydliště. Naopak roli vzdělávání není možné na základě provedeného výzkumu potvrdit.

K institucionální teorii se svým způsobem vztahuje poslední stanovená hypotéza, která poukazuje na to, že *cizinci se soustřeďují v oblastech, kde jsou instituce pomáhající imigrantům*. Tato hypotéza může být podpořena výsledky kvantitativního výzkumu,

nicméně data pro ověřování této hypotézy jsou nedostatečná, výsledky je tedy nutno přijímat opatrně. Výsledky kvalitativního šetření pak tuto hypotézu nepotvrdily.

Pokud srovnáme situaci na poli prostorové organizace imigrantů v Itálii a Česku, je evidentní, že v obou zemích je rozmístění po území značně nerovnoměrné, v případě Česka nerovnoměrnější než v případě Itálie. V obou případech je ze strany imigrantů viditelná preference větších měst a také určitých částí země (západu v případě České republiky, severu v případě Itálie). V obou zemích pochází největší skupina imigrantů z východní Evropy – v Česku jsou to Ukrajinci, v Itálii Rumuni. Obě tyto skupiny také vykazují poměrně rovnoměrné rozložení po území příslušného státu.

10.1 Možné směry dalšího výzkumu

Domnívám se, že vhodným pokračováním výzkumu představeného v této práci by bylo studium prostorového rozmístění jednotlivých skupin (dle občanství) imigrantů žijících v Itálii. Bylo by jistě přínosné podrobněji srovnat nejen v této práci uvedené Srby a Rumuny, ale také například Filipínce, Albánce, Maročany, Tunisany atd. a provést analýzu jednotlivých faktorů ovlivňujících jejich rozmístění po území Itálie a také závislost rychlosti růstu jejich počtu v jednotlivých provinciích na tom, kolik jejich krajanů již v jednotlivých provinciích žilo. Druhým možným směrem je pak výběr jedné skupiny imigrantů (např. Rumunů) a sledování jejich rozmístění a jeho podmíněnosti v různých evropských zemích. V tomto případě by bylo přínosné zjistit, zda jsou faktory ovlivňující výběr místa bydliště v rámci států totožné, či zda se strategie migrantů mění dle státu, ve kterém žijí.

POUŽITÁ LITERATURA

- ALBANI, M., CONTI, C., GUARNERI, A. (2010): Cittadinanza e territorio: un'analisi spaziale della presenza straniera in Italia. *Rivista italiana di economia demografia e statistica*, 64, č. 4, s. 7-14.
- AMATO, F. (ed.) (2011): *Atlante dell'immigrazione in Italia*. Carocci editore, Řím, 139 s.
- AMATORI, F., COLLI, A. (2008): *Impresa e industria in Italia: Dall'Unità a oggi*. Marsilio Editori, Benátky, 414 s.
- AMBROSINI, M. (2011): Le Italie degli altri. *Limes*, 2/2011, s. 215-222.
- ARANGO, J. (2000): Explaining Migration: A Critical View. *International Social Science Journal*, 52, č. 165, s. 283-296.
- AUDENINO, P., CORTI, P. (2000): *L'emigrazione italiana*. Fenice, Milano, 95 s.
- BONIFAZI, C. (2007): *L'immigrazione straniera in Italia*. Il Mulino, Bologna, 268 s.
- BOYD, M. (1989): Family and Personal Networks in International Migration: Recent Developments and New Agendas. *International Migration Review*, 23, č. 3, s. 638-670.
- COLOMBO, A., SCIORTINO, G. (2004): *Gli immigrati in Italia*. Il Mulino, Bologna, 132 s.
- CONTI, S., SFORZI, F. (1997): Il sistema produttivo italiano. In: Coppola, P. (ed.): *Geografia politica delle regioni italiane*. Einaudi, Turín, s. 278-336.
- ČERMÁKOVÁ, D. (2002): *Prostorové rozmístění cizinců v České republice a jeho podmíněnosti*. Magisterská práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 117 s.
- ČERMÁKOVÁ, D., JANSKÁ, E., NOVOTNÝ, J. (2007): Rozmístění cizinců v Česku a jeho podmiňující faktory: pokus o kvantitativní analýzu. *Geografie – Sborník ČGS*, 112, č. 2, s. 204-220.
- DE JONG, G.F., GARDNER, R.W. (eds.) (1981): *Migration Decision Making*. Pergamon, New York, 394 s.
- DEMATTEIS, G. (1997): Il tessuto delle cento città. In: Coppola, P. (ed.): *Geografia politica delle regioni italiane*. Einaudi, Turín, s. 192-232.
- DRBOHLAV, D. a kol. (2010): *Migrace a (i)migranti v Česku – Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* Sociologické nakladatelství, Praha, 207 s.

- DURAND, J., MASSEY, D.S. (2004): Crossing the border: Research from the Mexican Migration Project. Russell Sage Foundation, New York, 345 s.
- EINAUDI, L. (2007): Le politiche dell'immigrazione in Italia dall'Unità a oggi. Editori Laterza, Bari, 433 s.
- ESPINOSA, K.E., MASSEY, D.S. (1997): What's Driving Mexico-U.S. Migration? A Theoretical, Empirical and Policy Analysis, *American Journal of Sociology*, 102, č. 4, s. 939-999.
- GOSS, J., LINDQUIST, B. (1995): Conceptualizing International Labor Migration: A Structuration Perspective. *International Migration Review*, 29, č. 2, s. 317-351.
- GOSS, J., LINDQUIST, B. (2000): Placing Movers: An Overview of the Asian-Pacific Migration System. *Contemporary Pacific*; 12, č. 2; s. 385-414.
- GUARNERI, A. (2005): Le politiche migratorie nei paesi mediterranei dell'Unione Europea nell'ultimo quindicennio: dimensione comunitaria e peculiarità nazionali. IRPPS-CNR Working paper 05/05, 30 s.
- GUARNIERI, C. (2006): Il sistema politico italiano. Il Mulino, Bologna, 121 s.
- HARRIS, J.R., TODARO, M.P. (1970): Migration, Unemployment and Development: A Two-Sector Analysis. *The American Economic Review*, 60, č. 1, s. 126-142.
- HENDL, J. (2008): Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Portál, Praha, 408 s.
- HENDL, J. (2009): Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat. Portál, Praha, 695 s.
- KOGAN, N. (1968): L'Italia del dopoguerra: storia politica dal 1945 al 1966. Laterza, Bari, 283 s.
- KOSIC, A., TRIANDAFYLIDOU, A. (2004): Albanian and Polish Migration to Italy: The Micro-Processes of Policy, Implementation and Immigrant Survival Strategies. *The International Migration Review*, 38, č. 4, s. 1413-1446.
- LI, W. (1998): Anatomy of a New Ethnic Settlement: The Chinese Ethnoburb in Los Angeles. *Urban Studies*, 35, č. 3, s. 479-501.
- MASSEY, D.S. (1988): Economic Development and International Migration in Comparative Perspective. *Population and Development Review*, 14, č. 3, s. 383-413.
- MASSEY, D.S. et al. (1993): Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development Review*, 19, č. 3, s. 431-466.

- MASSEY, D.S. et al. (1994): An Evaluation of International Migration Theory: The North American Case. *Population and Development Review*, 20, č. 4., s. 699-751.
- MASSEY, D.S. et al. (2008): *Worlds in Motion*. Oxford University Press, Oxford, 362 s.
- SABBATUCCI, G., VIDOTTO, V. (2002): *Storia contemporanea – Il novecento*. Editori Laterza, Bari, 433 s.
- SASSEN, S. (2000): The Global City: Strategic Site/New Frontier. *American Studies*, 41, č. 2-3, s. 79-95.
- SEIDLOVÁ, M., URBAN, M. (2006): Imigranti v evropských metropolích – příklad analýzy migračního a integračního chování Rumunů v Paříži a Londýně. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje. PřF UK, Praha, 218 s.
- SCHUSTER, L. (2005): The Continuing Mobility of Migrants in Italy: Shifting between places and Statuses. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 31, č. 4, s. 757-774.
- SIGNORE, A., TROCINO, A. (2008): *Razza padana*. Biblioteca Universitaria Rizzoli, Milano, 398 s.
- SOMELLA, R., Viganoni, L. (1997): Dinamiche demografiche e assetti territoriali. In: Coppola, P. (ed.): *Geografia politica delle regioni italiane*. Einaudi, Turín, s. 146-191.
- STELLA, G.A. (2005): *L'Orda: Quando gli albanesi eravamo noi*. Rizzoli, Milano, 314 s.
- THURSTON, L., YEZER, A.M.J. (1976): Migration Patterns and Income Change: Implications for the Human Capital Approach to Migration. *Southern Economic Journal*, 42, č. 4, s. 693-702.
- TILLY, Ch. (2006): *Identities, Boundaries, and Social Ties*. Paradigm, Londýn, 284 s.
- VALENTA, O. (2006): Prostorové rozmístění imigrantů v České republice se zvláštním zřetelem na Prahu. Diplomová práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha, 125 s.
- VAN DER GAAG, N., VAN WISSEN, L. (2001): Determinants of the Subnational Distribution of Immigration. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 92, č. 1, s. 27-41.
- ZINCONE, G. (2000): A Model of „Reasonable Integration“: Summary of the First Report on the Integration of Immigrants in Italy. *The International Migration Review*, 34, č. 3, s. 956-968.

STATISTICKÉ PRAMENY

Annuario statistico italiano 2005. ISTAT, Soveria Mannelli, 2005, 812 s.

Annuario statistico italiano 2006. ISTAT, Soveria Mannelli, 2006, 836 s.

Annuario statistico italiano 2007. ISTAT, Řím, 2007, 844 s.

Annuario statistico italiano 2008. ISTAT, Avellino, 2008, 830 s.

Annuario statistico italiano 2009. ISTAT, Avellino, 2009, 849 s.

Annuario statistico italiano 2010. ISTAT, Avellino, 2010, 832 s.

Cizinci v České republice 2010. Český statistický úřad, Praha, 2010, 246 s.

Demography report 2010. EUROSTAT, 2010.

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/documents/Tab/report.pdf>

Gli stranieri in Italia: gli effetti dell'ultima regolarizzazione. ISTAT, 2005.

Immigrazione – Dossier Statistico 2010, XX Rapporto. CARITAS/MIGRANTES, Pomezia, 2010, 512 s.

La popolazione straniera residente in Italia al 1° gennaio 2010, ISTAT, 2010.

http://www.istat.it/salastampa/comunicati/non_calendario/20101012_00/testointegrale20101012.pdf

La presenza straniera in Italia: caratteristiche demografiche. ISTAT, Řím, 2000, 242 s.

La presenza straniera in Italia: caratteristiche demografiche. ISTAT, Avellino, 2001, 137 s.

La presenza straniera in Italia: caratteristiche socio-demografiche. ISTAT, Řím, 2004, 114 s.

http://www.istat.it/salastampa/comunicati/non_calendario/20051215_00/

La presenza straniera in Italia: caratteristiche socio-demografiche. ISTAT, Soveria Mannelli, 2007, 133 s.

La presenza straniera in Italia negli anni 90. ISTAT, Pomezia, 1998, 550 s.

Le organizzazioni di volontariato in Italia – Anno 2003. , ISTAT, Řím, 2003, 151 s.

Rilevazione sulle forze di lavoro – Media 2010. ISTAT, 2011.

http://www.istat.it/dati/dataset/20110422_00/

INTERNETOVÉ DATABÁZE

Databáze ISTAT: demo.istat.it, dati.istat.it

Databáze EUROSTAT:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

Databáze projektu CLANDESTINO: <http://irregular-migration.hwwi.de/>

ČSÚ – data dostupná on-line: <http://czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/uvod>

DOKUMENTY

Testo unico dell'immigrazione con le norme complementari nazionali e comunitarie,

Casa Editrice La Tribuna, Piacenza, 2011, 815 s.

Přílohy

Příloha 1 Dotazník pro rumunskou a srbskou komunitu v Terstu

1. Jaký je Váš současný pobytový status v Itálii?
  - ☐ občan EU
  - ☐ rodinný příslušník občana EU
  - ☐ žadatel o azyl
  - ☐ azyl
  - ☐ pobyt kratší než 3 měsíce (není nutné povolení k pobytu)
  - ☐ povolení k pobytu za účelem sezonního zaměstnání
  - ☐ povolení k pobytu za účelem zaměstnání
  - ☐ povolení k pobytu za účelem samostatné výdělečné činnosti
  - ☐ povolení k pobytu za účelem studia
  - ☐ trvalý pobyt
  - ☐ povolení k pobytu za účelem ochrany na území
  - ☐ povolení k pobytu za účelem dobrovolnické činnosti
  - ☐ povolení k pobytu za účelem vědeckého výzkumu
  - ☐ povolení k pobytu za účelem sloučení rodiny
  - ☐ povolení k pobytu za účelem léčby
2. Jak dlouho žijete v Itálii? .....
3. Proč jste odešel ze své země? Seřad'te prosím podle důležitosti (1 nejdůležitější, 7 nejméně důležitý) a vypište konkrétní důvod.
  - ☐ ekonomické   Jaké: .....
  - ☐ politické   Jaké: .....
  - ☐ rodinné   Jaké: .....
  - ☐ náboženské   Jaké: .....
  - ☐ studium   Jaké: .....
  - ☐ environmentální důvody   Jaké: .....
  - ☐ jiné   Jaké: .....
4. Žil někdo z Vaší rodiny v Itálii před Vaším příchodem?
  - ☐ ne
  - ☐ ano, rodiče nebo jeden z mých rodičů
  - ☐ ano, můj sourozenec/sourozenci
  - ☐ ano, jedno nebo více mých dětí
  - ☐ ano, můj manžel/partner, moje manželka/partnerka
  - ☐ ano, členové širší rodiny (prarodiče, bratranec, sestřenice apod.)
5. Žil některý z Vašich přátel v Itálii před Vaším příchodem?
  - ☐ ne
  - ☐ ano, jeden
  - ☐ ano, více než jeden
6. Máte děti?
  - ☐ ano   ☐ ne
7. Pokud máte děti, zaškrtněte prosím počet dětí a kde žijí.

Počet dětí	Všechny žijí v Itálii	Některé žijí v Itálii	Žádné z mých dětí nežije v Itálii
1			
2			
3			
4			
5 a více			

8. Bydlíte v bytě/domě(zaškrtněte prosím všechny odpovídající možnosti):
- ☐ sám
  - ☐ s partnerem/partnerkou/manželem/manželkou
  - ☐ dětmi
  - ☐ rodiči
  - ☐ kamarády
  - ☐ dalšími příbuznými
  - ☐ s lidmi, které jsem dříve neznal
9. Žijete v blízkosti větší skupiny svých krajanů? (vzdálenost pěšky do 5 minut)
- ☐ ano ☐ ne
10. Pokud ano, v blízkosti kolika svých krajanů žijete?
- ☐ do 10 lidí
  - ☐ 10 – 50 lidí
  - ☐ 50 – 100 lidí
  - ☐ více než 100 lidí
11. Udržujete vztahy se svými krajany v Itálii?
- ☐ ano, velmi ☐ ano, někdy ☐ ano, ale velmi málo ☐ ne
12. Jste členem krajanské organizace?
- ☐ ano ☐ ne
13. Jak často obvykle jezdíte do své země původu?
- ☐ nejedním
  - ☐ jednou za rok
  - ☐ dvakrát až čtyřikrát ročně
  - ☐ více než pětkrát ročně
14. Pokud jezdíte do své země původu, obvykle na jak dlouho?
- ☐ do 10 dní
  - ☐ 10 dní – měsíc
  - ☐ 1 měsíc – půl roku
  - ☐ více než půl roku
15. Jste v kontaktu s přáteli a rodinou ve své zemi původu?
- ☐ ne ☐ ano, často
- ☐ ano, občas ☐ ano, několikrát týdně
16. Pokud ano, jakým způsobem nejčastěji komunikujete? Označte na stupnici 1 až 4, kde 1 je nejčastější způsob komunikace a 4 nejméně častý.
- ☐ telefon
  - ☐ pošta
  - ☐ internet – e-mail
  - ☐ internet – chat, sociální sítě, Skype
17. V následující tabulce prosím zaškrtněte Vámi dosažené vzdělání:

Vzdělání	Země původu	Itálie	Jiná země – jaká?
Žádné vzdělání			
Základní			
Vyučení			
SŠ			
VŠ			

18. Jaký je obor, který jste vystudoval/a? .....

19. Jaké bylo Vaše poslední povolání ve Vaší zemi? .....

20. Pracujete v současnosti?

☐ ano ☐ ne

21. Pokud nepracujete, jste

☐ nezaměstnaný

☐ v důchodu

☐ rodičovská dovolená

☐ student

☐ jiná možnost. Uveďte prosím jaká: .....

22. Pokud pracujete, v jakém oboru?

☐ zemědělství, lesnictví, rybolov

☐ těžba nerostných surovin

☐ výroba a rozvod elektřiny, plynu, vody

☐ zpracovatelský průmysl

☐ stavebnictví

☐ obchod

☐ pohostinství, ubytování

☐ doprava, telekomunikace

☐ bankovníctví, pojišťovnictví

☐ školství

☐ věda a výzkum

☐ zdravotnictví, sociální služby

☐ pomoc v domácnosti, hlídání dětí

☐ jiná možnost. Uveďte, prosím, jaká: .....

23. Pokud pracujete, jak velká je firma, ve které pracujete? (počet zaměstnanců)

.....

24. Jaký typ práce vykonáváte?

.....

25. Využíváte kvalifikaci získanou ve své zemi?

☐ ano ☐ ne

26. Využíváte kvalifikaci získanou v Itálii?

☐ ano ☐ ne

27. Vyplňte prosím do následující tabulky místa kromě své země původu, na kterých jste pobýval před příchodem do Terstu. Uveďte prosím pouze pobyty delší než 3 měsíce.

Místo pobytu (město, země)	Začátek pobytu	Konec pobytu	Důvod pobytu	Důvod odchodu

Na závěr prosím vyplňte následující identifikační údaje.

1. Uved'te prosím, zda jste muž, nebo žena.
☐ žena ☐ muž
2. Jaký je Váš věk? .....
3. Jaký je Váš rodinný stav?
☐ svobodný/svobodná
☐ ženatý/vdaná
☐ vdova/vdovec
☐ rozvedený/rozvedená
☐ nesezdané soužití
4. Jaká je Vaše země původu? (země, kde jste se narodil/a)
☐ Rumunsko ☐ Srbsko
5. V jakém okrsku Terstu bydlíte?
☐ Altipiano Ovest
☐ Altipiano Est
☐ Roiano - Greta - Barcola - Cologna - Scorcola
☐ Città Nuova - Barriera Nuova e San Vito - Città Vecchia
☐ San Giacomo - Barriera Vecchia
☐ San Giovanni - Chiadino - Rozzol
☐ Servola - Chiarbola - Valmaura - Borgo San Sergio

Příloha 2 Základní charakteristiky respondentů dotazníkového šetření

Země původu	Srbsko	Rumunsko	Celkem
Celkem respondentů	20	10	30
Pohlaví			
Ženy	6	8	14
Muži	14	2	16
Věk			
Věk 18–30 let	3	1	4
Věk 31–40 let	4	5	9
Věk 41–50 let	8	3	11
Věk 51–60 let	4	0	4
Věk nad 60 let	1	0	1
Nevyplněno	0	1	1
Rodinný stav			
Svobodný	1	1	2
Vdaná/Ženatý	14	5	19
Rozvedený	4	4	8
Vdova/Vdovec	0	0	0
Nesezdané soužití	0	0	0
Nevyplněno	1	0	1
Délka pobytu v Itálii			
Méně než 1 rok	1	2	3
1 rok až 10 let	8	6	14
11 až 20 let	7	2	9
21 let a více	4	0	4

Zdroj: Dotazníkové šetření provedené v období března až června 2011 v Terstu

**Příloha 2 Základní charakteristiky respondentů dotazníkového šetření
(pokračování)**

Pobytový status			
Pobyt kratší než 3 měsíce	1	0	1
Občan Evropské unie	1	10	11
Trvalý pobyt	4	0	4
Povolení k pobytu za účelem sloučení rodiny	2	0	2
Povolení k pobytu za účelem zaměstnání	10	0	10
Povolení k pobytu za účelem samostatné výdělečné činnosti	1	0	1
Nevyplněno	1	0	1
Děti			
Respondent nemá děti	2	2	4
Respondent má děti	18	8	26
Respondent má jedno dítě	7	5	12
Respondent má dvě děti	8	1	9
Respondent má tři děti	1	2	3
Všechny děti žijí v Itálii	9	4	13
Některé děti žijí v Itálii	3	0	3
Děti nežijí v Itálii	3	4	7

Zdroj: Dotazníkové šetření provedené v období března až června 2011 v Terstu

Příloha 3 Seznam italských provincií s kódy*, regiony a jednotkami NUTS 1, do kterých patří, k 1. 1. 2011**

Province	Kód provincie	Region	NUTS 1
Torino (Turín)	1	Piemont	Severozápad
Vercelli	2	Piemont	Severozápad
Novara	3	Piemont	Severozápad
Cuneo	4	Piemont	Severozápad
Asti	5	Piemont	Severozápad
Alessandria	6	Piemont	Severozápad
Biella	96	Piemont	Severozápad
Verbano-Cusio-Ossola	103	Piemont	Severozápad
Aosta	7	Valle d'Aosta	Severozápad
Imperia	8	Ligurie	Severozápad
Savona	9	Ligurie	Severozápad
Genova (Janov)	10	Ligurie	Severozápad
La Spezia	11	Ligurie	Severozápad
Varese	12	Lombardie	Severozápad
Como	13	Lombardie	Severozápad
Sondrio	14	Lombardie	Severozápad
Milano (Milán)	15	Lombardie	Severozápad
Bergamo	16	Lombardie	Severozápad
Brescia	17	Lombardie	Severozápad
Pavia	18	Lombardie	Severozápad
Cremona	19	Lombardie	Severozápad
Mantova	20	Lombardie	Severozápad
Lecco	97	Lombardie	Severozápad
Lodi	98	Lombardie	Severozápad
Monza de della Brianza	108	Lombardie	Severozápad
Bolzano-Bozen	21	Trentino-Alto Adige	Severovýchod
Trento	22	Trentino-Alto Adige	Severovýchod
Verona	23	Benátsko	Severovýchod
Vicenza	24	Benátsko	Severovýchod
Belluno	25	Benátsko	Severovýchod
Treviso	26	Benátsko	Severovýchod
Venezia (Benátky)	27	Benátsko	Severovýchod
Padova	28	Benátsko	Severovýchod
Rovigo	29	Benátsko	Severovýchod
Udine	30	Friuli-Venezia Giulia	Severovýchod
Gorizia	31	Friuli-Venezia Giulia	Severovýchod

Příloha 3 Seznam italských provincií s kódy*, regiony a jednotkami NUTS 1, do kterých patří, k 1. 1. 2011** (pokračování)

Trieste (Terst)	32	Friuli-Venezia Giulia	Severovýchod
Pordenone	93	Friuli-Venezia Giulia	Severovýchod
Piacenza	33	Emilia-Romagna	Severovýchod
Parma	34	Emilia-Romagna	Severovýchod
Reggio nell'Emilia	35	Emilia-Romagna	Severovýchod
Modena	36	Emilia-Romagna	Severovýchod
Bologna (Boloňa)	37	Emilia-Romagna	Severovýchod
Ferrara	38	Emilia-Romagna	Severovýchod
Ravenna	39	Emilia-Romagna	Severovýchod
Forlì-Cesena	40	Emilia-Romagna	Severovýchod
Rimini	99	Emilia-Romagna	Severovýchod
Pesaro e Urbino	41	Marche	Střední Itálie
Ancona	42	Marche	Střední Itálie
Macerata	43	Marche	Střední Itálie
Ascoli Piceno	44	Marche	Střední Itálie
Fermo	109	Marche	Střední Itálie
Massa-Carrara	45	Toskánsko	Střední Itálie
Lucca	46	Toskánsko	Střední Itálie
Pistoia	47	Toskánsko	Střední Itálie
Firenze (Florencie)	48	Toskánsko	Střední Itálie
Livorno	49	Toskánsko	Střední Itálie
Pisa	50	Toskánsko	Střední Itálie
Arezzo	51	Toskánsko	Střední Itálie
Siena	52	Toskánsko	Střední Itálie
Grosseto	53	Toskánsko	Střední Itálie
Prato	100	Toskánsko	Střední Itálie
Perugia	54	Umbrie	Střední Itálie
Terni	55	Umbrie	Střední Itálie
Viterbo	56	Lazio	Střední Itálie
Rieti	57	Lazio	Střední Itálie
Roma (Řím)	58	Lazio	Střední Itálie
Latina	59	Lazio	Střední Itálie
Frosinone	60	Lazio	Střední Itálie
Caserta	61	Kampánie	Jižní Itálie
Benevento	62	Kampánie	Jižní Itálie
Napoli (Neapol)	63	Kampánie	Jižní Itálie
Avellino	64	Kampánie	Jižní Itálie
Salerno	65	Kampánie	Jižní Itálie
L'Aquila	66	Abruzzo	Jižní Itálie
Teramo	67	Abruzzo	Jižní Itálie

Příloha 3 Seznam italských provincií s kódy*, regiony a jednotkami NUTS 1, do kterých patří, k 1. 1. 2011** (pokračování)

Pescara	68	Abruzzo	Jižní Itálie
Chieti	69	Abruzzo	Jižní Itálie
Campobasso	70	Molise	Jižní Itálie
Isernia	94	Molise	Jižní Itálie
Foggia	71	Apulie	Jižní Itálie
Bari	72	Apulie	Jižní Itálie
Taranto	73	Apulie	Jižní Itálie
Brindisi	74	Apulie	Jižní Itálie
Lecce	75	Apulie	Jižní Itálie
Barletta-Andria-Trani	110	Apulie	Jižní Itálie
Potenza	76	Basilicata	Jižní Itálie
Matera	77	Basilicata	Jižní Itálie
Cosenza	78	Kalábrie	Jižní Itálie
Catanzaro	79	Kalábrie	Jižní Itálie
Reggio di Calabria	80	Kalábrie	Jižní Itálie
Crotone	101	Kalábrie	Jižní Itálie
Vibo Valentia	102	Kalábrie	Jižní Itálie
Trapani	81	Sicílie	Ostrovy
Palermo	82	Sicílie	Ostrovy
Messina	83	Sicílie	Ostrovy
Agrigento	84	Sicílie	Ostrovy
Caltanissetta	85	Sicílie	Ostrovy
Enna	86	Sicílie	Ostrovy
Catania	87	Sicílie	Ostrovy
Ragusa	88	Sicílie	Ostrovy
Siracusa (Syrakusy)	89	Sicílie	Ostrovy
Sassari	90	Sardinie	Ostrovy
Nuoro	91	Sardinie	Ostrovy
Cagliari	92	Sardinie	Ostrovy
Oristano	95	Sardinie	Ostrovy
Olbia-Tempio	104	Sardinie	Ostrovy
Ogliastra	105	Sardinie	Ostrovy
Medio Campidano	106	Sardinie	Ostrovy
Carbonia-Iglesias	107	Sardinie	Ostrovy

* Tyto kódy slouží zejména pro statistické účely.

** V současnosti je počet italských provincií 110. Tři z nich (Monza e Brianza, Fermo, Barletta-Andria-Trani) byly zřízeny parlamentem v roce 2004, fungovat začaly v roce 2009, ale statistická data za tyto provincie zatím nejsou dostupná, proto v této práci nefigurují. V roce 2001 zřídil region Sardinie čtyři provincie (Olbia-Tempio, Ogliastra, Medio Campidano, Carbonia-Iglesias) funkční od roku 2005. Za tyto provincie jsou statistická data dostupná od roku 2007 nebo 2008 (záleží na typu dat). Proto je v kvantitativním výzkumu použito pro první období 103 provincií a 107 pro období druhé.

Příloha 4 Mapa italských provincií dle administrativního uspořádání platného k 1. 1. 2001. Provincie jsou označeny statistickými kódy – viz příloha č. 3.

Příloha 5 – tabulka 1 Počet obyvatel, rozloha, počet cizinců a občanů Rumunska a Srbska a Černé Hory v italských provinciích k 1. 1. 2004. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet obyvatel	Rozloha	Počet cizinců	Občané Rumunska	Občané Srbska a Černé Hory
Torino	2 191 960	6 830,25	86 728	24 818	609
Vercelli	177 049	2 088,08	6 931	486	55
Novara	350 689	1 338,12	15 017	712	21
Cuneo	566 062	6 902,68	26 154	2 619	136
Asti	212 219	1 510,78	10 710	1 691	71
Alessandria	423 118	3 560,42	17 131	2 020	226
Biella	188 421	917,30	6 910	549	42
Verbano-Cusio-Ossola	160 697	2 254,83	4 563	240	38
Aosta	122 040	3 263,24	3 636	255	11
Imperia	207 997	1 155,91	9 403	317	22
Savona	279 535	1 544,77	9 283	391	101
Genova	871 733	1 838,47	28 052	670	255
La Spezia	218 209	882,40	6 456	275	8
Varese	829 629	1 198,71	34 141	1 301	423
Como	551 655	1 288,07	21 733	1 101	256
Sondrio	178 393	3 211,90	3 426	215	32
Milano	3 775 765	1 984,40	201 150	9 420	1 650
Bergamo	1 003 808	2 722,86	50 749	3 129	1 421
Brescia	1 149 768	4 784,36	82 895	5 063	2 465
Pavia	504 761	2 964,73	18 666	2 513	55
Cremona	342 844	1 770,57	17 450	2 130	380
Mantova	385 900	2 338,84	24 045	1 573	366
Lecco	318 824	816,17	12 569	648	523
Lodi	205 449	782,20	9 866	1 395	105
Bolzano-Bozen	471 635	7 399,92	19 185	310	1 533
Trento	490 829	6 206,90	23 489	2 066	1 650
Verona	849 999	3 120,97	50 922	6 168	1 972
Vicenza	819 297	2 725,09	55 830	3 139	9 142
Belluno	211 493	3 678,02	7 541	302	358
Treviso	824 500	2 476,68	54 400	6 468	2 912
Venezia	822 591	2 466,49	27 494	2 685	1 217
Padova	871 190	2 141,59	37 456	8 193	718
Rovigo	243 829	1 790,01	6 791	392	174
Udine	525 019	4 904,25	18 654	1 749	1 532
Gorizia	139 407	466,02	5 165	199	552
Trieste	239 366	211,82	11 432	250	3 947
Pordenone	294 395	2 276,30	16 638	2 024	339
Piacenza	270 946	2 589,47	15 382	784	326
Parma	399 738	3 449,32	22 035	885	162
Reggio nell'Emilia	471 912	2 292,89	30 324	846	443
Modena	651 996	2 682,86	41 639	1 725	339

Příloha 5 – tabulka 1 (pokračování) Počet obyvatel, rozloha, počet cizinců a občanů Rumunska a Srbska a Černé Hory v italských provinciích k 1. 1. 2004. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet obyvatel	Rozloha	Počet cizinců	Občané Rumunska	Občané Srbska a Černé Hory
Bologna	934 983	3 702,41	47 431	2 729	1 201
Ferrara	347 360	2 631,82	8 453	447	165
Ravenna	355 395	1 858,49	15 978	1 562	135
Forlì-Cesena	366 805	2 376,80	16 219	1 236	221
Rimini	281 344	861,48	12 936	634	151
Pesaro e Urbino	361 394	2 564,21	17 321	1 025	213
Ancona	457 611	1 940,16	20 669	1 574	259
Macerata	309 493	2 773,75	18 376	1 248	301
Ascoli Piceno	376 329	2 087,70	14 191	881	179
Massa-Carrara	198 647	1 156,44	5 917	630	5
Lucca	377 036	1 772,81	11 920	1 399	100
Pistoia	274 167	964,98	12 473	1 495	118
Firenze	957 949	3 514,38	56 446	3 691	1 476
Livorno	328 957	1 212,43	9 212	436	76
Pisa	391 145	2 445,82	15 681	640	254
Arezzo	330 123	3 235,88	17 322	4 143	433
Siena	258 821	3 821,22	12 777	1 185	647
Grosseto	215 834	4 504,29	7 467	724	109
Prato	233 392	365,26	15 585	569	99
Perugia	622 699	6 334,09	34 347	2 803	459
Terni	225 323	2 121,95	8 804	1 499	31
Viterbo	295 702	3 611,53	10 055	2 382	160
Rieti	151 782	2 749,16	4 095	616	30
Roma	3 758 015	5 380,95	170 219	29 747	3 328
Latina	512 136	2 250,44	11 218	2 579	112
Frosinone	487 504	3 243,89	9 138	1 472	48
Caserta	868 517	2 639,38	13 138	267	60
Benevento	287 563	2 070,63	2 254	175	21
Napoli	3 085 447	1 171,13	32 475	442	705
Avellino	436 051	2 791,64	5 145	177	38
Salerno	1 082 775	4 917,46	12 384	413	20
L'Aquila	302 256	5 034,46	10 587	1 225	704
Teramo	293 517	1 950,61	9 280	756	259
Pescara	305 725	1 189,29	5 408	444	65
Chieti	384 398	2 588,35	7 191	593	147
Campobasso	231 742	2 908,80	2 187	91	33
Isernia	89 955	1 528,88	996	118	22
Foggia	688 001	6 966,17	8 247	372	336
Bari	1 571 689	5 364,10	20 238	320	126
Taranto	579 696	2 428,71	3 807	55	60

Příloha 5 – tabulka 1 (pokračování) Počet obyvatel, rozloha, počet cizinců a občanů Rumunska a Srbska a Černé Hory v italských provinciích k 1. 1. 2004. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet obyvatel	Rozloha	Počet cizinců	Občané Rumunska	Občané Srbska a Černé Hory
Brindisi	400 569	1 839,53	3 590	69	6
Lecce	801 035	2 759,40	7 103	97	244
Potenza	392 754	6 548,49	2 462	201	7
Matera	204 246	3 446,12	2 692	68	1
Cosenza	734 073	6 649,96	6 613	205	104
Catanzaro	368 970	2 391,35	5 283	115	12
Reggio di Calabria	565 262	3 183,19	10 952	426	65
Crotone	173 140	1 716,58	2 666	88	182
Vibo Valentia	169 893	1 139,47	1 899	99	0
Trapani	428 747	2 461,65	5 491	85	167
Palermo	1 238 571	4 992,23	16 081	162	658
Messina	658 924	3 247,34	10 993	172	212
Agrigento	456 818	3 044,85	3 891	369	17
Caltanissetta	275 908	2 128,45	1 658	106	16
Enna	175 328	2 561,86	912	156	6
Catania	1 067 307	3 552,20	11 470	302	166
Ragusa	304 297	1 614,02	8 506	104	28
Siracusa	397 362	2 108,80	3 898	103	1
Sassari	460 684	7 680,70	5 731	145	197
Nuoro	263 993	6 883,20	1 704	61	16
Cagliari	765 027	6 895,38	6 089	133	38
Oristano	153 392	2 630,60	847	36	72

Příloha 5 – tabulka 2 Nezaměstnanost, celková zaměstnanost a zaměstnanost v zemědělství, průmyslu a službách v italských provinciích k 1. 1. 2004. Zdroj: ISTAT

Provincie	Nezaměstnanost (%)	Zaměstnaní v zemědělství	Zaměstnaní v průmyslu	Zaměstnaní ve službách	Celkem zaměstnaných
Torino	6,11	15 337	247 162	573 936	901 507
Vercelli	4,47	4 320	23 136	41 689	74 852
Novara	6,12	4 121	49 250	86 523	151 545
Cuneo	2,21	26 533	74 605	136 449	257 726
Asti	5,06	5 979	24 625	48 327	86 302
Alessandria	5,16	9 187	51 383	103 762	177 239
Biella	5,06	1 026	32 864	38 003	78 403
Verbano-Cusio-Ossola	4,52	1 026	18 617	42 332	68 062
Aosta	3,00	2 285	7 359	39 164	55 512
Imperia	9,25	4 517	7 274	58 100	77 377
Savona	5,38	3 469	11 015	83 142	105 851
Genova	5,23	2 179	48 909	263 466	340 744
La Spezia	5,07	1 409	10 815	65 581	82 555
Varese	3,49	1 996	127 879	222 749	384 682
Como	3,43	2 081	88 820	135 786	246 214
Sondrio	4,21	1 850	14 413	49 603	74 777
Milano	4,64	6 563	440 471	1 165 107	1 712 822
Bergamo	3,63	6 680	166 128	216 801	444 870
Brescia	3,52	21 310	179 978	265 173	509 643
Pavia	4,33	7 476	60 576	135 597	219 939
Cremona	4,34	6 982	49 551	81 786	148 278
Mantova	3,17	13 402	66 280	83 705	176 703
Lecco	2,68	1 632	55 268	73 827	141 058
Lodi	4,23	2 790	24 794	57 598	92 644
Bolzano-Bozen	2,65	18 012	33 341	151 239	221 875
Trento	3,19	11 112	43 039	143 387	216 422
Verona	4,69	20 440	103 776	218 631	370 614
Vicenza	3,28	13 826	145 053	184 006	374 218
Belluno	2,74	1 711	32 984	49 087	92 382
Treviso	4,07	14 673	137 300	191 670	370 968
Venezia	4,90	15 243	83 990	219 778	345 598
Padova	4,08	8 991	104 977	242 370	388 260
Rovigo	6,33	11 312	25 079	50 622	100 220
Udine	3,51	7 842	51 698	139 089	220 174
Gorizia	3,44	2 426	16 596	32 919	55 624
Trieste	4,78	455	10 311	79 210	93 936
Pordenone	4,19	3 882	48 418	70 228	129 976
Piacenza	3,36	7 103	27 349	70 263	112 253
Parma	3,57	6 649	53 915	107 564	181 125
Reggio nell'Emilia	2,72	9 596	77 751	117 989	223 591
Modena	3,74	10 203	114 569	158 613	304 331

Příloha 5 – tabulka 2 (pokračování) Nezaměstnanost, celková zaměstnanost a zaměstnanost v zemědělství, průmyslu a službách v italských provinciích k 1. 1. 2004. Zdroj: ISTAT

Provincie	Nezaměstnanost (%)	Zaměstnaní v zemědělství	Zaměstnaní v průmyslu	Zaměstnaní ve službách	Celkem zaměstnaných
Bologna	3,08	12 138	110 727	276 799	423 857
Ferrara	4,26	13 383	42 542	93 524	158 549
Ravenna	4,26	17 103	38 381	88 563	156 622
Forlì-Cesena	4,18	11 224	33 663	104 351	164 638
Rimini	5,85	2 028	22 538	88 386	121 447
Pesaro e Urbino	5,01	6 025	45 680	86 999	153 196
Ancona	5,22	6 570	56 846	119 546	191 323
Macerata	5,25	3 093	50 698	66 722	127 231
Ascoli Piceno	5,78	7 429	55 434	87 212	161 660
Massa-Carrara	7,81	886	11 439	55 845	74 591
Lucca	5,91	5 715	36 933	104 433	159 189
Pistoia	6,01	4 127	36 648	64 777	116 873
Firenze	4,97	7 635	88 343	280 288	407 016
Livorno	5,64	2 868	24 721	90 677	126 413
Pisa	4,58	7 481	46 682	96 284	161 439
Arezzo	4,40	6 214	46 373	77 686	141 248
Siena	3,21	12 621	21 513	69 025	112 519
Grosseto	5,41	11 238	9 230	60 008	86 926
Prato	5,59	326	37 865	56 941	101 460
Perugia	5,55	8 941	62 719	163 256	256 138
Terni	6,13	3 930	15 487	57 756	83 778
Viterbo	8,34	4 545	10 101	85 870	110 821
Rieti	7,79	2 874	8 573	39 495	56 627
Roma	7,51	13 816	156 151	1 293 855	1 548 938
Latina	8,82	13 747	34 714	125 408	193 737
Frosinone	10,65	3 202	47 764	98 237	166 045
Caserta	12,19	17 357	38 825	175 786	258 558
Benevento	12,83	12 156	11 656	60 875	94 488
Napoli	18,87	23 803	123 920	671 717	907 816
Avellino	11,20	9 655	31 624	86 405	142 345
Salerno	11,73	25 087	46 126	256 208	357 970
L'Aquila	8,35	2 279	17 493	76 521	104 748
Teramo	6,08	3 892	28 222	66 621	112 730
Pescara	8,45	4 539	20 093	83 241	119 127
Chieti	8,59	12 492	40 076	81 290	142 609
Campobasso	11,77	7 969	15 465	47 127	78 531
Isernia	10,22	1 262	5 544	20 509	30 796
Foggia	19,26	27 340	28 849	115 617	191 800
Bari	14,67	35 865	88 033	336 377	505 798
Taranto	14,03	22 680	35 259	98 604	167 560
Brindisi	16,11	17 224	17 674	75 742	124 459

Příloha 5 – tabulka 2 (pokračování) Nezaměstnanost, celková zaměstnanost a zaměstnanost v zemědělství, průmyslu a službách v italských provinciích k 1. 1. 2004. Zdroj: ISTAT

Provincie	Nezaměstnanost (%)	Zaměstnaní v zemědělství	Zaměstnaní v průmyslu	Zaměstnaní ve službách	Celkem zaměstnaných
Lecce	14,69	18 025	35 163	163 199	245 617
Potenza	12,33	13 885	23 094	74 396	127 838
Matera	13,84	7 526	12 601	39 345	66 010
Cosenza	10,85	32 880	20 475	156 203	232 666
Catanzaro	13,07	8 707	9 510	87 031	119 015
Reggio di Calabria	19,24	19 004	15 802	120 705	170 311
Crotone	16,45	6 318	3 775	31 479	47 866
Vibo Valentia	12,51	6 969	5 059	32 528	50 262
Trapani	15,78	12 025	12 298	86 504	125 417
Palermo	20,32	15 610	31 940	275 604	352 070
Messina	16,11	11 567	18 542	146 958	197 582
Agrigento	20,45	12 728	10 432	86 025	119 722
Caltanissetta	20,44	5 193	8 868	50 893	71 183
Enna	21,61	3 835	3 998	32 582	46 134
Catania	14,97	20 151	30 933	224 239	303 764
Ragusa	7,98	21 149	10 739	73 689	114 333
Siracusa	17,67	7 189	15 038	74 083	108 728
Sassari	13,60	6 898	21 384	119 423	171 390
Nuoro	10,16	10 303	13 329	60 416	94 178
Cagliari	15,76	11 922	35 541	196 019	273 109
Oristano	11,42	7 912	5 202	35 136	54 752

Příloha 5 – tabulka 3 Počet dobrovolnických organizací, dobrovolníků, klientů dobrovolnických organizací a imigrantů a uprchlíků jako klientů dobrovolnických organizací k 1. 1. 2004.

Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet dobrovolnických organizací	Počet dobrovolníků	Celkový počet klientů dobrovolnických organizací	Imigranti jako klienti dobrovolnických organizací	Uprchlíci jako klienti dobrovolnických organizací
Torino	746	27 601	359 518	36 099	599
Vercelli	88	2 934	20 673	884	0
Novara	170	4 416	33 011	561	1
Cuneo	209	10 528	68 309	906	1
Asti	80	3 019	48 587	934	0
Alessandria	188	5 301	73 452	3 780	29
Biella	92	2 372	17 131	2 300	0
Verbano-Cusio-Ossola	53	2 972	23 513	396	0
Aosta	90	2 254	13 216	548	3
Imperia	80	2 953	85 303	9 141	12
Savona	163	7 142	98 461	769	0
Genova	423	19 105	281 168	8 141	163
La Spezia	96	4 289	38 813	2 395	0
Varese	266	9 526	66 651	1 544	52
Como	158	6 740	53 199	1 486	40
Sondrio	66	2 907	10 511	39	0
Milano	1 105	60 215	652 901	22 357	812
Bergamo	533	13 525	129 408	3 332	22
Brescia	467	20 014	184 785	2 921	85
Pavia	144	5 315	83 363	4 181	24
Cremona	232	6 795	64 108	1 639	46
Mantova	277	6 996	63 129	1 486	4
Lecco	167	5 368	38 424	1 319	15
Lodi	84	2 570	27 426	139	0
Bolzano-Bozen	1 356	79 644	112 300	480	277
Trento	371	10 188	56 673	361	62
Verona	402	12 535	119 840	9 835	755
Vicenza	296	10 409	55 511	2 671	4
Belluno	175	5 559	33 430	30	0
Treviso	345	11 015	51 465	88	0
Venezia	308	10 060	110 815	4 211	14
Padova	393	10 059	85 316	1 488	209
Rovigo	99	2 502	16 826	638	0
Udine	233	8 069	58 645	574	30
Gorizia	117	2 415	29 484	349	0
Trieste	196	9 639	73 216	343	64
Pordenone	155	5 136	41 231	25	0

Příloha 5 – tabulka 3 (pokračování) Počet dobrovolnických organizací, dobrovolníků, klientů dobrovolnických organizací a imigrantů a uprchlíků jako klientů dobrovolnických organizací k 1. 1. 2004. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet dobrovolnických organizací	Počet dobrovolníků	Celkový počet klientů dobrovolnických organizací	Imigranti jako klienti dobrovolnických organizací	Uprchlíci jako klienti dobrovolnických organizací
Piacenza	165	7 183	62 111	4 506	55
Parma	290	12 365	102 256	881	26
Reggio nell'Emilia	225	8 599	75 145	781	0
Modena	302	12 937	128 073	5 347	50
Bologna	424	17 622	107 305	9 008	272
Ferrara	189	5 091	36 236	1 499	20
Ravenna	211	8 271	38 029	2 514	0
Forlì-Cesena	243	7 171	74 856	3 056	133
Rimini	131	3 829	30 218	5 915	0
Pesaro e Urbino	194	4 582	34 152	6 285	0
Ancona	274	13 389	146 133	5 350	31
Macerata	169	3 992	33 766	9 956	0
Ascoli Piceno	162	7 180	75 448	1 500	0
Massa-Carrara	105	3 794	57 942	133	0
Lucca	347	12 521	158 383	440	11
Pistoia	154	6 293	88 463	710	0
Firenze	522	39 785	306 316	9 574	241
Livorno	186	8 537	135 091	1 042	0
Pisa	206	11 012	129 119	502	14
Arezzo	189	6 277	69 755	827	12
Siena	212	9 276	108 072	373	0
Grosseto	127	3 262	31 871	584	0
Prato	96	3 961	32 316	764	24
Perugia	338	8 543	90 154	3 951	0
Terni	122	2 377	25 821	38	0
Viterbo	57	1 706	36 016	7 880	4 988
Rieti	22	728	8 523	642	37
Roma	481	26 945	194 811	23 996	8 801
Latina	57	1 442	17 601	5 251	3
Frosinone	44	1 206	6 454	132	20
Caserta	118	3 879	33 165	11 337	1 645
Benevento	50	2 130	21 796	43	0
Napoli	506	22 353	138 187	14 222	0
Avellino	97	3 811	34 701	271	0
Salerno	193	9 421	47 384	697	0

Příloha 5 – tabulka 3 (pokračování) Počet dobrovolnických organizací, dobrovolníků, klientů dobrovolnických organizací a imigrantů a uprchlíků jako klientů dobrovolnických organizací k 1. 1. 2004. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet dobrovolnických organizací	Počet dobrovolníků	Celkový počet klientů dobrovolnických organizací	Imigranti jako klienti dobrovolnických organizací	Uprchlíci jako klienti dobrovolnických organizací
L'Aquila	75	2 083	13 677	1 414	0
Teramo	61	2 672	18 395	451	0
Pescara	76	2 457	12 007	68	0
Chieti	71	1 374	10 019	72	0
Campobasso	120	2 801	44 526	0	0
Isernia	46	1 128	5 895	17	0
Foggia	91	3 479	12 528	632	19
Bari	171	5 857	72 250	2 876	3
Taranto	60	1 343	23 540	41	0
Brindisi	45	1 539	3 650	0	0
Lecce	163	4 816	20 317	96	0
Potenza	177	6 689	35 399	152	0
Matera	76	2 323	7 080	405	165
Cosenza	168	5 628	32 901	1 680	0
Catanzaro	123	4 482	48 642	997	0
Reggio di Calabria	109	7 380	33 849	4 014	0
Crotone	26	842	3 417	43	0
Vibo Valentia	22	509	7 703	381	0
Trapani	50	986	6 917	0	0
Palermo	165	5 178	46 160	119	23
Messina	67	2 393	14 511	4 664	0
Agrigento	63	1 841	4 694	123	17
Caltanissetta	26	841	5 259	15	0
Enna	34	1 072	5 844	14	14
Catania	136	4 931	34 531	4 825	37
Ragusa	38	1 285	8 893	11	0
Siracusa	63	2 297	17 455	0	323
Sassari	256	8 749	58 953	1 304	0
Nuoro	164	7 495	20 378	250	0
Cagliari	550	15 427	128 468	2 073	2 732
Oristano	98	2 501	9 711	83	0

Příloha 5 – tabulka 4 Počet obyvatel, počet studentů a podíl lidí s vysokoškolským diplomem v italských regionech k 1. 1. 2004. Zdroj: ISTAT

Region	Počet obyvatel	Počet studentů*	Procento obyvatel s vysokoškolským diplomem
Abruzzo	1 285 896	53 004	9,9
Apulie	4 040 990	100 652	6,7
Basilicata	597 000	7 625	6,4
Benátsko	4 642 899	104 820	7,7
Emilia-Romagna	4 080 479	164 904	9,5
Friuli-Venezia Giulia	1 198 187	40 590	8,2
Kalábrie	2 011 338	51 083	8,1
Kampánie	5 760 353	207 591	7,7
Lazio	5 205 139	246 183	12,0
Ligurie	1 577 474	34 915	10,5
Lombardie	9 246 796	236 799	9,1
Marche	1 504 827	57 198	9,0
Molise	321 697	9 680	8,7
Piemont	4 270 215	91 658	7,6
Sardinie	1 643 096	46 397	7,1
Sicílie	5 003 262	156 481	7,1
Toskánsko	3 566 071	131 878	8,8
Trentino-Alto Adige	962 464	15 778	7,6
Umbrie	848 022	37 725	9,8
Valle d'Aosta	122 040	518	7,7

* Počet studentů je vázán na sídlo univerzity, nikoliv na trvalé bydliště studentů.

Příloha 5 – tabulka 5 Počet obyvatel, rozloha, počet cizinců a občanů Rumunska a Srbska a Černé Hory v italských provinciích k 1. 1. 2005. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet obyvatel	Rozloha	Počet cizinců	Občané Rumunska	Občané Srbska a Černé Hory
Torino	2 236 941	6830,3	106276	33628	729
Vercelli	177 280	2088,1	8061	690	67
Novara	353 743	1338,1	17621	904	27
Cuneo	569 987	6902,7	30355	3484	331
Asti	213 369	1510,8	12064	2091	71
Alessandria	429 080	3560,4	20849	2797	223
Biella	188 197	917,3	7760	739	26
Verbano-Cusio-Ossola	161 575	2254,8	5552	372	87
Aosta	122 868	3263,2	4258	375	14
Imperia	215 591	1155,9	11036	413	30
Savona	281 620	1544,8	11114	528	112
Genova	875732	1838,5	36335	1082	245
La Spezia	219 366	882,4	7509	402	10
Varese	843 250	1198,7	41206	1855	474
Como	560 941	1288,1	26096	1556	229
Sondrio	179 089	3211,9	4035	296	65
Milano	3 839 216	1984,4	260307	14790	1869
Bergamo	1 022 428	2722,9	63674	4346	1684
Brescia	1 169 259	4784,4	99640	6767	2827
Pavia	510 505	2964,7	22695	3302	88
Cremona	346 168	1770,6	20676	2812	501
Mantova	390 957	2338,8	28989	2071	418
Lecco	322 150	816,2	14838	930	436
Lodi	209 129	782,2	12123	1889	127
Bolzano-Bozen	477 067	7399,9	22152	431	1725
Trento	497 546	6206,9	27456	2726	1795
Verona	860 796	3121,0	58726	8137	2041
Vicenza	831 356	2725,1	65667	4249	10303
Belluno	212 244	3678,0	8676	411	406
Treviso	838 732	2476,7	65546	8375	3395
Venezia	829 418	2466,5	34506	3903	1413
Padova	882 779	2141,6	46060	10964	884
Rovigo	244 625	1790,0	8551	520	205
Udine	528246	4904,3	21689	2288	1822
Gorizia	140 681	466,0	5953	273	628
Trieste	238 092	211,8	11541	320	4412
Pordenone	297 699	2276,3	19732	2821	387
Piacenza	273 689	2589,5	18690	1163	355
Parma	413 198	3449,3	27716	1246	197
Reggio nell'Emilia	487 003	2292,9	38046	1207	438
Modena	659 925	2682,9	49922	2380	391

Příloha 5 – tabulka 5 (pokračování) Počet obyvatel, rozloha, počet cizinců a občanů Rumunska a Srbska a Černé Hory v italských provinciích k 1. 1. 2005. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet obyvatel	Rozloha	Počet cizinců	Občané Rumunska	Občané Srbska a Černé Hory
Bologna	944 297	3702,4	55840	3814	1311
Ferrara	349 774	2631,8	11294	667	278
Ravenna	365 369	1858,5	20142	2232	205
Forlì-Cesena	371 318	2376,8	20070	1776	235
Rimini	286 796	861,5	15441	902	134
Pesaro e Urbino	365 249	2564,2	19894	1314	231
Ancona	461 345	1940,2	23883	2059	364
Macerata	313 225	2773,8	21357	1591	391
Ascoli Piceno	378 961	2087,7	16756	1194	266
Massa-Carrara	200 644	1156,4	6770	840	2
Lucca	379 117	1772,8	13845	1963	169
Pistoia	277 028	965,0	14669	1957	109
Firenze	965 388	3514,4	64421	5288	1711
Livorno	330 739	1212,4	11409	728	120
Pisa	394 101	2445,8	18029	847	286
Arezzo	333 385	3235,9	20267	5171	503
Siena	260 882	3821,2	15234	1754	759
Grosseto	218 159	4504,3	9199	1090	134
Prato	238 826	365,3	19765	859	135
Perugia	632 420	6334,1	42999	3875	646
Terni	226 518	2122,0	10471	2001	54
Viterbo	299 830	3611,5	12248	3247	148
Rieti	153 258	2749,2	5008	999	24
Roma	3 807 992	5381,0	206412	45144	3517
Latina	519 850	2250,4	13906	3910	120
Frosinone	489 042	3243,9	10273	2005	75
Caserta	879 342	2639,4	18227	376	195
Benevento	289 455	2070,6	2676	220	19
Napoli	3 092 859	1171,1	40413	551	487
Avellino	437 560	2791,6	6520	231	38
Salerno	1 089 770	4917,5	17937	582	17
L'Aquila	304 068	5034,5	12196	1632	825
Teramo	296 063	1950,6	11486	1050	282
Pescara	307 974	1189,3	6574	635	230
Chieti	391 167	2588,4	8326	930	198
Campobasso	231 867	2908,8	2586	168	42
Isernia	90 086	1528,9	1204	191	9
Foggia	686 856	6966,2	9217	477	44
Bari	1 594 109	5364,1	22440	441	278

Příloha 5 – tabulka 5 (pokračování) Počet obyvatel, rozloha, počet cizinců a občanů Rumunska a Srbska a Černé Hory v italských provinciích k 1. 1. 2005. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet obyvatel	Rozloha	Počet cizinců	Občané Rumunska	Občané Srbska a Černé Hory
Taranto	580 588	2428,7	4018	76	21
Brindisi	401 217	1839,5	3894	95	26
Lecce	805 397	2759,4	8374	154	52
Potenza	392 218	6548,5	2885	285	13
Matera	204 328	3446,1	3038	161	27
Cosenza	732 615	6650,0	7778	312	77
Catanzaro	368 923	2391,4	5982	171	20
Reggio di Calabria	565 866	3183,2	12265	524	86
Crotone	172 970	1716,6	2841	117	166
Vibo Valentia	168 894	1139,5	2329	131	2
Trapani	432 963	2461,7	5951	132	251
Palermo	1 239 272	4992,2	17630	221	690
Messina	657 785	3247,3	11948	233	221
Agrigento	456 612	3044,9	4322	504	21
Caltanissetta	275 221	2128,5	1926	177	15
Enna	174 426	2561,9	1011	192	14
Catania	1 071 883	3552,2	12177	365	178
Ragusa	306 741	1614,0	10281	141	9
Siracusa	398 178	2108,8	4433	129	1
Sassari	465 624	7680,7	6220	210	67
Nuoro	263 437	6883,2	1927	74	15
Cagliari	767 062	6895,4	6876	159	48
Oristano	153 929	2630,6	949	42	76

Příloha 6 – tabulka 6 Nezaměstnanost, celková zaměstnanost a zaměstnanost v zemědělství, průmyslu a službách v italských provinciích k 1. 1. 2005. Zdroj: ISTAT

Provincie	Nezaměstnanost (%)	Zaměstnaní v zemědělství	Zaměstnaní v průmyslu	Zaměstnaní ve službách	Celkem zaměstnaných
Torino	4,83	15 385	262 525	597 048	934 413
Vercelli	4,71	4 504	21 540	40 273	73 493
Novara	4,63	4 230	45 459	90 747	155 121
Cuneo	3,15	30 025	68 447	132 830	254 469
Asti	5,08	6 555	23 451	49 891	88 121
Alessandria	5,24	7 528	54 408	105 239	177 693
Biella	5,42	1 307	30 992	39 661	78 001
Verbano-Cusio-Ossola	4,94	1 135	17 910	42 067	67 526
Aosta	3,24	2 704	7 104	38 004	54 797
Imperia	7,45	4 320	10 706	56 795	80 797
Savona	5,28	5 740	14 274	83 418	111 673
Genova	5,49	1 739	41 913	270 100	340 819
La Spezia	5,80	1 474	16 873	63 909	86 669
Varese	5,08	3 470	119 228	215 814	374 276
Como	4,08	1 976	86 511	137 633	246 330
Sondrio	3,95	2 530	14 980	47 525	74 211
Milano	4,16	4 879	442 771	1 206 329	1 756 054
Bergamo	3,18	4 626	181 674	213 163	458 995
Brescia	4,17	20 148	182 342	260 231	511 163
Pavia	4,31	7 362	58 170	135 157	220 323
Cremona	4,42	9 520	50 053	77 078	145 880
Mantova	3,87	11 393	62 826	85 074	172 852
Lecco	3,19	1 820	55 829	74 108	143 614
Lodi	3,45	3 266	24 645	53 071	90 203
Bolzano-Bozen	2,75	17 382	33 949	151 894	223 330
Trento	3,58	11 458	42 992	142 605	216 589
Verona	4,37	20 756	95 094	230 141	378 770
Vicenza	3,48	10 205	146 372	189 067	374 378
Belluno	3,77	1 737	36 440	44 885	91 354
Treviso	4,07	12 250	138 445	199 038	377 521
Venezia	4,46	13 273	75 249	231 851	351 533
Padova	4,39	6 918	117 675	225 361	385 686
Rovigo	6,19	10 194	22 351	58 569	103 938
Udine	3,26	5 823	64 248	134 412	221 536
Gorizia	4,93	2 959	14 736	34 577	55 816
Trieste	6,55	312	11 307	77 463	94 968
Pordenone	3,39	4 451	50 387	68 429	131 241
Piacenza	3,99	9 066	30 348	67 089	114 780
Parma	4,05	7 574	51 394	111 604	184 311
Reggio nell'Emilia	3,23	9 124	78 421	119 027	228 462

Příloha 5 – tabulka 6 (pokračování) Nezaměstnanost, celková zaměstnanost a zaměstnanost v zemědělství, průmyslu a službách v italských provinciích k 1. 1. 2005. Zdroj: ISTAT

Provincie	Nezaměstnanost (%)	Zaměstnaní v zemědělství	Zaměstnaní v průmyslu	Zaměstnaní ve službách	Celkem zaměstnaných
Modena	3,68	11 524	118 824	154 020	308 024
Bologna	2,70	10 651	104 633	290 136	426 428
Ferrara	5,84	12 602	45 671	87 999	155 072
Ravenna	4,16	14 300	38 879	100 196	163 700
Forlì-Cesena	4,28	6 170	34 589	107 729	164 933
Rimini	4,74	1 673	24 774	88 834	126 730
Pesaro e Urbino	3,14	4 413	45 350	89 930	155 598
Ancona	4,02	6 617	60 388	114 502	193 038
Macerata	5,23	3 947	47 674	67 553	129 169
Ascoli Piceno	6,51	7 145	47 637	89 071	156 773
Massa-Carrara	8,98	212	13 906	52 254	74 167
Lucca	4,22	5 311	30 737	107 600	156 407
Pistoia	6,76	5 611	35 660	67 553	122 880
Firenze	4,54	5 714	96 021	283 978	417 052
Livorno	5,74	4 577	23 170	87 362	124 374
Pisa	5,17	7 110	41 257	109 226	168 489
Arezzo	5,32	5 640	42 077	79 973	139 339
Siena	3,14	13 611	21 335	69 393	112 317
Grosseto	5,84	9 969	7 456	63 635	88 566
Prato	6,23	414	36 904	61 002	106 282
Perugia	6,68	11 065	61 149	163 486	259 837
Terni	4,27	3 681	16 776	56 704	85 690
Viterbo	8,95	3 387	9 521	81 917	105 171
Rieti	7,79	2 286	8 624	40 865	57 711
Roma	7,29	14 494	146 452	1 305 517	1 564 447
Latina	9,46	8 838	34 376	134 503	193 552
Frosinone	8,91	2 818	43 728	100 285	164 255
Caserta	12,32	16 789	34 338	178 856	258 562
Benevento	12,83	10 294	12 282	60 023	92 764
Napoli	17,12	21 251	116 706	655 540	884 200
Avellino	13,09	8 749	28 197	86 933	137 272
Salerno	12,20	25 651	46 056	248 428	354 019
L'Aquila	5,87	1 852	19 488	84 814	113 906
Teramo	6,55	3 979	29 607	67 359	114 788
Pescara	9,80	4 015	19 929	81 238	117 389
Chieti	8,80	11 268	37 977	86 813	145 982
Campobasso	10,49	5 802	15 150	47 670	76 864
Isernia	9,02	964	6 646	18 871	30 123
Foggia	18,49	29 587	25 809	107 858	185 187

Příloha 5 – tabulka 6 (pokračování) Nezaměstnanost, celková zaměstnanost a zaměstnanost v zemědělství, průmyslu a službách v italských provinciích k 1. 1. 2005. Zdroj: ISTAT

Provincie	Nezaměstnanost (%)	Zaměstnaní v zemědělství	Zaměstnaní v průmyslu	Zaměstnaní ve službách	Celkem zaměstnaných
Bari	13,47	29 156	94 526	328 948	502 282
Taranto	12,77	20 592	38 665	101 092	172 940
Brindisi	16,28	16 334	20 358	71 583	118 064
Lecce	14,37	12 057	33 552	169 831	243 010
Potenza	12,39	11 163	22 208	78 394	128 138
Matera	11,98	7 544	10 392	40 063	64 539
Cosenza	12,32	31 799	19 706	150 691	222 333
Catanzaro	15,45	8 632	10 031	81 945	112 514
Reggio di Calabria	16,27	20 453	17 173	118 923	173 376
Crotone	15,52	7 386	3 927	28 202	46 441
Vibo Valentia	13,12	6 293	4 387	32 420	48 755
Trapani	15,76	11 259	11 259	87 537	124 507
Palermo	19,22	16 355	33 004	284 352	357 889
Messina	13,11	12 840	19 234	157 591	209 089
Agrigento	17,71	16 286	10 093	84 963	123 940
Caltanissetta	19,19	7 036	8 271	52 998	75 583
Enna	19,42	3 489	4 069	32 748	46 407
Catania	15,31	21 593	30 538	233 579	316 059
Ragusa	10,85	18 603	12 009	65 560	106 773
Siracusa	14,59	5 529	16 900	76 465	110 597
Sassari	15,21	9 222	21 396	119 389	171 468
Nuoro	10,28	10 034	13 323	58 859	92 663
Cagliari	12,87	10 662	33 697	202 858	277 419
Oristano	10,24	7 841	5 076	35 640	55 280

Příloha 5 – tabulka 7 Počet obyvatel, počet studentů a podíl lidí s vysokoškolským diplomem v italských regionech k 1. 1. 2005. Zdroj: ISTAT

Region	Počet obyvatel	Počet studentů*	Procento obyvatel s vysokoškolským diplomem
Abruzzo	1 299 272	58 393	10,2
Apulie	4 068 167	112 710	6,9
Basilicata	596 546	7 686	7,2
Benátsko	4 699 950	105 233	8,6
Emilia-Romagna	4 151 369	161 872	9,8
Friuli-Venezia Giulia	1 204 718	36 718	9,1
Kalábrie	2 009 268	53 825	8,5
Kampánie	5 788 986	208 355	8,2
Lazio	5 269 972	249 231	12,8
Ligurie	1 592 309	35 430	10,5
Lombardie	9 393 092	234 589	9,6
Marche	1 518 780	55 934	10,0
Molise	321 953	9 756	9,4
Piemont	4 330 172	92 487	8,3
Sardinie	1 650 052	47 465	7,0
Sicílie	5 013 081	162 090	7,5
Toskánsko	3 598 269	12 864	9,8
Trentino-Alto Adige	974 613	16 551	8,5
Umbrie	858 938	37 321	10,2
Valle d'Aosta	122 868	609	7,5

* Počet studentů je vázán na sídlo univerzity, nikoliv na trvalé bydliště studentů.

Příloha 5 – tabulka č. 8 Počet obyvatel, rozloha, počet cizinců a občanů Rumunska a Srbska a Černé Hory v italských provinciích k 1. 1. 2006. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet obyvatel	Rozloha	Počet cizinců	Občané Rumunska	Občané Srbska a Černé Hory
Torino	2 236 941	6 830,3	118 284	39 570	684
Vercelli	177 027	2 088,1	8 845	879	51
Novara	355 354	1 338,1	19 574	1 140	37
Cuneo	571 827	6 902,7	32 930	4 060	317
Asti	214 205	1 510,8	13 529	2 522	84
Alessandria	431 346	3 560,4	24 302	3 607	136
Biella	187 619	917,3	8 100	801	23
Verbano-Cusio-Ossola	161 580	2 254,8	6 047	428	71
Aosta	123 978	3 263,2	4 976	512	16
Imperia	217 037	1 155,9	12 226	531	26
Savona	282 548	1 544,8	12 586	699	118
Genova	890 863	1 838,5	41 134	1 362	318
La Spezia	219 686	882,4	8 470	508	6
Varese	848 606	1 198,7	46 103	2 266	486
Como	566 853	1 288,1	29 455	1 918	274
Sondrio	179 767	3 211,9	4 685	369	75
Milano	3 869 037	1 984,4	292 204	17 510	1 937
Bergamo	1 033 848	2 722,9	71 293	5 369	1 770
Brescia	1 182 337	4 784,4	110 663	7 901	3 312
Pavia	515 636	2 964,7	26 335	4 139	96
Cremona	348 370	1 770,6	22 787	3 325	584
Mantova	393 723	2 338,8	31 781	2 478	445
Lecco	325 039	816,2	16 761	1 163	720
Lodi	211 986	782,2	13 817	2 266	162
Bolzano-Bozen	482 650	7 399,9	25 466	589	2 013
Trento	502 478	6 206,9	30 281	3 334	1 935
Verona	870 122	3 121,0	65 579	9 832	2 155
Vicenza	838 737	2 725,1	71 533	5 008	11 680
Belluno	212 216	3 678,0	9 212	486	458
Treviso	849 355	2 476,7	72 475	9 638	4 289
Venezia	832 326	2 466,5	39 553	4 643	1 724
Padova	890 805	2 141,6	52 755	12 797	907
Rovigo	244 752	1 790,0	9 686	689	255
Udine	529 811	4 904,3	24 166	2 802	1 961
Gorizia	141 195	466,0	6 600	299	716
Trieste	237 049	211,8	12 406	375	4 686
Pordenone	300 223	2 276,3	22 013	3 538	439
Piacenza	275 861	2 589,5	21 531	1 483	397
Parma	416 803	3 449,3	30 808	1 530	220
Reggio nell'Emilia	494 212	2 292,9	42 725	1 513	550

Příloha 5 – tabulka 8 (pokračování) Počet obyvatel, rozloha, počet cizinců a občanů Rumunska a Srbska a Černé Hory v italských provinciích k 1. 1. 2006. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet obyvatel	Rozloha	Počet cizinců	Občané Rumunska	Občané Srbska a Černé Hory
Modena	665 367	2 682,9	55 088	2 752	441
Bologna	949 825	3 702,4	61 569	4 632	1 339
Ferrara	351 452	2 631,8	13 442	835	278
Ravenna	369 427	1 858,5	23 263	2 763	278
Forlì-Cesena	374 678	2 376,8	22 912	2 096	281
Rimini	289 932	861,5	17 506	1 091	134
Pesaro e Urbino	368 669	2 564,2	22 158	1 657	231
Ancona	464 427	1 940,2	27 095	2 529	353
Macerata	315 065	2 773,8	23 320	1 860	470
Ascoli Piceno	380 648	2 087,7	18 752	1 448	306
Massa-Carrara	200 793	1 156,4	7 429	1 063	68
Lucca	380 237	1 772,8	15 465	2 398	129
Pistoia	279 061	965,0	16 186	2 259	106
Firenze	967 464	3 514,4	70 149	6 139	1 619
Livorno	336 138	1 212,4	12 813	995	130
Pisa	396 792	2 445,8	20 117	1 111	298
Arezzo	335 500	3 235,9	22 526	5 901	592
Siena	261 894	3 821,2	16 908	2 053	841
Grosseto	219 496	4 504,3	10 552	1 333	122
Prato	242 497	365,3	23 345	1 091	149
Perugia	640 323	6 334,1	47 285	4 777	786
Terni	227 555	2 122,0	11 993	2 426	58
Viterbo	302 547	3 611,5	13 839	3 844	143
Rieti	154 406	2 749,2	5 824	1 328	29
Roma	3 831 959	5 381,0	228 205	53 297	3 473
Latina	524 533	2 250,4	15 567	4 657	74
Frosinone	491 333	3 243,9	11 630	2 381	40
Caserta	886 758	2 639,4	19 693	465	211
Benevento	289 201	2 070,6	2 917	270	12
Napoli	3 086 622	1 171,1	43 550	631	430
Avellino	437 414	2 791,6	7 177	312	54
Salerno	1 090 934	4 917,5	19 282	711	33
L'Aquila	305 101	5 034,5	13 152	1 844	658
Teramo	298 789	1 950,6	13 314	1 221	354
Pescara	309 947	1 189,3	7 728	812	294
Chieti	391 470	2 588,4	9 655	1 194	233
Campobasso	231 330	2 908,8	2 931	291	31
Isernia	89 577	1 528,9	1 319	223	19
Foggia	684 273	6 966,2	9 322	618	225
Bari	1 595 359	5 364,1	22 103	538	266

Příloha 5 – tabulka 8 (pokračování) Počet obyvatel, rozloha, počet cizinců a občanů Rumunska a Srbska a Černé Hory v italských provinciích k 1. 1. 2006. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet obyvatel	Rozloha	Počet cizinců	Občané Rumunska	Občané Srbska a Černé Hory
Taranto	580 676	2 428,7	4 050	106	54
Brindisi	403 786	1 839,5	4 041	121	69
Lecce	807 424	2 759,4	9 209	230	346
Potenza	390 068	6 548,5	3 027	330	10
Matera	204 018	3 446,1	3 380	189	16
Cosenza	730 395	6 650,0	8 477	397	63
Catanzaro	367 624	2 391,4	6 570	214	0
Reggio di Calabria	565 541	3 183,2	12 768	586	74
Crotone	172 374	1 716,6	2 991	181	154
Vibo Valentia	168 481	1 139,5	2 719	182	1
Trapani	434 435	2 461,7	6 424	192	183
Palermo	1 239 808	4 992,2	18 555	298	651
Messina	655 640	3 247,3	12 662	289	117
Agrigento	457 039	3 044,9	4 773	589	23
Caltanissetta	274 001	2 128,5	2 202	250	23
Enna	174 199	2 561,9	1 121	227	1
Catania	1 075 657	3 552,2	12 897	435	110
Ragusa	308 103	1 614,0	11 288	195	33
Siracusa	398 330	2 108,8	4 673	160	6
Sassari	469 870	7 680,7	6 759	303	240
Nuoro	262 822	6 883,2	2 186	106	20
Cagliari	769 050	6 895,4	7 969	204	80
Oristano	153 935	2 630,6	1 016	61	75

Příloha 5 – tabulka 9 Nezaměstnanost, celková zaměstnanost a zaměstnanost v zemědělství, průmyslu a službách v italských provinciích k 1. 1. 2006. Zdroj: ISTAT

Provincie	Nezaměstnanost (%)	Zaměstnaní v zemědělství	Zaměstnaní v průmyslu	Zaměstnaní ve službách	Celkem zaměstnaných
Torino	4,13	12 375	269 094	604 836	948 239
Vercelli	3,72	5 559	19 924	41 729	73 952
Novara	4,68	4 092	41 298	94 854	156 358
Cuneo	2,65	32 544	67 445	135 657	259 684
Asti	4,16	5 156	23 549	51 708	88 601
Alessandria	4,58	6 376	58 444	101 251	176 336
Biella	4,83	1 590	28 385	44 170	79 795
Verbano-Cusio-Ossola	4,21	753	16 986	44 700	68 474
Aosta	3,01	2 764	6 731	39 125	55 577
Imperia	3,96	4 846	8 470	62 382	85 820
Savona	4,50	5 932	16 316	85 695	116 151
Genova	5,06	2 762	45 202	272 007	344 342
La Spezia	4,75	270	17 116	68 262	90 379
Varese	3,75	3 739	119 584	227 521	387 045
Como	3,78	1 582	77 994	146 311	245 996
Sondrio	3,51	2 532	13 722	49 983	77 389
Milano	3,86	8 588	441 193	1 243 056	1 789 993
Bergamo	2,98	6 315	161 776	241 213	465 858
Brescia	3,74	13 202	191 241	266 645	519 431
Pavia	4,28	7 188	52 293	141 014	218 571
Cremona	4,47	10 278	47 289	82 407	148 673
Mantova	3,02	10 490	61 959	90 585	176 015
Lecco	3,18	2 090	58 539	73 521	146 475
Lodi	3,25	4 122	27 093	57 722	97 740
Bolzano-Bozen	2,59	15 030	34 003	157 902	227 655
Trento	3,08	10 721	41 085	146 705	219 504
Verona	4,01	18 830	97 449	243 095	394 127
Vicenza	3,67	11 563	143 526	186 918	372 459
Belluno	2,25	1 976	37 891	47 009	93 875
Treviso	3,47	12 136	136 887	212 113	390 898
Venezia	5,11	13 130	70 504	236 732	352 148
Padova	4,33	8 419	124 168	224 629	390 218
Rovigo	4,45	12 001	24 792	57 492	107 633
Udine	3,40	6 975	64 607	140 910	227 700
Gorizia	3,60	3 198	13 703	39 229	58 526
Trieste	3,29	471	13 097	77 675	97 623
Pordenone	3,86	4 075	52 158	71 252	135 235
Piacenza	2,61	7 912	29 663	74 179	119 091
Parma	2,70	7 020	57 041	115 071	193 600
Reggio nell'Emilia	2,58	10 133	78 278	120 096	231 277

Příloha 5 – tabulka 9 (pokračování) Nezaměstnanost, celková zaměstnanost a zaměstnanost v zemědělství, průmyslu a službách v italských provinciích k 1. 1. 2006. Zdroj: ISTAT

Provincie	Nezaměstnanost (%)	Zaměstnaní v zemědělství	Zaměstnaní v průmyslu	Zaměstnaní ve službách	Celkem zaměstnaných
Modena	2,78	11 172	116 946	160 549	307 867
Bologna	2,90	12 116	120 475	290 199	450 157
Ferrara	5,55	11 762	39 811	92 094	152 230
Ravenna	3,40	11 973	37 693	108 514	169 300
Forlì-Cesena	5,42	6 764	33 569	112 381	165 777
Rimini	4,21	3 360	25 013	87 497	128 669
Pesaro e Urbino	3,65	2 979	47 194	95 334	159 468
Ancona	4,03	4 055	61 534	122 859	200 684
Macerata	4,05	3 340	48 579	69 334	133 290
Ascoli Piceno	6,50	6 813	46 805	88 894	153 549
Massa-Carrara	7,57	611	15 550	53 078	79 017
Lucca	3,15	7 894	32 628	106 559	161 722
Pistoia	6,80	6 004	29 166	73 766	121 064
Firenze	4,41	5 852	91 757	303 196	426 975
Livorno	5,94	6 118	23 042	94 531	132 024
Pisa	3,55	7 047	34 810	114 505	169 764
Arezzo	4,86	5 179	41 245	85 033	145 163
Siena	3,86	11 729	17 323	72 871	110 481
Grosseto	4,97	9 013	7 804	69 704	94 348
Prato	5,94	385	37 450	59 170	104 905
Perugia	5,18	9 222	65 952	169 124	268 853
Terni	4,83	3 632	15 271	59 067	85 958
Viterbo	6,81	3 510	12 177	83 169	105 348
Rieti	5,94	1 829	9 227	41 327	58 811
Roma	7,24	30 511	151 826	1 301 753	1 587 739
Latina	9,35	13 586	40 028	130 784	203 381
Frosinone	9,21	3 040	42 113	103 342	166 797
Caserta	9,86	16 384	38 479	179 700	259 741
Benevento	10,81	10 731	12 187	62 321	93 055
Napoli	14,79	19 912	125 687	639 435	876 976
Avellino	10,57	10 942	29 422	86 596	141 495
Salerno	11,60	24 975	45 821	256 963	359 503
L'Aquila	5,80	2 459	17 595	86 084	116 010
Teramo	6,46	3 605	30 997	70 795	118 022
Pescara	8,15	1 652	16 316	82 697	112 466
Chieti	5,94	10 312	38 653	91 650	151 692
Campobasso	10,35	6 090	14 777	50 511	79 713
Isernia	8,92	1 049	6 375	18 824	29 944
Foggia	11,34	31 824	26 476	110 647	190 562

Příloha 5 – tabulka 9 (pokračování) Nezaměstnanost, celková zaměstnanost a zaměstnanost v zemědělství, průmyslu a službách v italských provinciích k 1. 1. 2006. Zdroj: ISTAT

Provincie	Nezaměstnanost (%)	Zaměstnaní v zemědělství	Zaměstnaní v průmyslu	Zaměstnaní ve službách	Celkem zaměstnaných
Bari	13,27	30 933	93 142	340 490	514 008
Taranto	9,31	25 117	38 402	100 475	175 382
Brindisi	12,89	13 908	21 580	78 232	122 872
Lecce	15,01	13 119	33 153	180 906	253 064
Potenza	10,84	10 996	22 253	80 668	130 998
Matera	9,89	6 525	9 961	42 703	66 080
Cosenza	12,21	30 348	18 237	161 001	229 879
Catanzaro	13,92	8 244	9 761	85 531	115 126
Reggio di Calabria	12,73	18 891	17 891	115 676	173 389
Crotone	13,50	8 120	3 661	29 342	46 902
Vibo Valentia	13,39	6 162	4 898	32 545	49 255
Trapani	10,39	11 755	11 411	99 049	134 166
Palermo	18,56	16 791	27 594	285 050	357 364
Messina	10,73	16 048	18 644	158 525	212 141
Agrigento	13,32	19 789	6 551	88 222	126 341
Caltanissetta	16,61	8 250	8 918	51 595	73 553
Enna	16,69	3 753	4 567	34 245	49 149
Catania	12,32	22 514	33 545	233 672	315 763
Ragusa	6,69	25 962	13 709	64 017	114 097
Siracusa	11,51	8 719	19 331	79 235	120 146
Sassari	10,29	9 390	20 336	127 747	176 017
Nuoro	9,53	10 799	13 128	59 386	93 522
Cagliari	11,10	10 100	32 151	214 362	284 831
Oristano	13,23	7 212	5 228	35 127	53 194

Příloha 5 – tabulka 10 Počet obyvatel, počet studentů a podíl lidí s vysokoškolským diplomem v italských regionech k 1. 1. 2006. Zdroj: ISTAT

Region	Počet obyvatel	Počet studentů*	Procento obyvatel s vysokoškolským diplomem
Abruzzo	1 305 307	64 272	10,7
Apulie	4 071 518	112 873	7,8
Basilicata	594 086	7 726	8,0
Benátsko	4 738 313	104 480	8,8
Emilia-Romagna	4 187 557	159 190	10,5
Friuli-Venezia Giulia	1 208 278	35 940	9,9
Kalábrie	2 004 415	54 269	8,9
Kampánie	5 790 929	209 161	8,4
Lazio	5 304 778	254 575	13,2
Ligurie	1 610 134	35 110	10,8
Lombardie	9 475 202	234 464	10,2
Marche	1 528 809	53 401	10,8
Molise	320 907	9 690	9,5
Piemont	4 335 899	91 063	8,9
Sardinie	1 655 677	49 977	8,0
Sicílie	5 017 212	162 002	8,0
Toskánsko	3 619 872	127 191	10,8
Trentino-Alto Adige	985 128	17 364	8,8
Umbrie	867 878	36 802	11,0
Valle d'Aosta	123 978	784	8,7

* Počet studentů je vázán na sídlo univerzity, nikoliv na trvalé bydliště studentů.

Příloha 5 – tabulka 11 Počet obyvatel, rozloha, počet cizinců a občanů Rumunska a Srbska a Černé Hory v italských provinciích k 1. 1. 2007. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet obyvatel	Rozloha	Počet cizinců	Občané Rumunska	Občané Srbska a Černé Hory
Torino	2 248 955	6830,3	129533	44158	652
Vercelli	176 705	2088,1	9431	998	74
Novara	357 688	1338,1	21485	1328	62
Cuneo	573 613	6902,7	35547	4731	340
Asti	215 074	1510,8	14872	2794	79
Alessandria	432 215	3560,4	26693	4080	171
Biella	186 938	917,3	8321	882	28
Verbano-Cusio-Ossola	161 640	2254,8	6420	469	87
Aosta	124 812	3263,2	5534	648	18
Imperia	217 354	1155,9	13198	671	32
Savona	283 218	1544,8	13850	891	23
Genova	887 094	1838,5	44322	1542	305
La Spezia	220 212	882,4	9365	649	22
Varese	855 400	1198,7	50376	2668	374
Como	572 441	1288,1	32381	2208	276
Sondrio	180 429	3211,9	5269	444	69
Milano	3 884 481	1984,4	317536	19943	2114
Bergamo	1 044 820	2722,9	78165	6133	1550
Brescia	1 195 777	4784,4	120845	9119	3440
Pavia	521 296	2964,7	30187	5075	50
Cremona	350 368	1770,6	24868	3856	582
Mantova	397 533	2338,8	35167	2912	408
Lecco	327 510	816,2	18142	1362	810
Lodi	215 386	782,2	15711	2575	85
Bolzano-Bozen	487 673	7399,9	28394	731	2260
Trento	507 030	6206,9	33280	3990	2042
Verona	880 230	3121,0	72459	11423	1999
Vicenza	844 111	2725,1	75630	5402	12093
Belluno	212 365	3678,0	9939	527	503
Treviso	857 359	2476,7	77947	10440	4626
Venezia	836 596	2466,5	44996	5278	1963
Padova	897 999	2141,6	58498	14345	967
Rovigo	244 894	1790,0	10746	792	264
Udine	531 603	4904,3	26680	3386	1895
Gorizia	141 229	466,0	7451	372	254
Trieste	236 512	211,8	13436	495	5061
Pordenone	303 258	2276,3	24895	4408	396
Piacenza	278 224	2589,5	24357	1800	499
Parma	420 077	3449,3	33950	1797	230
Reggio nell'Emilia	501 364	2292,9	46722	1711	646
Modena	670 098	2682,9	59944	3243	442

Příloha 5 – tabulka 11 (pokračování) Počet obyvatel, rozloha, počet cizinců a občanů Rumunska a Srbska a Černé Hory v italských provinciích k 1. 1. 2007. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet obyvatel	Rozloha	Počet cizinců	Občané Rumunska	Občané Srbska a Černé Hory
Bologna	954 682	3702,4	65785	5294	1376
Ferrara	353 303	2631,8	15516	961	277
Ravenna	373 449	1858,5	26099	3250	311
Forlì-Cesena	377 993	2376,8	25757	2457	314
Rimini	294 074	861,5	19758	1273	131
Pesaro e Urbino	370 374	2564,2	24148	1852	256
Ancona	466 789	1940,2	29509	2876	270
Macerata	316 214	2773,8	25004	2105	452
Ascoli Piceno	382 721	2087,7	20624	1671	98
Massa-Carrara	200 825	1156,4	7961	1240	55
Lucca	382 738	1772,8	16830	2696	65
Pistoia	281 347	965,0	17575	2521	129
Firenze	970 414	3514,4	75621	7001	1613
Livorno	337 005	1212,4	13990	1208	133
Pisa	399 881	2445,8	22015	1343	294
Arezzo	337 236	3235,9	24048	6381	585
Siena	262 990	3821,2	18530	2351	991
Grosseto	220 742	4504,3	11708	1600	121
Prato	245 033	365,3	26120	1263	155
Perugia	645 000	6334,1	50824	5368	207
Terni	227 967	2122,0	13037	2667	16
Viterbo	305 091	3611,5	15433	4430	158
Rieti	154 949	2749,2	6531	1525	38
Roma	4 013 057	5381,0	278540	62020	3913
Latina	528 663	2250,4	16977	5305	42
Frosinone	491 548	3243,9	12665	2775	42
Caserta	891 473	2639,4	20425	660	87
Benevento	288 572	2070,6	3066	306	11
Napoli	3 082 756	1171,1	47577	754	103
Avellino	437 649	2791,6	7129	384	37
Salerno	1 089 737	4917,5	19855	925	32
L'Aquila	305 400	5034,5	14099	2135	959
Teramo	301 188	1950,6	14775	1440	324
Pescara	311 896	1189,3	8501	954	223
Chieti	391 313	2588,4	10643	1390	228
Campobasso	231 031	2908,8	3358	431	21
Isernia	89 043	1528,9	1476	270	7
Foggia	681 546	6966,2	9860	749	206
Bari	1 596 364	5364,1	23041	656	230
Taranto	580 189	2428,7	4244	141	60

Příloha 5 – tabulka 11 (pokračování) Počet obyvatel, rozloha, počet cizinců a občanů Rumunska a Srbska a Černé Hory v italských provinciích k 1. 1. 2007. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet obyvatel	Rozloha	Počet cizinců	Občané Rumunska	Občané Srbska a Černé Hory
Brindisi	402 831	1839,5	4180	135	76
Lecce	808 939	2759,4	9917	268	321
Potenza	387 818	6548,5	3253	444	11
Matera	203 520	3446,1	3473	258	1
Cosenza	727 694	6650,0	9251	564	70
Catanzaro	366 647	2391,4	6805	265	2
Reggio di Calabria	563 912	3183,2	13056	682	64
Crotone	172 171	1716,6	3110	233	154
Vibo Valentia	167 628	1139,5	2994	229	0
Trapani	434 738	2461,7	6667	281	149
Palermo	1 241 241	4992,2	18717	398	565
Messina	653 861	3247,3	13363	344	112
Agrigento	455 227	3044,9	5007	682	85
Caltanissetta	272 918	2128,5	2497	320	23
Enna	173 676	2561,9	1222	277	7
Catania	1 076 972	3552,2	13108	544	109
Ragusa	309 280	1614,0	12156	261	10
Siracusa	398 948	2108,8	5505	226	16
Sassari	333 576	4282,1	3463	134	106
Nuoro	161 929	3933,8	1397	112	21
Cagliari	555 409	4570,0	7323	191	16
Oristano	168 381	3040,0	1270	78	116
Olbia-Tempio	147 387	3398,6	4254	261	1
Ogliastra	57 960	1854,2	491	40	2
Medio Campidano	103 727	1516,2	472	31	11
Carbonia-Iglesias	131 074	1495,0	775	38	2

Příloha 5 – tabulka 12 Nezaměstnanost, celková zaměstnanost a zaměstnanost v zemědělství, průmyslu a službách v italských provinciích k 1. 1. 2007. Zdroj: ISTAT

Provincie	Nezaměstnanost (%)	Zaměstnaní v zemědělství	Zaměstnaní v průmyslu	Zaměstnaní ve službách	Celkem zaměstnaných
Torino	4,69	10 391	267 325	612 516	956 993
Vercelli	4,21	4 196	19 736	42 788	73 043
Novara	5,21	3 871	43 419	95 084	155 917
Cuneo	2,24	32 081	65 233	145 250	262 354
Asti	3,24	5 604	23 893	53 136	90 366
Alessandria	4,63	6 293	55 435	99 575	174 220
Biella	4,29	2 185	26 337	45 904	80 860
Verbano-Cusio-Ossola	3,20	1 208	17 150	43 264	68 788
Aosta	3,18	2 275	6 830	40 455	56 641
Imperia	4,75	7 886	9 452	62 143	89 782
Savona	4,30	4 560	12 583	90 298	115 532
Genova	4,37	2 926	51 157	274 117	354 024
La Spezia	7,28	357	16 547	69 750	89 739
Varese	2,85	4 882	123 939	230 554	390 840
Como	3,92	3 152	85 256	146 947	254 755
Sondrio	4,44	2 607	15 430	52 511	79 477
Milano	3,77	7 944	410 242	1 272 825	1 792 586
Bergamo	2,57	7 568	158 470	244 219	464 665
Brescia	3,19	13 846	193 097	269 188	521 613
Pavia	3,68	7 877	53 057	142 692	221 249
Cremona	3,05	10 796	49 257	89 867	159 337
Mantova	3,35	10 806	56 723	96 367	177 710
Lecco	2,60	1 852	56 603	76 832	147 177
Lodi	4,11	1 907	27 626	59 384	95 860
Bolzano-Bozen	2,58	15 839	33 064	160 737	229 505
Trento	2,90	9 001	40 428	151 356	223 454
Verona	3,37	15 607	100 359	248 427	398 208
Vicenza	3,42	11 540	141 966	191 338	373 714
Belluno	2,15	2 054	39 256	46 104	94 576
Treviso	3,94	13 590	139 500	206 962	391 743
Venezia	2,95	9 219	72 318	239 457	350 605
Padova	3,17	10 265	126 509	232 974	404 152
Rovigo	3,76	11 291	28 490	55 713	105 769
Udine	3,43	6 805	63 121	139 672	228 833
Gorizia	3,23	2 182	13 901	39 395	58 995
Trieste	4,27	1 193	12 917	78 415	98 164
Pordenone	2,83	3 153	50 240	73 344	136 203
Piacenza	2,23	6 328	29 650	79 284	122 105
Parma	2,27	7 113	57 617	119 626	199 971
Reggio nell'Emilia	1,86	11 569	78 956	123 253	235 429
Modena	3,54	9 632	117 586	168 274	316 103

Příloha 5 – tabulka 12 (pokračování) Nezaměstnanost, celková zaměstnanost a zaměstnanost v zemědělství, průmyslu a službách v italských provinciích k 1. 1. 2007. Zdroj: ISTAT

Provincie	Nezaměstnanost (%)	Zaměstnaní v zemědělství	Zaměstnaní v průmyslu	Zaměstnaní ve službách	Celkem zaměstnaných
Bologna	2,49	7 859	122 024	282 042	444 975
Ferrara	2,73	12 875	40 073	95 969	160 509
Ravenna	2,89	8 960	38 600	115 285	175 895
Forlì-Cesena	3,85	8 222	37 352	108 714	168 931
Rimini	4,49	4 319	23 687	90 593	129 353
Pesaro e Urbino	3,26	2 374	46 502	94 182	157 421
Ancona	3,45	3 537	53 758	131 907	200 845
Macerata	4,42	3 314	51 840	65 920	133 891
Ascoli Piceno	5,69	4 042	53 646	91 379	161 439
Massa-Carrara	8,48	1 235	13 384	53 891	79 836
Lucca	3,71	3 837	31 107	107 149	156 914
Pistoia	4,52	3 097	30 886	76 107	122 207
Firenze	3,47	3 883	97 649	295 243	426 903
Livorno	4,55	5 774	24 240	85 602	128 610
Pisa	4,61	5 347	37 431	115 165	172 257
Arezzo	4,56	6 114	43 937	84 575	148 350
Siena	3,35	9 443	18 938	74 383	112 856
Grosseto	3,83	11 326	9 807	65 399	95 363
Prato	5,14	168	35 571	61 147	106 335
Perugia	4,20	8 431	69 755	175 026	277 659
Terni	5,68	2 095	16 059	63 528	89 319
Viterbo	9,57	2 660	9 428	85 701	106 985
Rieti	5,30	2 528	8 259	40 422	58 923
Roma	5,81	26 456	145 372	1 399 971	1 676 490
Latina	7,93	13 393	42 756	126 639	203 993
Frosinone	8,38	2 683	43 551	98 940	168 666
Caserta	8,58	14 182	39 901	173 325	255 143
Benevento	9,56	9 988	12 104	60 632	91 758
Napoli	12,43	21 240	122 569	638 254	866 985
Avellino	9,26	7 729	32 939	94 651	148 110
Salerno	11,33	19 192	54 355	246 844	357 112
L'Aquila	7,68	4 599	19 232	80 986	116 561
Teramo	5,66	4 477	30 901	70 968	119 982
Pescara	5,84	2 079	17 255	81 104	112 396
Chieti	5,81	9 175	46 807	87 420	153 169
Campobasso	8,03	7 353	14 436	51 530	81 351
Isernia	8,28	997	6 194	20 562	31 096
Foggia	9,55	30 390	27 132	116 235	195 600
Bari	9,68	33 409	92 567	365 742	536 209
Taranto	10,57	23 306	40 710	102 107	177 812
Brindisi	13,68	13 354	20 543	76 227	121 742

Příloha 5 – tabulka 12 (pokračování) Nezaměstnanost, celková zaměstnanost a zaměstnanost v zemědělství, průmyslu a službách v italských provinciích k 1. 1. 2007. Zdroj: ISTAT

Provincie	Nezaměstnanost (%)	Zaměstnaní v zemědělství	Zaměstnaní v průmyslu	Zaměstnaní ve službách	Celkem zaměstnaných
Lecce	14,55	13 154	35 653	174 669	252 162
Potenza	9,76	8 985	23 212	82 472	129 374
Matera	9,12	7 233	10 299	41 142	65 636
Cosenza	10,49	27 989	16 755	162 700	229 687
Catanzaro	12,55	8 563	7 673	82 920	112 829
Reggio di Calabria	10,46	16 902	16 464	115 725	166 851
Crotone	10,64	7 189	3 386	29 158	45 318
Vibo Valentia	14,84	5 220	4 375	32 767	47 513
Trapani	10,96	12 199	10 624	91 025	129 420
Palermo	15,51	15 435	28 201	291 647	365 936
Messina	10,37	18 372	19 354	151 470	209 182
Agrigento	16,73	16 543	7 302	88 773	127 448
Caltanissetta	15,67	7 730	8 622	47 940	72 182
Enna	16,29	3 848	4 583	33 579	49 137
Catania	11,65	19 896	32 450	230 286	309 303
Ragusa	8,29	18 890	15 151	64 871	111 661
Siracusa	11,46	8 084	17 690	77 343	114 216
Sassari	10,09	7 600	19 543	130 666	176 492
Nuoro	10,81	8 878	11 648	60 391	90 455
Cagliari	9,37	15 702	37 160	206 513	292 351
Oristano	10,39	6 287	4 142	37 325	53 673
Olbia-Tempio	-	-	-	-	-
Ogliastra	-	-	-	-	-
Medio Campidano	-	-	-	-	-
Carbonia-Iglesias	-	-	-	-	-

Poznámka: Za rok 2007 má ISTAT k dispozici některá data již s oddělenými novými sardinskými provinciemi (Olbia-Tempio, Ogliastra, Medio Campidano, Carbonia-Iglesias), některé údaje jsou pak k dispozici dle starého administrativního uspořádání. Proto údaje za tento rok za celou Sardinii nebyly zahrnuty do regresní analýzy, jelikož by vzhledem k nekonzistentnosti užití nového administrativního rozdělení mohly způsobit chybu ve výpočtu (administrativní změny zasáhly prakticky všechny sardinské provincie). To jistě ovlivnilo výsledky analýzy, nicméně tento vliv by měl být minimální i vzhledem k tomu, že se jedná o osm provincií z celkového počtu 107, a také proto, že Sardinie je z hlediska počtu cizinců nepříliš důležitou oblastí.

Příloha 5 – tabulka 13 Počet obyvatel, počet studentů a podíl lidí s vysokoškolským diplomem v italských regionech k 1. 1. 2007. Zdroj: ISTAT

Region	Počet obyvatel	Počet studentů	Procento obyvatel s vysokoškolským diplomem
Abruzzo	1 309 797	61 771	10,5
Apulie	4 069 869	109 470	8,3
Basilicata	591 338	7 663	8,8
Benátsko	4 773 554	104 025	9,2
Emilia-Romagna	4 223 264	153 713	10,9
Friuli-Venezia Giulia	1 212 602	35 495	10,4
Kalábrie	1 998 052	54 340	9,7
Kampánie	5 790 187	201 458	8,5
Lazio	5 493 308	256 149	14,2
Ligurie	1 607 878	35 420	12,0
Lombardie	9 545 441	236 206	11,0
Marche	1 536 098	53 183	10,1
Molise	320 074	9 579	10,3
Piemont	4 352 828	93 649	9,6
Sardinie	1 659 443	49 377	8,0
Sicílie	5 016 861	164 282	8,4
Toskánsko	3 638 211	126 123	11,0
Trentino-Alto Adige	994 703	17 570	9,4
Umbrie	872 967	36 683	11,3
Valle d'Aosta	124 812	878	8,6

* Počet studentů je vázán na sídlo univerzity, nikoliv na trvalé bydliště studentů.

Příloha 5 – tabulka 14 Počet obyvatel, rozloha, počet cizinců a občanů Rumunska a Srbska a Černé Hory v italských provinciích k 1. 1. 2008. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet obyvatel	Rozloha	Počet cizinců	Občané Rumunska	Občané Srbska a Černé Hory
Torino	2 277 686	6 830,3	164 592	73 557	641
Vercelli	177 367	2 088,1	10 950	1 860	58
Novara	361 904	1 338,1	25 088	2 647	33
Cuneo	580 513	6 902,7	42 706	9 303	240
Asti	218 081	1 510,8	18 334	5 057	57
Alessandria	435 891	3 560,4	32 153	7 767	109
Biella	187 491	917,3	9 341	1 586	38
Verbano-Cusio-Ossola	162 333	2 254,8	7 379	792	74
Aosta	125 979	3 263,2	6 604	1 232	33
Imperia	219 383	1 155,9	15 447	1 644	16
Savona	285 066	1 544,8	16 358	1 889	37
Genova	883 778	1 838,5	47 887	2 677	317
La Spezia	221 595	882,4	11 189	1 669	22
Varese	863 099	1 198,7	56 521	4 740	503
Como	578 175	1 288,1	36 073	3 824	291
Sondrio	181 338	3 211,9	6 153	790	85
Milano	3 906 726	1 984,4	344 367	32 643	2 035
Bergamo	1 059 593	2 722,9	89 522	10 620	1 407
Brescia	1 211 617	4 784,4	133 980	15 172	3 400
Pavia	530 969	2 964,7	37 725	9 525	50
Cremona	355 947	1 770,6	30 239	7 001	585
Mantova	403 665	2 338,8	40 904	4 900	380
Lecco	331 607	816,2	21 064	2 262	850
Lodi	219 670	782,2	18 787	4 221	141
Bolzano-Bozen	493 910	7 399,9	32 945	1 228	2 503
Trento	513 357	6 206,9	37 889	5 969	2 160
Verona	896 316	3 121,0	86 062	19 547	2 211
Vicenza	852 242	2 725,1	82 207	8 541	12 260
Belluno	213 612	3 678,0	11 624	1 194	531
Treviso	869 534	2 476,7	87 976	15 347	5 324
Venezia	844 606	2 466,5	53 550	9 172	2 090
Padova	909 775	2 141,6	69 321	21 251	1 001
Rovigo	246 255	1 790,0	13 245	1 809	238
Udine	535 992	4 904,3	31 313	5 486	2 302
Gorizia	141 948	466,0	8 360	652	857
Trieste	236 457	211,8	14 852	1 124	5 320
Pordenone	307 664	2 276,3	28 781	6 331	358
Piacenza	281 616	2 589,5	28 435	3 324	538
Parma	425 702	3 449,3	39 147	3 428	248
Reggio nell'Emilia	510 124	2 292,9	52 397	3 238	764
Modena	677 672	2 682,9	67 316	6 058	469

Příloha 5 – tabulka 14 (pokračování) Počet obyvatel, rozloha, počet cizinců a občanů Rumunska a Srbska a Černé Hory v italských provinciích k 1. 1. 2008. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet obyvatel	Rozloha	Počet cizinců	Občané Rumunska	Občané Srbska a Černé Hory
Bologna	964 074	3 702,4	75 277	10 909	1 440
Ferrara	355 809	2 631,8	18 857	2 290	334
Ravenna	379 468	1 858,5	31 234	5 901	320
Forlì-Cesena	383 043	2 376,8	30 509	4 208	337
Rimini	298 294	861,5	22 515	2 281	87
Pesaro e Urbino	376 321	2 564,2	28 871	3 595	249
Ancona	470 716	1 940,2	33 453	4 984	251
Macerata	319 650	2 773,8	28 614	3 572	580
Ascoli Piceno	386 376	2 087,7	24 361	3 249	280
Massa-Carrara	202 435	1 156,4	10 008	2 999	8
Lucca	387 058	1 772,8	20 929	5 349	112
Pistoia	287 415	965,0	21 511	4 985	102
Firenze	977 088	3 514,4	84 776	12 495	1 822
Livorno	339 340	1 212,4	17 071	2 845	100
Pisa	405 883	2 445,8	26 822	3 397	150
Arezzo	342 367	3 235,9	29 278	10 168	564
Siena	266 291	3 821,2	22 141	4 048	1 382
Grosseto	223 429	4 504,3	14 627	3 367	128
Prato	245 742	365,3	27 986	2 110	171
Perugia	653 802	6 334,1	59 462	10 658	573
Terni	230 648	2 122,0	16 169	4 922	55
Viterbo	310 650	3 611,5	20 393	8 408	101
Rieti	156 796	2 749,2	8 338	2 844	24
Roma	4 061 543	5 381,0	321 887	92 258	3 869
Latina	537 213	2 250,4	23 732	10 745	57
Frosinone	494 815	3 243,9	16 643	5 775	72
Caserta	897 820	2 639,4	23 252	2 459	125
Benevento	288 832	2 070,6	4 008	973	11
Napoli	3 083 060	1 171,1	53 725	2 817	471
Avellino	439 049	2 791,6	8 375	1 403	35
Salerno	1 102 629	4 917,5	25 432	4 913	30
L'Aquila	307 643	5 034,5	16 971	4 233	1 064
Teramo	306 067	1 950,6	17 844	3 093	274
Pescara	315 825	1 189,3	10 619	2 077	193
Chieti	394 452	2 588,4	14 315	4 098	229
Campobasso	231 711	2 908,8	4 518	1 300	8
Isernia	89 127	1 528,9	1 753	420	11
Foggia	682 456	6 966,2	14 049	3 789	36
Bari	1 599 378	5 364,1	27 451	3 555	95
Taranto	580 497	2 428,7	5 257	814	57

Příloha 5 – tabulka 14 (pokračování) Počet obyvatel, rozloha, počet cizinců a občanů Rumunska a Srbska a Černé Hory v italských provinciích k 1. 1. 2008. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet obyvatel	Rozloha	Počet cizinců	Občané Rumunska	Občané Srbska a Černé Hory
Brindisi	402 985	1 839,5	5 034	608	75
Lecce	811 230	2 759,4	12 077	1 247	341
Potenza	387 195	6 548,5	4 946	1 774	15
Matera	203 806	3 446,1	4 649	994	27
Cosenza	732 072	6 650,0	15 031	4 532	77
Catanzaro	367 655	2 391,4	8 891	1 710	13
Reggio di Calabria	567 374	3 183,2	18 511	4 931	5
Crotone	172 849	1 716,6	4 227	1 048	143
Vibo Valentia	167 757	1 139,5	4 211	1 085	0
Trapani	435 974	2 461,7	8 724	1 950	213
Palermo	1 243 385	4 992,2	21 242	2 174	551
Messina	654 032	3 247,3	16 034	2 211	318
Agrigento	455 550	3 044,9	7 150	2 516	20
Caltanissetta	272 570	2 128,5	3 621	1 262	23
Enna	173 723	2 561,9	1 833	818	11
Catania	1 081 915	3 552,2	17 027	3 422	77
Ragusa	311 770	1 614,0	14 275	1 814	9
Siracusa	400 764	2 108,8	8 246	1 303	32
Sassari	334 656	4 282,1	4 201	549	31
Nuoro	161 684	3 933,8	1 924	514	22
Cagliari	557 679	4 570,0	8 668	673	19
Oristano	167 941	3 040,0	1 518	217	120
Olbia-Tempio	151 346	3 398,6	6 702	2 233	0
Ogliastra	58 019	1 854,2	586	105	2
Medio Campidano	103 436	1 516,2	584	103	14
Carbonia-Iglesias	130 856	1 495,0	923	102	1

Příloha 5 – tabulka 15 Nezaměstnanost, celková zaměstnanost a zaměstnanost v zemědělství, průmyslu a ve službách v italských provinciích k 1. 1. 2008. Zdroj: ISTAT

Provincie	Nezaměstnanost (%)	Zaměstnaní v zemědělství	Zaměstnaní v průmyslu	Zaměstnaní ve službách	Celkem zaměstnaných
Torino	5,61	15 559	248 871	642 790	972 443
Vercelli	4,43	3 739	18 413	44 007	73 368
Novara	5,43	4 324	44 685	95 481	157 476
Cuneo	3,44	26 540	68 405	147 962	262 876
Asti	4,17	8 050	22 671	55 851	93 934
Alessandria	4,75	6 305	47 381	106 460	174 110
Biella	4,89	1 984	25 470	45 341	80 781
Verbano-Cusio-Ossola	5,03	1 463	15 006	45 788	69 870
Aosta	3,26	2 353	6 926	40 470	56 927
Imperia	6,27	8 608	5 844	66 886	90 133
Savona	5,56	4 370	13 672	84 758	114 634
Genova	5,37	2 567	50 056	280 498	357 611
La Spezia	4,16	0	15 505	69 920	88 238
Varese	3,52	4 354	120 688	224 161	381 092
Como	4,22	2 341	86 515	150 990	258 631
Sondrio	4,33	3 236	18 059	48 856	78 394
Milano	3,85	8 297	393 155	1 290 567	1 807 867
Bergamo	3,04	6 451	158 743	245 846	469 133
Brescia	3,12	20 462	188 326	278 152	534 422
Pavia	4,93	7 497	52 744	151 090	228 430
Cremona	4,04	11 209	47 198	90 049	158 216
Mantova	4,10	12 086	61 098	95 065	184 073
Lecco	3,19	1 672	56 191	81 775	150 771
Lodi	3,68	2 321	26 250	63 806	99 877
Bolzano-Bozen	2,36	17 510	36 490	162 066	235 243
Trento	3,26	8 828	39 776	156 232	227 388
Verona	3,78	13 761	107 485	251 691	406 786
Vicenza	3,67	8 406	147 222	190 972	375 914
Belluno	2,42	1 417	38 357	45 563	93 706
Treviso	3,42	7 963	141 253	216 517	399 209
Venezia	3,56	8 584	76 341	244 941	358 215
Padova	3,47	11 579	137 732	236 295	421 408
Rovigo	3,72	9 366	26 893	56 952	103 814
Udine	4,01	7 025	61 736	141 477	230 011
Gorizia	5,83	1 605	15 574	37 131	58 193
Trieste	4,47	763	13 446	77 002	95 782
Pordenone	3,93	3 868	47 539	76 609	137 646
Piacenza	1,92	5 506	32 393	80 725	124 885
Parma	2,32	6 878	59 558	116 031	199 921
Reggio nell'Emilia	2,32	10 700	83 478	128 772	245 709
Modena	3,32	8 358	102 751	184 665	319 145

Příloha 5 – tabulka 15 (pokračování) Nezaměstnanost, celková zaměstnanost a zaměstnanost v zemědělství, průmyslu a ve službách v italských provinciích k 1. 1. 2008. Zdroj: ISTAT

Provincie	Nezaměstnanost (%)	Zaměstnaní v zemědělství	Zaměstnaní v průmyslu	Zaměstnaní ve službách	Celkem zaměstnaných
Bologna	2,20	6 834	114 006	296 838	451 533
Ferrara	4,82	14 871	32 337	100 471	159 836
Ravenna	3,42	11 860	40 089	112 789	174 690
Forlì-Cesena	5,05	9 749	35 262	109 695	168 683
Rimini	5,46	4 361	26 113	93 153	135 157
Pesaro e Urbino	4,81	3 311	50 953	92 274	159 512
Ancona	3,76	4 961	56 788	127 716	200 327
Macerata	4,32	3 146	56 274	67 071	136 354
Ascoli Piceno	5,85	2 029	58 410	90 211	161 239
Massa-Carrara	10,18	1 495	14 077	53 167	77 640
Lucca	4,80	3 874	39 747	98 058	155 457
Pistoia	4,34	2 823	31 724	77 629	121 020
Firenze	4,45	4 872	100 866	302 071	438 517
Livorno	5,11	2 647	22 795	96 976	136 131
Pisa	4,55	3 290	37 420	122 630	179 407
Arezzo	4,94	5 694	46 306	84 531	150 741
Siena	3,99	9 369	19 121	75 626	114 935
Grosseto	4,45	12 497	10 663	66 782	97 321
Prato	7,04	243	35 643	61 256	106 250
Perugia	4,99	11 456	69 114	177 844	283 634
Terni	4,30	2 603	17 052	62 997	92 218
Viterbo	10,06	2 578	9 667	90 970	114 763
Rieti	7,06	3 134	8 964	39 453	58 851
Roma	7,04	17 405	143 573	1 425 773	1 698 299
Latina	8,46	15 711	42 413	126 507	201 821
Frosinone	9,31	2 248	38 623	108 524	172 464
Caserta	10,46	10 916	37 601	166 976	237 823
Benevento	9,99	12 322	12 337	59 484	93 471
Napoli	14,03	22 227	118 974	627 260	842 089
Avellino	9,72	6 572	33 016	96 763	151 447
Salerno	12,33	23 411	49 924	246 677	355 745
L'Aquila	8,56	6 126	20 829	77 984	118 332
Teramo	5,29	5 841	28 607	75 270	123 506
Pescara	6,46	5 097	17 490	94 095	125 229
Chieti	6,04	5 887	42 145	90 935	150 895
Campobasso	9,40	7 617	14 674	50 516	81 669
Isernia	8,31	1 352	5 813	21 437	32 547
Foggia	11,47	24 033	24 068	122 967	193 271
Bari	10,31	36 768	83 418	370 004	542 300
Taranto	10,30	20 118	36 111	110 674	179 281
Brindisi	12,04	14 105	23 352	76 929	124 729

Příloha 5 – tabulka 15 (pokračování) Nezaměstnanost, celková zaměstnanost a zaměstnanost v zemědělství, průmyslu a ve službách v italských provinciích k 1. 1. 2008. Zdroj: ISTAT

Provincie	Nezaměstnanost (%)	Zaměstnaní v zemědělství	Zaměstnaní v průmyslu	Zaměstnaní ve službách	Celkem zaměstnaných
Lecce	14,97	13 885	35 017	170 217	247 195
Potenza	10,85	7 879	21 453	85 081	128 934
Matera	11,50	7 366	10 872	42 391	66 873
Cosenza	11,09	6 885	9 564	85 708	115 072
Catanzaro	13,92	15 465	15 813	114 487	161 882
Reggio di Calabria	11,19	4 427	2 794	30 535	43 560
Crotone	13,39	5 716	3 819	33 597	48 454
Vibo Valentia	14,25	110 504	137 922	1 081 132	1 480 160
Trapani	10,74	13 866	10 659	93 061	133 013
Palermo	17,10	14 570	29 098	286 999	359 607
Messina	13,57	12 961	20 192	144 290	200 637
Agrigento	16,79	14 021	9 313	87 764	126 709
Caltanissetta	14,50	4 877	9 152	50 394	73 659
Enna	15,98	3 809	6 219	32 631	49 145
Catania	11,96	20 136	31 180	232 045	312 958
Ragusa	8,36	21 208	6 980	69 586	108 043
Siracusa	11,63	5 056	15 129	84 362	116 387
Sassari	16,87	5 389	11 500	82 719	108 674
Nuoro	13,05	5 237	9 023	35 664	56 697
Cagliari	11,29	8 194	18 315	176 942	220 705
Oristano	11,42	6 926	2 960	41 356	58 520
Olbia-Tempio	8,94	2 938	8 164	45 158	65 286
Ogliastra	12,08	1 735	2 271	13 392	20 052
Medio Campidano	11,66	4 291	4 480	20 288	34 137
Carbonia-Iglesias	9,99	3 293	9 511	29 190	46 848

Příloha 5 – tabulka 16 Počet obyvatel, počet studentů a podíl lidí s vysokoškolským diplomem v italských regionech k 1. 1. 2008. Zdroj: ISTAT

Region	Počet obyvatel	Počet studentů*	Procento obyvatel s vysokoškolským diplomem
Abruzzo	1 323 987	59 965	11,3
Apulie	4 076 546	109 083	8,9
Basilicata	591 001	8 187	8,9
Benátsko	4 832 340	104 744	9,7
Emilia-Romagna	4 275 802	150 830	11,6
Friuli-Venezia Giulia	1 222 061	35 551	10,2
Kalábrie	2 007 707	54 959	10
Kampánie	5 811 390	203 198	9
Lazio	5 561 017	256 899	15,1
Ligurie	1 609 822	35 067	12,9
Lombardie	9 642 406	237 050	11,6
Marche	1 553 063	52 520	10,1
Molise	320 838	9 748	10,6
Piemont	4 401 266	98 882	10,2
Sardinie	1 665 617	48 939	8,4
Sicílie	5 029 683	160 859	8,7
Toskánsko	3 677 048	126 196	11,4
Trentino-Alto Adige	1 007 267	17 608	9,6
Umbrie	884 450	35 969	11,1
Valle d'Aosta	125 979	959	8,8

* Počet studentů je vázán na sídlo univerzity, nikoliv na trvalé bydliště studentů.

Příloha 5 – tabulka 17 Počet obyvatel, rozloha, počet cizinců a občanů Rumunska, Srbska a Černé Hory v italských provinciích k 1. 1. 2009. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet obyvatel	Rozloha	Počet cizinců	Občané Rumunska	Občané Srbska	Občané Černé Hory
Torino	2 290 990	6 830,3	185 073	85 817	379	7
Vercelli	180 111	2 088,1	12 068	2 269	57	1
Novara	366 479	1 338,1	29 182	3 185	55	3
Cuneo	586 020	6 902,7	48 676	11 579	225	12
Asti	220 156	1 510,8	21 034	5 868	46	0
Alessandria	438 726	3 560,4	36 666	9 555	110	3
Biella	187 314	917,3	10 031	1 855	30	2
Verbano-Cusio-Ossola	162 775	2 254,8	8 382	1 022	61	0
Aosta	127 065	3 263,2	7 509	1 586	27	0
Imperia	220 712	1 155,9	17 632	2 160	12	1
Savona	286 646	1 544,8	18 747	2 385	16	7
Genova	884 635	1 838,5	54 917	4 303	328	1
La Spezia	223 071	882,4	13 405	2 435	23	0
Varese	871 448	1 198,7	62 537	6 064	471	56
Como	584 762	1 288,1	40 495	4 623	324	15
Sondrio	182 084	3 211,9	7 002	906	107	6
Milano	3 930 345	1 984,4	371 670	40 742	2 044	53
Bergamo	1 075 592	2 722,9	102 117	13 124	1 254	115
Brescia	1 230 159	4 784,4	149 753	18 539	2 532	415
Pavia	539 238	2 964,7	44 223	11 682	67	7
Cremona	360 223	1 770,6	34 596	8 308	580	13
Mantova	409 775	2 338,8	46 883	5 983	364	55
Lecco	335 420	816,2	23 812	2 755	705	94
Lodi	223 630	782,2	21 728	5 279	123	15
Bolzano-Bozen	498 857	7 399,9	36 284	1 499	1 822	49
Trento	519 800	6 206,9	42 577	7 053	2 019	134
Verona	908 492	3 121,0	96 309	23 234	1 735	170
Vicenza	861 768	2 725,1	90 421	10 347	9 524	159
Belluno	214 026	3 678,0	12 728	1 477	449	22
Treviso	879 408	2 476,7	96 127	17 518	5 174	339
Venezia	853 787	2 466,5	63 520	11 329	2 138	154
Padova	920 903	2 141,6	79 878	25 133	1 199	35
Rovigo	247 164	1 790,0	15 470	2 317	275	24
Udine	539 723	4 904,3	35 588	6 815	2 275	91
Gorizia	142 461	466,0	9 688	827	876	15
Trieste	236 393	211,8	16 528	1 511	5 755	3
Pordenone	312 359	2 276,3	33 172	7 766	424	32
Piacenza	285 922	2 589,5	33 141	4 152	568	14
Parma	433 154	3 449,3	45 991	4 525	186	86
Reggio nell'Emilia	519 458	2 292,9	59 432	4 002	694	65
Modena	688 286	2 682,9	76 281	7 496	464	53

Příloha 5 – tabulka 17 (pokračování) Počet obyvatel, rozloha, počet cizinců a občanů Rumunska, Srbska a Černé Hory v italských provinciích k 1. 1. 2009. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet obyvatel	Rozloha	Počet cizinců	Občané Rumunska	Občané Srbska	Občané Černé Hory
Bologna	976 175	3 702,4	86 701	14 556	1 408	61
Ferrara	357 980	2 631,8	21 985	3 075	320	21
Ravenna	385 729	1 858,5	36 799	7 822	347	1
Forlì-Cesena	388 019	2 376,8	35 001	5 372	322	22
Rimini	303 256	861,5	26 151	3 183	141	11
Pesaro e Urbino	381 730	2 564,2	32 954	4 413	220	43
Ancona	476 016	1 940,2	38 587	6 805	236	85
Macerata	322 498	2 773,8	31 796	4 280	581	11
Ascoli Piceno	389 334	2 087,7	27 696	4 104	238	9
Massa-Carrara	203 698	1 156,4	11 758	4 061	6	2
Lucca	390 200	1 772,8	24 162	6 611	122	15
Pistoia	290 596	965,0	24 463	6 126	89	17
Firenze	984 663	3 514,4	94 038	15 473	608	114
Livorno	340 691	1 212,4	19 832	3 726	37	44
Pisa	410 278	2 445,8	30 524	4 369	144	33
Arezzo	346 324	3 235,9	33 072	11 880	338	32
Siena	269 473	3 821,2	25 643	5 082	1 167	250
Grosseto	225 861	4 504,3	17 188	4 321	103	12
Prato	246 034	365,3	28 971	2 631	37	13
Perugia	661 682	6 334,1	67 296	13 598	704	18
Terni	232 540	2 122,0	18 651	6 117	40	1
Viterbo	315 523	3 611,5	23 843	10 500	33	4
Rieti	159 018	2 749,2	9 912	3 820	23	2
Roma	4 110 035	5 381,0	366 360	122 310	2 094	282
Latina	545 217	2 250,4	30 892	14 625	69	4
Frosinone	496 917	3 243,9	19 144	7 254	93	0
Caserta	904 197	2 639,4	25 889	3 962	88	17
Benevento	288 726	2 070,6	4 818	1 444	11	1
Napoli	3 074 375	1 171,1	61 169	4 788	22	17
Avellino	439 565	2 791,6	9 516	2 212	35	3
Salerno	1 106 099	4 917,5	29 943	7 323	26	9
L'Aquila	309 131	5 034,5	19 079	5 161	237	17
Teramo	309 838	1 950,6	20 922	4 011	243	100
Pescara	319 209	1 189,3	12 676	3 143	192	15
Chieti	396 497	2 588,4	16 964	5 658	230	4
Campobasso	231 900	2 908,8	5 358	1 904	13	8
Isernia	88 895	1 528,9	1 951	551	2	8
Foggia	682 260	6 966,2	16 933	5 700	31	15
Bari	1 601 412	5 364,1	31 023	4 849	103	110
Taranto	580 481	2 428,7	6 076	1 417	11	14
Brindisi	402 891	1 839,5	5 905	961	50	13

Příloha 5 – tabulka 17 (pokračování) Počet obyvatel, rozloha, počet cizinců a občanů Rumunska, Srbska a Černé Hory v italských provinciích k 1. 1. 2009. Zdroj: ISTAT

Provincie	Počet obyvatel	Rozloha	Počet cizinců	Občané Rumunska	Občané Srbska	Občané Černé Hory
Lecce	812 658	2 759,4	13 911	2 051	21	353
Potenza	386 831	6 548,5	6 048	2 602	4	5
Matera	203 770	3 446,1	5 478	1 547	13	15
Cosenza	733 508	6 650,0	18 120	6 527	34	26
Catanzaro	367 990	2 391,4	10 481	2 446	1	2
Reggio di Calabria	566 507	3 183,2	20 361	5 875	66	1
Crotone	173 370	1 716,6	5 078	1 504	144	0
Vibo Valentia	167 334	1 139,5	4 735	1 437	2	0
Trapani	435 913	2 461,7	10 032	2 924	19	2
Palermo	1 244 680	4 992,2	23 812	3 939	698	1
Messina	654 601	3 247,3	18 882	3 693	115	0
Agrigento	455 083	3 044,9	8 482	3 531	34	3
Caltanissetta	272 289	2 128,5	4 516	1 885	0	0
Enna	173 515	2 561,9	2 256	1 133	11	0
Catania	1 084 977	3 552,2	20 550	5 682	116	0
Ragusa	313 901	1 614,0	16 414	2 993	11	0
Siracusa	402 840	2 108,8	9 688	1 827	21	0
Sassari	336 451	4 282,1	4 900	895	48	41
Nuoro	161 444	3 933,8	2 394	798	26	0
Cagliari	559 820	4 570,0	9 999	987	15	10
Oristano	167 295	3 040,0	1 720	340	76	0
Olbia-Tempio	154 319	3 398,6	8 119	3 172	6	0
Ogliastra	58 097	1 854,2	682	154	1	0
Medio Campidano	103 020	1 516,2	654	146	11	3
Carbonia-Iglesias	130 555	1 495,0	1 069	166	2	0

Příloha 5 – tabulka 18 Nezaměstnanost, celková zaměstnanost a zaměstnanost v zemědělství, průmyslu a ve službách v italských provinciích k 1. 1. 2009. Zdroj: ISTAT

Provincie	Nezaměstnanost (%)	Zaměstnaní v zemědělství	Zaměstnaní v průmyslu	Zaměstnaní ve službách	Celkem zaměstnaných
Torino	8,32	17 396	227 990	631 267	943 161
Vercelli	5,20	3 840	18 157	48 493	76 905
Novara	7,58	3 395	43 009	95 822	155 549
Cuneo	2,89	30 006	70 417	144 747	266 833
Asti	5,81	5 841	23 768	56 119	94 191
Alessandria	5,81	8 352	41 928	111 976	176 637
Biella	6,70	1 821	23 840	46 438	79 616
Verbano-Cusio-Ossola	5,11	1 277	14 712	44 040	67 399
Aosta	4,42	2 262	5 914	40 862	56 401
Imperia	6,76	6 376	4 317	63 426	85 728
Savona	4,91	4 922	13 525	88 613	116 902
Genova	5,50	1 944	50 204	289 034	362 874
La Spezia	6,57	566	12 850	63 528	80 791
Varese	6,33	2 743	118 259	218 476	367 144
Como	5,72	1 359	78 079	149 393	252 064
Sondrio	4,44	2 414	19 417	50 718	80 723
Milano	5,70	9 210	384 715	1 262 125	1 767 253
Bergamo	3,70	6 612	154 468	249 183	469 019
Brescia	5,28	19 780	182 287	283 711	536 714
Pavia	5,50	7 746	52 649	155 989	235 438
Cremona	5,50	6 977	47 597	91 404	155 190
Mantova	4,76	12 203	64 710	92 634	185 022
Lecco	4,54	1 497	53 439	83 511	149 301
Lodi	5,42	2 746	27 261	60 540	101 856
Bolzano-Bozen	2,86	15 918	36 932	164 377	237 253
Trento	3,51	8 440	41 361	158 622	229 254
Verona	4,67	14 027	104 186	257 624	408 416
Vicenza	5,02	5 593	149 714	186 973	375 446
Belluno	4,43	1 484	36 174	43 403	88 688
Treviso	4,73	8 208	135 137	203 459	376 103
Venezia	5,64	11 257	72 306	239 996	352 538
Padova	4,33	9 768	113 517	253 176	406 994
Rovigo	3,20	9 616	25 152	58 681	103 381
Udine	5,62	6 024	58 922	137 994	222 499
Gorizia	5,74	1 765	16 021	35 956	57 297
Trieste	4,67	151	14 664	72 580	92 796
Pordenone	4,92	3 271	47 409	77 420	135 858
Piacenza	2,13	5 271	31 389	80 795	127 141
Parma	3,77	6 474	55 305	118 233	198 269
Reggio nell'Emilia	5,00	7 528	77 268	138 130	241 795
Modena	5,15	11 161	109 164	172 816	312 434

Příloha 5 – tabulka 18 (pokračování) Nezaměstnanost, celková zaměstnanost a zaměstnanost v zemědělství, průmyslu a ve službách v italských provinciích k 1. 1. 2009. Zdroj: ISTAT

Provincie	Nezaměstnanost (%)	Zaměstnaní v zemědělství	Zaměstnaní v průmyslu	Zaměstnaní ve službách	Celkem zaměstnaných
Bologna	3,40	7 028	104 540	299 692	442 360
Ferrara	6,47	16 640	36 121	96 322	158 554
Ravenna	5,31	13 187	43 276	104 280	170 776
Forlì-Cesena	5,90	8 893	38 115	109 657	169 735
Rimini	7,61	3 363	25 756	92 300	134 568
Pesaro e Urbino	5,94	4 582	53 040	93 060	165 784
Ancona	5,75	4 145	60 748	127 235	202 676
Macerata	5,20	3 679	52 152	65 762	131 799
Ascoli Piceno	9,59	4 658	50 646	88 147	154 764
Massa-Carrara	11,31	648	13 712	57 884	81 526
Lucca	5,99	2 564	40 132	104 121	160 399
Pistoia	5,38	5 496	28 126	77 405	120 179
Firenze	5,01	5 772	86 910	306 806	430 189
Livorno	5,21	1 437	19 407	102 728	134 494
Pisa	5,54	5 086	35 824	117 705	174 276
Arezzo	5,48	7 108	43 198	83 481	147 637
Siena	5,10	10 145	19 076	72 066	113 379
Grosseto	5,04	14 495	9 478	66 807	98 154
Prato	7,16	679	32 950	68 098	109 713
Perugia	6,55	11 053	62 931	178 080	276 027
Terni	7,12	4 673	15 525	60 769	90 173
Viterbo	11,74	1 479	14 288	88 780	114 237
Rieti	7,99	2 941	7 775	41 395	59 578
Roma	8,10	16 995	142 995	1 398 755	1 695 186
Latina	10,89	17 862	34 483	132 596	200 548
Frosinone	7,42	3 396	35 474	110 333	171 618
Caserta	8,95	11 716	35 318	164 697	231 159
Benevento	11,11	10 993	9 825	59 257	88 992
Napoli	14,59	16 365	115 763	590 159	800 237
Avellino	8,07	5 149	27 624	97 551	145 260
Salerno	14,01	21 625	37 252	255 662	346 220
L'Aquila	9,85	3 585	21 099	74 410	111 350
Teramo	6,00	5 751	27 345	74 533	120 908
Pescara	7,91	2 854	21 940	87 919	121 689
Chieti	8,46	5 543	33 956	89 790	140 208
Campobasso	9,54	6 052	13 612	50 711	78 348
Isernia	7,89	1 543	5 496	21 163	32 313
Foggia	13,63	25 926	23 289	119 981	189 615
Bari	11,11	39 123	77 927	351 588	516 299
Taranto	9,56	18 236	34 658	109 371	172 433
Brindisi	14,30	11 460	19 737	75 648	115 950

Příloha 5 – tabulka 18 (pokračování) Nezaměstnanost, celková zaměstnanost a zaměstnanost v zemědělství, průmyslu a službách v italských provinciích k 1. 1. 2009. Zdroj: ISTAT

Provincie	Nezaměstnanost (%)	Zaměstnaní v zemědělství	Zaměstnaní v průmyslu	Zaměstnaní ve službách	Celkem zaměstnaných
Lecce	16,18	12 487	32 299	170 451	243 323
Potenza	10,49	8 013	19 478	84 197	125 440
Matera	12,61	6 510	9 883	41 588	65 161
Cosenza	10,92	22 542	17 994	159 862	220 528
Catanzaro	11,28	6 237	10 558	87 474	118 322
Reggio di Calabria	11,33	15 401	11 710	114 688	158 305
Crotone	12,04	6 221	3 726	26 507	41 628
Vibo Valentia	12,85	5 493	4 349	32 349	47 355
Trapani	11,01	10 916	9 360	92 070	124 183
Palermo	17,94	14 771	27 070	288 042	357 674
Messina	14,12	10 546	17 702	146 274	198 267
Agrigento	17,62	11 924	7 978	96 401	126 875
Caltanissetta	15,33	4 424	6 878	49 460	68 767
Enna	15,16	3 654	6 220	36 175	51 054
Catania	11,32	19 949	32 379	230 143	309 066
Ragusa	8,94	24 199	9 337	61 401	105 165
Siracusa	8,49	5 606	12 705	94 199	123 407
Sassari	18,97	4 539	11 307	82 087	109 896
Nuoro	10,11	3 640	8 244	37 307	55 334
Cagliari	10,98	6 276	15 626	173 991	212 401
Oristano	13,93	7 309	3 840	41 881	58 265
Olbia-Tempio	14,18	3 608	6 132	42 383	61 779
Ogliastra	12,66	2 233	2 342	12 250	18 987
Medio Campidano	11,89	4 391	4 493	18 877	32 182
Carbonia-Iglesias	11,83	2 405	9 774	26 662	43 443

Příloha 5 – tabulka 19 Počet obyvatel, počet studentů a podíl lidí s vysokoškolským diplomem v italských regionech k 1. 1. 2009. Zdroj: ISTAT

Region	Počet obyvatel	Počet studentů	Procento obyvatel s vysokoškolským diplomem
Abruzzo	1 334 675	61 050	11,4
Apulie	4 079 702	111 369	8,4
Basilicata	590 601	13 110	8,6
Benátsko	4 885 548	102 436	9,8
Emilia-Romagna	4 337 979	148 639	12,1
Friuli-Venezia Giulia	1 230 936	35 318	9,8
Kalábrie	2 008 709	62 085	10,3
Kampánie	5 812 962	203 091	9,4
Lazio	5 626 710	259 226	14,8
Ligurie	1 615 064	35 069	13,7
Lombardie	9 742 676	239 052	11,8
Marche	1 569 578	51 585	11
Molise	320 795	9 546	10,4
Piemont	4 432 571	102 856	10,2
Sardinie	1 671 001	44 032	8,8
Sicílie	5 037 799	151 093	9,3
Toskánsko	3 707 818	129 254	10,9
Trentino-Alto Adige	1 018 657	17 524	10
Umbrie	894 222	34 033	11,5
Valle d'Aosta	127 065	1 066	8,3

* Počet studentů je vázán na sídlo univerzity, nikoliv na trvalé bydliště studentů.